

Str. 2 / MSPI
Dolga pot do konkretne zakonodaje za zaščito manjšin

Str. 7 / Gorica
V Štandrežu bodo zelo verjetno odprli "pomladni" oddelek vrtca

Str. 13 / Mladika
Ivo Jevnikar in Nadia Roncelli o obračunu in novih izzivih

Foto David Kogoj Ažbe

Šolski razredi še samevajo

Za kakšno politiko sploh gre?

Jurij Paljk

Človek se te dni upravičeno sprašuje, za kakšno politiko sploh gre, ko se sredi vsakovrstnih omejitev zaradi pandemije z virusom covid-19 znajde nemočen pred televizijskim ekranom, na katerem se vrstijo posegi politikov, ki zagovarjajo vladno krizo ali pa nasprotujejo vladni krizi, v kateri je sedanja Contejeva vlada. Iste mešane občutke ima, če pogled upre v domovino Slovenijo, kjer na vse načine skušajo zrušiti Janševu vlado, katere edini greh je ta, da jo vodijo Janša in ljudje, ki po mnenju drugih ne bi smeli upravljati že itak kriznih razmer v Sloveniji. Preprosti ljudje, za kar se imamo, ne moremo razumeti, kako je sploh mogoče, da se sredi pandemije, ki ima že strašne posledice na naše življenje in bo gotovo tudi imela še kako porazne posledice za vse nas, tako na gospodarskem, družbenem področju kot tudi v čisto vsakdanjem življenju, politiki gredo take in drugačne vladne krize. Kot da ne bi videli, v kakšnem stanju se nahaja svet, kot da vsem ne bi bilo jasno, da bi morala biti prvenstvena vloga vseh političnih upraviteljev predvsem dobro, zgladno in vestno, pošteno delo v dobrobit vseh, ne pa iskanje lastnih koristi. Kako daleč je to od papeževih besed, da smo danes vsi na isti barki, da se lahko rešimo le tako, če vsi skupaj sodelujemo in si skupno prizadevamo za odpravo pandemije, gospodarskih, družbenih in drugih krivic. Te besede pišemo v torek zjutraj, 19. t. m., zadnje vesti govorijo o tem, naj bi Conte vseeno tudi v senatu dobil podporo, iz Slovenije pa prihaja vest, da je nesojenji kandidat za premiera umaknil "soglasje h kandidaturi za predsednika vlade do vzpostavitve pogojev za normalno delo vseh poslancev", kar v preprostih besedah pomeni, da nima zadostnih števil, da bi zrušil Janšo. Kaj lahko naredi preprost človek, vsi mi, ko na lastni koži vidimo, da se naš glas in mnenje ne upoštevata? V tem trenutku lahko naredimo ogromno že tako, da upoštevamo navodila zdravnikov in strokovnjakov za boj proti virusu, veliko lahko naredimo, da smo topli, solidarni, človeški do soseda, še posebej pa do starejših, bolnih, invalidov in na rob potisnjenih ljudi. Ko bodo pa volitve, upajmo, da šele po pandemiji, bomo glasovali za tiste, ki dobro, pametno in pošteno upravljajo javne zadeve.

Deželni svetnik Gabrovec o Contejevi izjavi Volilni zakon in Slovenci, besede naj postanejo dejanja!

“Predsednik vlade Conte je v svojem nastopu v Poslanski zbornici omenil volilni zakon in jezikovne manjšine. Pričakovati je, da splošne obveze predsednik Conte in še najprej njegova vladna večina takoj spremenita tudi v konkretna dejanja. Prva taka priložnost je volilni zakon, ki naj zaobjame normo tudi glede zagotovitve zastopnosti slovenske narodne skupnosti v obeh vejah italijanskega parlamenta, na osi tega, kar namiguje sam zaščitni zakon, katerega letos beležimo dvajsetletnico sprejetja. S sedanjim volilnim zakonom in ob okleščenenem številu parlamentarcev je Slovincem dejansko in jasno onemogočeno, da izrazijo svojega zastopnika v rimski zakonodajni organ, kar bi predstavljalo hud vulnus na področju spoštovanja in varstva priznanje in zaščitene jezikovne skupnosti,” je v ponedeljek poudaril deželni svetnik in tajnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec.

Razmišljanje znanstvenika in duhovnika Dajmo se cepiti proti koronavirusu SARS-CoV-2

Že nekaj mesecev v molitvi za zdravje v času epidemije covid-19 molimo med drugim: “raziskovalcem (daj), da bodo čim prej odkrili uspešno zdravilo.” Bog je uslišal in uslišuje to našo prošnjo. Mnoge skupine raziskovalcev po vsem svetu so v preteklem letu delale dolge ure dan za dnem in prišle do rezultatov, ki so sedaj na voljo kot zdravila proti koronavirusu SARS-CoV-2 (Severe Acute Respiratory Syndrome CoronaVirus variant 2) in boleznii COVID-19 (CoronaVirus Disease of 2019). Zdravila so medicinski pripravki, ki v širšem pomenu vključujejo tudi cepiva. V medicini se uporabljata dva načina za soočanje z boleznijo oziroma patogeni (mikroskopskimi povzročitelji bolezni), zdravljenje in cepljenje.

/ str. 19
dr. Janez Jurij Arnez

Glasbenik

3

Terapevtska maserka

3

Trgovec

6

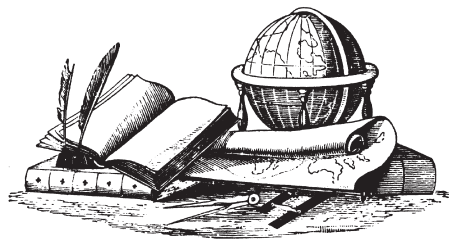
Rok Dolenc se je rodil v družini glasbenikov, igra klavir in več drugih instrumentov, od glasbe tudi živi, sploh pa meni, da je za doseg ciljev pomembno verjeti vase in biti vztrajni.

22-letna Jasna Vitez, doma iz Repna, je dokončala dvoletni tečaj v Bergamu in postala terapevtska maserka. Z njo smo se pogovorili o delu in študijski poti.

Marko Čavdek je v intervjuju spregovoril o svoji drogeriji v Gorici, o njeni zgodbi, spremembah, ki so jo zaznamovale, novih izzivih in veselju do trgovskega poklica.

MSPI: Evropska komisija bo ostala križem rok

1.123.422 podpisov ni bilo dovolj za evropsko zaščito narodnih manjšin

Prejšnji teden je med organizacijami, ki so izraz narodnih in jezikovnih manjšin v Evropi, zavladalo veliko razočaranje.

registracijo že pred letom 2013. Komisija pa je leta 2013 registracijo MSPI zavrnila. Takrat so pobudniki prijavi odločitev

organizacija FUEN je bila v vsem tem času operativna roka organizacijskega odbora MSPI. Po uspešno končanem zbiranju

Podpredsednica Evropske komisije in komisarka za vrednote in preglednost Věra Jurová je namreč sporočila stališče v zvezi z evropsko državljansko pobudo Minority SafePack (MSPI). Na 22 straneh je komisija v bistvu navedla, da na področju zaščite narodnih in jezikovnih manjšin, ki je v pristojnosti držav članic, ne bo naredila ničesar več, kar je že načelno sprejeto. Evropska državljanska pobuda Minority SafePack je ciljala na konkretno evropsko zaščitno zakonodajo, ki bi narodnim in jezikovnim manjšinam zagotavljala vsaj minimalno enakovredno raven zaščite na celotnem področju Evropske unije. Glavna pobudnika MSPI sta bila organizacijski odbor, v katerem je Slovence zastopal dr. Valentin Inzko, sicer predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, in mednarodna krovna manjšinska organizacija FUEN (Federal Union of European Nationality), katere člani so tudi Narodni svet koroških Slovencev, Skupnost koroških Slovencev in Slovenk, stranka Slovenska skupnost in Svet slovenskih organizacij. Organizacijski odbor je evropsko državljansko pobudo MSPI predstavil Evropski komisiji za

Evropske komisije na Splošno sodišče EU, ki je štiri leta pozneje razsodilo v korist pobudnikov. Zbiranje podpisov se je tako začelo 3. aprila 2017. Zaustavitev MSPI-ja je skušala doseči tudi Romunija, vendar je bil tudi ta poizkus neuspešen. Zbiranje podpisov za MSPI se je končalo 3. aprila 2018. Zbranih je bilo 1.320.000 podpisov in v kar 11 državah so podpisi dosegli predvideni kvorum, med temi sta bili tudi Italija in Slovenija. Po pregledu podpisov jih je bilo veljavnih 1.123.422. Ta izjemni rezultat je MSPI uvrstil med uspešne državljanske pobude (skupno jih je pet), odkar je Evropska unija uzakonila to neposredno zakonodajno sredstvo. Bil je to izreden uspeh za narodne in jezikovne manjšine v Evropi, ki so končno dobile svoj glas v odnosu do evropskih institucij. V aktivno zbiranje podpisov so se vključili tudi Slovenci v Italiji, glavno operativno vlogo sta pri tem imeli krovni organizaciji SSO in SKGZ. Mednarodna krovna

podpisov je FUEN iskala podporo pri številnih državah članicah. Podpora so prispevale ključne državne ustanove v Nemčiji, Nizozemski, Madžarski, nemških zveznih deželah Schleswig-Holstein, Saški and Brandenburg, Avtonomni pokrajini Bocen-Južna Tirolska ter Frizijski parlament. Podpora MSPI-ju sta izrazila tudi takratni predsednik Državnega zbora Republike Slovenije dr. Dejan Židan in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki ga je vodil minister Peter Jožef Česnik. Prav tako je široko večinsko podporo MSPI-ju dal Evropski parlament na zasedanju, ki je potekalo 14. decembra 2020. 524 evropskih poslancev od skupnih 694 je izglasovalo resolucijo, s katero so pozvali Evropsko komisijo, naj zakonsko ukrepa na podlagi zahtev MSPI-ja. Žal, vse to delo ni prepričalo Evropske komisije. Evropski poslanec in predsednik manjšinske krovne organizacije FUEN Loránt Vincze je v svojem tiskovnem sporočilu izjavil, da se prizadevanja niso končala. Po njegovih besedah Evropska komisija ne more spregledati volje tolikšnega števila evropskih državljanov ter volje narodnih in jezikovnih manjšin, ki predstavljajo več kot 50 milijonov ljudi v Evropi. Odločitev Evropske komisije je označil kot odločitev birokratov in ne izvoljenih predstavnikov. "Vemo, da imamo prav, hočemo najboljše za naše manjšinske skupnosti, želimo najboljše za države članice, želimo najboljše za Evropo in rezultatov našega skoraj desetletnega dela nam ne more odvzeti odločitev komisije", je zatrdil predsednik FUEN.

Julijan Čavdek

Sporočilo senatorke Tatjane Rojc

Nujno je, da v manjšini poiščemo skupni jezik!

Spoštovani, več je razlogov, zaradi katerih je nujno, da v manjšini poiščemo skupni jezik pri obravnavanju vseh tistih problematik, ki zadevajo celotno našo skupnost. Zadnji primeri, od nekoliko različnih pristopov, kar zadeva lastništvo Narodnega doma, do določanja vodilne ekipe v paritetnem odboru in ob nepotrebnih razhajanjih znotraj deželne posvetovalne komisije, kažejo na potrebo po večjem dialogu in povezanosti v naši skupnosti, kljub njeni pluralnosti. Takšen pristop me je vedno

vodil, ker sem prepričana, da pretirane razlike in delitve škodijo vsem. Vedno sem delovala za našo skupnost, ne glede na njeno notranjo večbarvnost. Deželna razsežnost mojega delokroga kot edina senatorka Demokratske stranke in pospešena politična dejavnost v senatu in sami finančni komisiji mi žal ne nudijo dovolj možnosti, da bi bila moja prisotnost znotraj naše skupnosti primerna številnim izzivom. To velja tudi v odnosu do institucionalnih

sogovornikov v Sloveniji. V prizadevanju, da bi poiskala primerno rešitev, sem zaprosila Rudija Pavšiča za sodelovanje. Nanj sem se obrnila, ker je v dolgoletnem uspešnem vodenju krovne organizacije pokazal smisel za povezovanje, dialog in konkretno premagovanje sprotih vprašanj. Prepričana sem, da bova skupaj z ostalimi sogovorniki nadgradila obstoječe stanje in poiskala potrebne mehanizme za manjšinsko zastopniško povezovanje.

Globoka država v vrtincu napak

Porazi na tekočem traku

Pri tem je mišljena tudi slovenska tranzicijska levica, ki pa je ni mogoče obravnavati kot samostojen politični subjekt, ker nastopa v glavnem kot podaljšana roka globoke države in so tako njeni neuspehi hkrati tudi porazi globoke države. Največji med temi je brez dvoma večdesetletni propadli poskus političnega umora Janeza Janše, z zlorabo sodstva, vključno z nezakonitim zaporom, pa medijski pogromi, tožarjenje

v tujini, nezakonita kraja poslanskega mandata itn. Med neuspehe sodijo npr. tudi polomija s ponesrečenim Jankovičevim mandatarstvom in bedne predstave Alenke Bratušek in Mira Cerarja, ki sta si v enem samem mandatu kar sama sesula vlado in še lastni stranki. V ta kontekst sodi tudi naraščajoča javna podpora predsedniku Republike Borutu Pahorju, čeprav ga levica vztrajno, a neuspešno ponižuje, potem ko se ji je strgal z verige,

stopil na svojo pot in se kot prvi trudi biti predsednik vsem državljanom. V novejšem času pa si sledijo še novi in novi porazi, kot npr. dosedanja spodleteli brutalen napad na tretjo Janševo vlado, pospremljen z ogabno medijsko demonizacijo dveh sredinskih strank (SMC in DESUS), s poskusi kupovanja njunih poslancev, vključno s Počivalškom, in z vsakršnimi pritiski nanje.

/ str. 17
Milan Gregorič

Povejmo na glas

Trump je zasejal sovraštvo

Janez Povše

Pravzaprav je žalostno in lahko nas samo skrbi, kar se dogaja v Združenih državah Amerike. V teh nelahkih časih, ko bi moralo biti poslanstvo politike ljudi pomirjati in odganjati iz njih tesnobo in stiske, se pojavijo osebe in gibanja, ki delujejo točno v nasprotni smeri. Tesnobo in stiske izrabijo in zlorabijo oziroma ponudijo "rešitev" v obliki sovraštva. Treba je le najti nasprotnika in ga očrnuti do skrajnosti, pa se bo kar velik del ljudi razbremenil svojih problemov in se odmaknil od svojih težav tako, da se bo zatekel v mržnjo in tudi v nasilje. Vse to ni v zgodovini nič novega, dovolj se je spomniti prejšnjega stoletja, želeli pa si je, da se ne bi isto pojavljalo v današnjem času, ko naj bi se v dobro vseh dvignili na višjo stopnjo zavedanja, ki se ji pravi razumevajoče sožitje med vsemi. Trump je dokazal, da mu za razumevajoče sožitje ni mar, in to je bilo mogoče videti že ob njegovi izvolitvi, da je namreč oseba, ki bo brez obotavljanja delovala ostro in neizprosno. Dejstvo je, da je v štirih letih dodobra podžgal svoje privrženec, kar se je pokazalo ob nasilnem napadu na stavbo Kongresa. Ni izključeno, da je šlo za poskus državnega udara oziroma namero onemogočiti demokratične procese in s tem demokracijo kot takšno. Bil je Trump, in žal še bo, utelešenje skrajnega populizma, ki seje sovraštvo med ljudi na način, da napada in preganja v družbi vse, ki ga ne podpirajo ali mu nasprotujejo. V prvi vrsti

so zato nevarni mediji, tisk, radio, televizija, ki menda bruhajo iz sebe le lažne novice in te so lažne vedno, kadar predvsem o vodilnem politiku izražajo kritično mnenje in postavljajo njegove odločitve pod vprašaj. Toliko bolj je Trump grobo napadal svoje politične nasprotnike, se pravi demokrate, jih smešil in poniževal, česar se je posluževal tudi pri vseh drugih izjavah, ko je bil dosledno žaljiv in grob, čim je odprl usta. A vse to je njegovim privrženecem ugajalo in jim še ugaja, kljub temu da nikoli ni resno jemal pandemije, čeprav je ta njegove državljane neizprosno prekrila z velikanskimi žrtvami, niti ni priznal katastrofalnih posledic, ki jih povzročajo podnebne spremembe. Višek njegove objesti in velikanska nevarnost za Ameriko in Američane pa je nepriznanje volilnega poraza ter vztrajanje pri trditvi, da so bile volitve ponarejene in s tem neveljavne. Če kaj lahko usodno ogrozi demokracijo in predvsem mir med ljudmi, je to nepriznanje rezultata volitev. V tem smislu Trump dodatno straši, da je bilo z njim oškodovanih 70 milijonov njegovih privrženec, ki volilnega poraza ne bodo sprejeli. Amerika je razklana, sovraštvo je na višku, možna so nadaljnja nasilja. Najmočnejša država demokracije se je zamajala, in to bo odjeknilo po vsem svetu, ki naj se resno zamisli in z vsemi močmi ohrani težko pridobljene vrednote, razumevanje, spoštovanje, dogovarjanje, brez katerih ne more biti mirnega sožitja med vsemi in z vsemi nikjer in nikoli.

Katere so bile zahteve evropske državljanske pobude Minority SafePack?

Pozivali so EU, naj izboljša zaščito oseb, ki pripadajo narodnim in jezikovnim manjšinam, in okrepi kulturno in jezikovno raznolikost v EU. Pozivali so EU, naj sprejme niz pravnih aktov za izboljšanje zaščite oseb, ki pripadajo narodnim in jezikovnim manjšinam, in okrepitev kulturne in jezikovne raznolikosti v EU. V to naj bodo vključeni politični ukrepi na področju regionalno govornih jezikov in jezikov manjšin, izobraževanja in kulture, regionalne politike, sodelovanja, enakosti, avdiovizualnih ter drugih medijskih vsebin, pa tudi regionalne (državne) pomoči.

POGOVOR Rok Dolenc, mladi tržaški glasbenik

Najpomembnejše je vztrajati!

Rok Dolenc, letnik 1998, se je rodil v družini glasbenikov na Opčinah. Že v mladih letih se je začel ukvarjati z glasbo in jo danes spreminil v svoje delo.

Rok, kdaj in zakaj si se začel ukvarjati z glasbo?

Rodil sem se v družini glasbenikov, saj je bil moj ded zborovski pevec v opernem gledališču Giuseppe Verdi v Trstu. Doma je imel star klavir Ronisch, na katerega sem že pri dveh letih začel 'igrati'. Na začetku je bilo to zaporedje not, ki se je s časom spremenilo v melodijo. Starši so me tako pri štirih letih vpisali na Glasbeno matico v Trstu, v razred Tamare Ražem Locatelli. Na glasbeni šoli sem se učil tudi kompozicijo z Bojanom Glavino, Vesna Guštin in Petra Grassi sta me učili glasbeno teorijo, Hilarij Lavrenčič pa harmonijo. Priznam, da mi danes vsi trije predmeti res pomagajo pri delu, pa čeprav so mi bili takrat suhoparni. Vsekakor me je Tamara vodila skozi celotno klavirsko pot, obenem pa sem imel možnost imeti masterclasse z različnimi glasbeniki.

Omenil si, da si spoznal tudi druge profesorje klavirja. Ali lahko omeniš katerega izmed njih in poveš, kako so nadgradili tvoje znanje?

Seveda. Naj omenim profesorico Isabello Loporto iz Verone, Siavusha Gadjeva, ki me je popeljal v svet ruske muzikalnosti in skoraj pretirane sentimentalnosti. Imel sem čast spoznati tudi ameriškega glasbenika Jamesa Orra, s katerim sem predelal tri Gershwinove preludije in odkril nov način razumevanja in interpretiranja jazz glasbe, ki ti dopušča veliko prostosti. Naj omenim tudi Rubena Dalibaltayana iz Armenije. Armenska glasba je precej atonalna, prav zaradi tega sem z njim študiral Khachaturianovo Toccato.

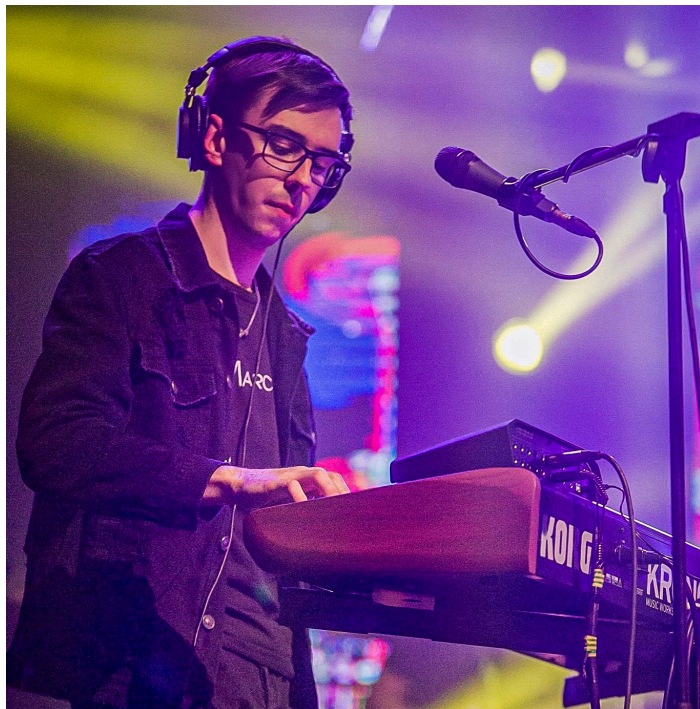
Na glasbeni poti si se udeležil tudi tekmovanj in opravil izpite?

Opravil sem več izpitov na videmskem konservatoriju Tomadini in se udeležil državnih in meddržavnih tekmovanj, z odličnimi rezultati prvih in absolutnih mest. Do leta 2012 sem se redno udeleževal tekmovanj, tudi šest na leto sem jih naštel. Obenem sem opravljal izpite, nekatere pa bi moral še končati.

Kateri je tisti klavirski trenutek, ki ti bo za vedno

ostal v spominu?

Leta 2018, ko smo decembra z bendom Tequila igrali v Stožicah, v Ljubljani. Tistega leta nas je zapustil znani hrvaški pevec

Oliver Dragojević in smo mu zato v spomin zapeli pesmi Cesarica in Moj lipi anđele. Trenutek je bil posebno magičen. Jaz sem igral na klavir in celotna publika, štirinajst tisoč poslušalcev, je pela Dragojevićevo Cesarico. Bilo je neprecenljivo. Vsekakor so bili vsi klavirski koncerti, tekmovanja ali izpiti po svoje posebno doživetje.

Poleg klavirja katera glasbila igraš?

Uradno sem pianist, v letih sem se učil tudi orgle z Matejem Lazarjem iz Kopra in Gregorjem Klančičem, ki igra v ljubljanski stolnici. Z njim sem imel več masterclassov v sklopu Zveze cerkvenih pevskih zborov. Igram tudi na klaviature in synthesizer, nato harmoniko, bodisi klavirsko kot diatonično, električno, klasično in bas kitaro ter banjo. Poskusil sem tudi bobne in tolkala, zadnje čase pa se brez večjih rezultatov ukvarjam z violino, saj imam doma staro dedkovo zbirko violin.

Znano je, da igraš tudi v bendu. S kom si igral doslej in v katerem bendu si zdaj?

Ko sem bil prav majhen, sem z Erikom Puričem, s katerim imam poseben bratovski odnos, ustvaril duet, v katerem sem jaz igral klaviature, on pa diatonično harmoniko. Kasneje sem sodeloval v različnih zamejskih ansamblih. Leta 2013 sem dobil ponudbo, da bi igral v manjšem lokalnem bendu v Sloveniji. Kasneje, ko sta nas slišali slovenski agenciji Media24 in Koda

Events, je iz te nastala skupina Tequila. Od takrat naprej sem stopil na bolj profesionalno sceno igranja v bendu. Decembra 2019 sem igral za slovensko

pevko Ines Erbus.

V koliko državah si doslej koncertiral?

Bodisi v sklopu klavirja kot benda sem doslej koncertiral v dvanajstih državah. Ko nisem še bil niti polnoleten, smo leta 2016 s Tequilo imeli prvi koncert v Stožicah, v Ljubljani. Dve leti kasneje smo vedno na isti lokaciji imeli največji koncert, saj smo igrali pred kar 14.000 gledalci. V Ljubljani smo na Kardeljevi ploščadi leta 2017 imeli naš tretji največji koncert. Letno smo izvajali od sedemdeset do devetdeset koncertov.

Kako je vplival covid-19 na tvojo kariero?

Nasplošno kot glasbenik, ki najraje igra v živo, je pandemija uničila vse. Vsi koncerti so bili odpovedani, in mislim, da večjih koncertov, na kakršne sem bil vaju, žal še veliko časa ne bo. Vsekakor glasbo še vedno podajam, oblika pa, v kateri to delam, je čisto drugačna in slabša. V letu 2020 bi morali z Ines imeti kar 103 koncerte, v štirih različnih državah, česar seveda ni bilo mogoče izvesti.

Kako si podajal glasbo v tem času?

Naj najprej omenim, da sem skoraj pred dvema letoma začel producirati za druge glasbenike ali pevce. Danes je o tem veliko povpraševanja, saj poslušam in interpretiram umetniške želje drugih, nato pa jim posnameš razne parte, napišeš transkripcijo ali aranžma in podobno.

/ str. 14
Katarina Visintin

POGOVOR Jasna Vitez, terapijska maserka

“Rada bi odprla ambulanto!”

Kaj je boljše kot dobra masaža?

Pogovorila sem se z Jasno Vitez, 22-letnim dekletom iz Repna. Jasna je pred kratkim dokončala dvoletni tečaj v Bergamu in postala terapijska maserka; pri nas je ta poklic nekoliko manj poznan. Jasna je obiskovala licej Franceta Prešerna v Trstu, kasneje pa je odšla v Avstralijo in se ob vrnitvi domov ponovno posvetila študiju.

Jasna, povej nam kaj o sebi!

Rada se ukvarjam s športom. Igrala sem odbojko in v prostem času rada tečem. Odbojko sem igrala več let, a v zadnjem času sem jo malce opustila. Lansko leto septembra sem ponovno začela trenirati, a zaradi različnih ukrepov, kot vemo, so se prekinile tudi športne dejavnosti.

Obiskovala sem licej Franceta Prešerna, in sicer znanstveno smer, po dokončani višji šoli sem poskusila opraviti vstopni izpit za vpis na fizioterapijo v Trstu, a žal neuspešno. Kasneje pa sem se odločila, da bom začela tečaj “massoterapie” (masažne terapije) v Bergamu. Tečaj je trajal dve leti, ob koncu sem opravila izpit in diplomirala. Zdaj delam na Opčinah, sodelujem v studiu druge maserke.

Obrazložimo nam, kaj je “massoterapia”.

Naziv moje poklicne figure je v italijanščini “massaggiatore e capo bagnino degli stabilimenti idroterapici” (masažni terapevt in odgovorni reševalec iz vode v strukturah za hidroterapijo). Ta poklic je še malo poznan, prav zato sem opravila tečaj v Bergamu, v Lombardiji, saj je edina dežela v Italiji, ki ga za zdaj nudi. Opravljam terapijske masaže, to se pravi masaže, ki zdravijo neko patologijo, kot npr. bolečine v hrbtu, vratu, ob zvinu gležnja ... Opravljam tudi športno masažo in hidroterapijo, to pomeni terapijo z vodo v različnih termalnih zdraviliščih. Trenutno delam vse ročno, brez nobenega pripomočka. Včasih pa uporabljam tudi Kinesio trakove, to so posebni trakovi, ki se uporabljajo pri bolečini določene mišice.

Kako da si se odločila za to delo?

Prepričana sem bila, da bi rada postala fizioterapevtka, saj sem že dolgo v športnih krogih in rada pomagam ljudem. Ko pa sem začela hoditi na masaže, sem spoznala to novo stroko in se

zanjo popolnoma navdušila.

Kaj pa študij, kako je potekal?

Tečaj je trajal dve leti; imeli smo veliko predmetov. Naj omenim anatomijo,

je normalno, da bo situacija po dveh dneh slaba in se bo kasneje izboljšala.

So tvoje masaže namenjene vsem? Od mlajših do starejših?

patologijo, športno masažo, limfodrenažo ... res veliko predmetov, od anatomije do prava. V prvem letniku smo imeli veliko teorije, da bi imeli čim več podlage za nadaljnji študij. Predmet anatomije je bil skoraj najpomembnejši, tako da bi lahko spoznali in obvladali res vse. V dveh letih je bilo treba opraviti več izpitov, na koncu pa še državni izpit. Ta je razdeljen na tri dele: teoretični, ustni, kjer sem zagovarjala svojo diplomsko nalogo, in še praktični del. Naj povem še, da sem tečaj opravila v študijskem centru Synapsy v Bergamu.

Je to delo naporno in zahtevno?

Seveda, odvisno je sicer od stranke, tipa masaže in predvsem od tehnike, ki jo uporabim. Če uporabljam pravo tehniko za določeno stranko, ne, sploh ni naporno. **Katere tipe masaže nudiš?** Nikoli ne bom uporabljala samo ene tehnike ali enega tipa masaže. Vedno skušam uporabljati več tehnik. Masaže, ki jih nudim, pa so, kot sem že povedala, športna masaža, švedska masaža, miofascialna masaža in še veliko drugih. Ponujam tudi sprostitveno masažo, ki je v bistvu najprimernejša za sprostitve.

Kako se počuti stranka po tvoji masaži?

To je odvisno od tipa masaže, ki jo opravi. Vsak ima drugačno reakcijo, stranka se lahko počuti bolje ali pa jo vse boli. Ugodje po navadi se občuti po dveh dneh masaže. Če pa na primer opravi masažo, ki sprosti mišice,

Ja, seveda, absolutno. Edina razlika je samo pri moči. Treba je dozirati moč glede na osebo, na njeno telesno strukturo in mišično postavo.

Ali morajo stranke po tvoji masaži opraviti še določene vaje doma ali mirovati?

To je odvisno od patologije, ki jo stranka ima. Vsekakor takoj po masaži mora stranka mirovati, kasneje pa ji svetujem, naj dela kake raztezne vaje, nič več. Če pa mislim, da stranka potrebuje npr. mišično krepitev, jo napotim k drugi figuri, ki odgovarja tej potrebi.

Jasna, vem, da si nekaj časa preživela v Avstraliji, zakaj pa?

Bila sem v Avstraliji šest mesecev. Odpotovala sem, ker sem potrebovala kratko pavzo in tudi ker me je Avstralija vedno zanimala in pritegovala. Ker ima moj oče tudi avstralsko državljanstvo, sem se takrat odločila in odpotovala. Želela sem si ogledati vse lepote, morda bi ostala še kaj več časa, a ne vem, koliko več.

Kaj pa med pandemijo, kako je bilo delo oz. študij?

Med pandemijo je tečaj potekal na daljavo po aplikaciji Zoom. Morala bi opraviti tudi prakso, a to seveda takrat ni bilo mogoče.

Se je zdaj situacija umirila, lahko delaš nekako brez problemov?

Ja, situacija se je še precej umirila in lahko ponovno delam. Treba je sicer upoštevati vsa pravila in pripraviti vse potrebne pripomočke, kot so gel, maska in drugo ...

/ str. 14
Anastazija Pertot

Kateheza goriške nadškofije po spletu

Ovire pri odkrivanju lepote ljubezni

Dne 15. decembra 2020 je bilo predzadnje spletno srečanje, ki so ga imeli odrasli z župnikom G. Giordanijem v sklopu nadškofijske kateheze. Iztočnica je bil začetek Janezovega evangelija, ki ga beremo na božično vigilijo: "V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog. Ta je bila v začetku pri Bogu. Vse je nastalo po njej in brez nje ni nastalo nič, kar je

zaradi omejitev. Življenje postaja težavno. In vendar božično sporočilo gre ravno v nasprotno smer, saj je sporočilo Božiča veselo, večkrat pa ga ne opazimo. Kateri so vzroki za to? Eden od vzrokov tiči v tem, da je vsak človek pogojen. Vedno je bil človek od česa pogojen, a tudi vsako novo pogojevanje, tudi tisto, ki ga danes preživljamo zaradi koronavirusa, se nam

Kristusove ljubezni? Nadloga ali stiska ali preganjanje? Ali lakota ali nagota ali nevarnost ali meč," pravi Pavel v Pismu Rimljanom.

Četrti vzrok je omejitev. Tudi ta nam povzroča strah, negotovost, ker se ne čutimo več svobodne. Mislimo, da smo lahko svobodni le, če nimamo omejitev. V resnici pa je omejitev tudi del našega življenja. Brez omejitve nastanejo lahko pretiravanja, razdiranja. V tem smislu je tudi odgovornost del svobode, saj ni svobode brez odgovornosti.

Peti vzrok je zapletenost današnje družbe. Današnje življenje je zapleteno, včasih se tega ne zavedamo, prepleteno je z vsemi mogočimi odnosi, in prav zaradi tega je življenje tudi skrivnost. Stvarno duhovno bogastvo človeka je tudi odvisno od bogastva njegovih stvarnih odnosov.

Zaradi odnosov nastajajo tudi spodrsaljaji, težave, padci: v zadnjih letih se govori o "padcu" demokracije, ekonomije, pa tudi o tem, da nihče nima več rešitve za izgube v gospodarstvu. Vse to doživljamo kot krizo in na vse načine hočemo priti na zeleno vejo. Vse to nas pripelje do prepričanja, da so nekoč živeli sicer bolj skromno, a je bilo manj težav, ker je družba delovala bolje, vsi so ubogali. Nevarnost je, da nas vse to pripelje do prisilnega sistema, diktature. Ni naključje, da se množijo fundamentalizmi: politični, verski, kulturni. Želimo si take družbe, v kateri bi vse "dobro" delovalo. Zato so funkcionalnost, korist in red zelo cenjeni, saj smo prepričani, da nam bodo le ti dali več zaslужka, s katerim si bomo olajšali življenje. Ker pa ne pride do tega, smo vedno bolj kritični do vsega. Branje Jobove knjige bi nam pomagalo, da bi se bolj zamislili, kajti tudi Job je mislil, da ga je Bog zapustil, da ga je opeharil.

Karlo Nanut

nastalo. V njej je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudi..." Božično sporočilo se tu večkrat ponavlja. Janez nam hoče povedati, da je neskončnost stopila v svet. Podlaga vsemu temu je beseda, odnos z neskončnostjo, osebnostni odnos do Boga. Z drugimi besedami: vera je za človeka primeren odgovor Božji besedi, ki je prišla z Jezusom. Zato je vera tudi in predvsem to, da se človek oklene Kristusa, ki je zanj beseda in življenje. Ta neskončnost razsvetljuje vsakega človeka: "Resnična luč, ki razsvetljuje vsakega človeka, je prišla na svet." Kako se človek odzove na to luč? Zelo preprosto: rad se ima, ker se ima dobro v tej resničnosti, ko je v odnosu z neskončnostjo; odnos pa prinaša tudi svobodo, saj je ta prisotna predvsem tam, kjer niso samo lastne koristi, ampak kjer omogočamo tudi drugim, da vstopijo v to svobodo.

Ko v teh dneh opazujemo Jezusčka v jaslicah, se nam zdi, da je tudi on osamljen, vse naokrog je praznina, kot so tudi prazne ulice v mestu, ker so ljudje doma

zdi izjemno težavno. Morda tega niti ne opazimo, komaj zaznamo. Radi bi se pa vrnili v prejšnje stanje, ko ni bilo omejitev, kot da bi resnično življenje ne imelo omejitev. Radi bi se vrnili v neko zavarovano okolje, v katerem bi živeli brez resničnih težav. Drugi vzrok je naša šibkost. Tudi ta nam povzroča težave, bolečine. Tudi te bi se hoteli otresti. Znanost in tehnologija nam včasih pri tem pomagata in nam dajeta vtis, da lahko zmoremo več; zaradi njih se čutimo krepkejši, včasih nadpovprečno močni, in začnemo ponosno gledati okrog sebe, včasih z zaničevanjem vsega tega, kar je krhko.

Tretji vzrok je negotovost. Bolj kot kdajkoli prej smo prav danes negotovi, zato iščemo gotovost, tako kot kdor se je izgubil v puščavi in išče zavetje pred pekočim soncem. Bežati hočemo pred negotovostjo in zato nosimo v sebi slepo vero v načrte, ki jih kujemo za prihodnost. Z načrtovanjem si hočemo zagotoviti prihodnost brez negotovosti, ker nam ta vzbuja tesnobo. "Kdo nas bo ločil od

Misel na 3. nedeljo med letom

Sprejeti Božje kraljestvo in ga uresničiti

Čudovita berila so nam dana na to 3. nedeljo med letom. Razmišljamo lahko o življenjskih "velikih" vprašanih ter o poslednjih človekovih rečeh, če gledamo odlomek iz 1. Pisma Korinčanom sv. apostola Pavla. Evangelist Marko se ne preveč ustavlja pri podrobnostih, ampak hitro prehaja med tistimi temeljnimi dogodki, da bi povedal bistveno. Tako imamo začetek javnega delovanja, kjer nam je povedano, ne da se je nekaj izpolnilo ali samo dopolnilo, temveč da je prišla polnost časov, zato pa vse od Gospodovega prihoda "v mesu", kot temu pravijo sveti očetje, živimo v poslednjih časih. In res vlada tista napetost med že in še ne. Božje kraljestvo se namreč ni samo približalo, če gledamo izvirmik, ampak se je prav pričelo uresničevati, rasti, pač odvisno od odgovora poklicanih, ni pa seveda še njegove polnosti, ki bo nastopila ob koncu časov. Če torej to tako pogledamo, Kristusovo kraljevanje nikakor ni nekje drugje, v neki drugi dimenziji, samo v nebesih in samo v prihodnosti – sv. Marko nam jasno sporoča tisto, kar sv. Luka tudi ubesedi, da je Božje kraljestvo med

nami. Kristus je torej kralj nad vsem, kar je, torej ima oblast tudi nad celotno družbo in nad vsakim posameznikom, vprašanje pa je, koliko se mu to priznava. Vsekakor ta postkrščanska družba tega dejstva ne priznava, saj je Kristusa in Boga nasploh pahnila karseda na obrobje, v zasebno sfero, če že ne ljudi prepričuje, da sploh ne obstajata. Oni dan sem poslušal čudovito okroglo mizo o t. i. srednjem veku, ki se mu seveda lepše in bolj upravičeno reče "kristjanstvo" iz latinske "Christianitas", kakor nam je na fakulteti govoril tudi prof. dr. Ocvirk. Jacques Le Goff, pred kratkim preminuli strokovnjak za to obdobje, je lepo dejal, kako bi takrat brez uspeha iskali, vsaj na splošno, eno moderno kategorijo človeka, med številnimi, ki so še danes navzoče, od prostitutk, morilcev itd. – ateista. Takratni človek je bil prepričan o tem Božjem kraljestvu, kakor tudi v obstoj pekla, zato ni bilo malo takšnih, ki so se kasneje v življenju, ko so obudili "Memento mori", spreobrnil in spokorili, prav kakor vabi naš Gospod. Vabi pa še k nečemu, da se to namreč vidi. Da moramo verovati tako, če gledamo

izvirmik, da temeljimo na evangeliju. Torej ne smemo imeti neke t. i. "osebne" vere, kakor se to razume danes, da si vse razlagamo malo po svoje in si tako prilagajamo, ampak sprejememo vero tako, kakor nam je bila izročena. To nam je rečeno pravzaprav že na samem začetku Svetega pisma, da namreč ne začnemo od sebe in pri sebi postavimo sebe za središče, temveč je glavni Drugi, torej Bog, ki pa se nam je razodel v Jezusu Kristusu, ta pa je postavil Sveto Cerkev. Cerkevni oče, sv. Vincencij Lerinski, je lepo dejal, da moramo verovati tisto, kar so "vedno, povsod in vsi verovali". Sprejeti je torej treba celotni paket, če temu tako rečemo, ne pa vzeti zadeve "a la carte", kakor je tudi papež opozoril. Spreobrnjenje je to, da se odpremo Božjemu predlogu, ki se imenuje Božje kraljestvo, in ga v polnosti sprejememo, ne pa da skušamo zadevo obrniti na glavo po svojih željah. Že res, da je treba z Bogom sodelovati in mora vsakdo dati tudi svoj doprinos, vendar so bili okviri že od vekomaj postavljeni in so meje, ki jih ne gre prestopiti, če si ne želimo škoditi.

Andrej Vončina

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (35)

Primož Krečič

Oddaljenost in bližina

Čas karantene zahteva, da po družinah in hišnih skupnostih vzpostavimo skladno razmerje med bližino in oddaljenostjo. To je pomembno, ker smo veliko skupaj na dokaj majhnem prostoru. **Razmerje bližine in oddaljenosti je odvisno od posameznikov.** Nekateri si želijo več samote in svojega sveta, da lahko delajo, ustvarjajo ali pa preprosto, da so sami v svojem svetu. Drugim je zelo pomembna bližina, pogovarjanje, izmenjava misli in občutij. **Tudi ljudje, ki živijo sami, potrebujejo pogovora,** telefonskih klicev, elektronskih sporočil in komunikacije. Če je preveč samote, more ta pustiti posledice v vedenju, občutju, razmišljanju. Prav tako velika gneča v bivanjskem prostoru prinaša blokado in je mučna. Psihologi poudarjajo, da, če so ljudje dalj časa stisnjeni v majhnem prostoru, se s tem **poveča stres, težje obvladajo svoja čustva in se še bolj jezijo.** V takih okoliščinah se je treba neprestano prilagajati drugim, ni prostora za nekaj svojega. Že spati na romanju z drugo osebo je lahko zahtevno za enega ali za oba. **Potrebujemo svojo intimnost, da si ustvarimo zaklon in sveti kraj.** Seveda ne sme to postati beg ali potapljanje v drogo. Prav tako je potrebna skupnost, tudi, če je oddaljena. Vendar mora obstajati. Še najbolj strogi menihi potrebujejo bližino in skupnost. Čustveno in duhovno je treba ohranjati odnose, obenem ne zanemariti svobode in osebne izbire. Predvsem pa moramo biti pozorni na to, da ne bi meje našega prostora ovirale prostora drugih. Vsak človek, ki se želi osebno uresničiti, **potrebuje ta odmik in prisotnost.** Tudi, ko postanemo z nekom prijatelj, moramo ohraniti svoj osebni prostor in umik, da nas odnos ne posrka. Ko smo bolni in nam ljudje pomagajo, mora ostati zdravo razmerje med zasebnim življenjem in bližino ter pomočjo drugih. **Bolnik potrebuje svoj mir in zasebnost, obenem**

tudi trenutke bližine, domačnosti in pomoči. Ljudje se zavedajo, da naj bodo obiski bolnikov kratki. Veliko breme bolnikov s koronavirusom je, da se morajo drugi oddaljiti in da so veliko sami. Zlasti dementni bolniki tega ne razumejo. V novem razmerju med oddaljenostjo in bližino se človek dobro počuti in stečejo njegove življenjske dejavnosti. Znana je **zgodba Abrahama,** ki je ločil svoje črede in imetje ter odrazil iz Negeba v Betel pri Jeruzalemu, da je ohranil dober odnos s svojim nečakom Labanom. (1 Mz 13, 8-9) Ločitev in oddaljenost ju je še bolj povezala. V odnosu med bližino in oddaljenostjo sta pomembna **pogovor in molk. Govor vzpostavlja odnose, molk pa jih pogloblja.** Iz različite in molka nastane dialog, ki poveže dva različna človeka in pogleda. Predvsem pa je pomembna **spoznost naklonjenosti.** Ko odnosi ne delujejo in škripajo, moramo poglobiti dejavnost odpuščanja in nove naklonjenosti. **Iz krize, v katero smo padli, se morejo roditi novi, poglobljeni odnosi.** Po naši naklonjenosti, molitvi in odpuščanju se nam morejo drugi približati, po njih se razodeva naklonjenost Boga. Zlasti pa je pomemben dialog, da smo v vseh okoliščinah **odprti za rešitev in odnos do bližnjih ter do Boga.** Dialog je mogoč, če smo na svojem mestu in odprti za darovanje. Pomemben je tudi **mol kot prostor svobode,** da se znamo potegniti nazaj in ostati s sabo pred Gospodom. Z molkom osmislimo svoja dejanja, začetek in konec dneva, blagoslov dejanj čez dan. V večernem molku se sprostitjo napetosti in misli. Duhovniki in menihi molimo sklepno molitveno uro, ki pomeni dopolnitev dneva (kompletorij) in z molkom zaključimo večer v Gospodovih rokah. To je izkušnja Božje bližine, **ko molk postane napolnjen in rodovit.** Tako moremo biti pred Bogom odprti in svobodni. On nas ne sodi in nima nobenega predsodka. Z molkom smo blizu tistim, ki na potrebujejo.

Slovenska misijonarka na obisku pri ministrici dr. Heleni Jaklitsch

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch je v prostorih Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu v torek, 22. decembra 2020, sprejela slovensko misijonarko v Venezueli s. Andrejo Godnič. Sogovornica, ki se kmalu vrača na svojo zahtevno misijo v Venezuelo, je v pogovoru orisala težke življenjske razmere v tej državi, začeni s stalnim pomanjkanjem hrane in zdravil. S. Godnič v Venezueli deluje kot učiteljica v šoli, ki jo upravljajo uršulinke, veliko svojega časa in energije pa namenja tudi pomoči pripadnikom tamkajšnje

slovenske skupnosti. Pri tem sodeluje predvsem s Slovensko Karitas, ki za rojake dobavlja nujna zdravila, hrano, pa tudi občasno finančno pomoč. Ministrica se je misijonarki toplo zahvalila za njeno zahtevno, neprecenljivo pomembno delo

v "prvih vrstah" spopadanja s težkimi razmerami v Venezueli ter povezovanjem tamkajšnjih Slovencev, ki jim njena pomoč daje novo upanje. Srečanja sta se udeležila tudi predstavnika Slovenske Karitas Jana Lampe in Danilo Jesenik.

Slovenska karitas: pomoč žrtvam potresa na Hrvaškem

Prispevala je k nakupu več kot 30 bivalnih kontejnerjev

Slovenska karitas je hrvaški Karitas do zdaj nakazala zbranih 220.000 evrov in s tem prispevala k nakupu več kot 30 novih bivalnih kontejnerjev za prizadete v potresu na Hrvaškem. Organizacija nadaljuje zbiranje denarja za obnovo poškodovanih domov. Čebelarstva zveza Slovenije pa je zbrala 23.000 evrov za pomoč hrvaškimi čebelarjem ob potresu. Hrvaška Karitas je naročila sto bivalnih kontejnerjev, ki jih bo podarila družinam v okolici Petrinje, katerih dom po potresu ni več varen za bivanje. Slovenska karitas je ob veliki solidarnosti Slovencev

prispevala k nakupu več kot 30 bivalnih kontejnerjev. Kontejnerji z 18 kvadratnimi metri imajo zagotovljene vse osnovne pogoje za bivanje z mini kuhinjo in hladilnikom, kopalnico ter spalnim prostorom s posteljami.

Opremljeni so tudi z vsemi priključki za elektriko in vodo ter klimatsko napravo. Vseljivi so takoj in primerni za dostojno bivanje. Za družine z več otroki je v pripravi posebna nastanitev z več kontejnerji skupaj.

Koordinatorica humanitarne pomoči pri Hrvaški Karitas Suzana Borko se je Sloveniji zahvalila za pomoč. K pomoči Hrvaški je pristopila tudi mednarodna mreža Karitas. Njene članice bodo tako kot Slovenska karitas prispevale k šestmesečnemu humanitarnemu apelu v skupni vrednosti 881.341 evrov. Z zbranimi sredstvi bodo pomagali tudi pri obnovi okoli sto v potresu poškodovanih hiš. V ta namen Slovenska karitas nadaljuje zbiranje sredstev. S SMS sporočilom KARITAS5 na 1919 je možno prispevati pet evrov, lahko pa ljudje pomagajo tudi z nakazilom na

Slovenska karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana; TRR: SI56 0214 0001 5556 761; Namen: POTRES PETRINJA; Sklic: 00 627. Čebelarstva zveza Slovenije (ČZS) je kolegom iz Hrvaške na račun Čebelarstva zveze Hrvaške nakazala 23.488 evrov. Sredstva so prispevali številni čebelarji, čebelarstva društva in zveze, čebelarstva podjetja ter poslovni partnerji ČZS. "V nesreči prijatelji nikoli ne smejo ostati sami," je ob tej priložnosti poudaril predsednik Čebelarstva zveze Slovenije Boštjan Noč. Dodal je, da čebele povezujejo in združujejo slovenske in

hrvaške čebelarje ter da čebele in čebelarji ne poznajo državnih meja, saj jih povezuje čebela. Predsednik Čebelarstva zveze Hrvaške Željko Vrbos se je za donacijo zahvalil in menil, da bo številnim pomagala, da nadaljujejo čebelarstvo dejavnost. Kot je ČZS še zapisala v sporočilu za javnost, je med prizadetimi v potresu na Hrvaškem več kot 350 čebelarjev, ki so utrpeli škodo tako pri čebelah kot na svojih hišah. Po ocenah je prizadeta večina čebelnjakov na tem območju, več kot 35 odstotkov čebel naj bi propadlo. Dva čebelarja - oče in sin - sta za posledicami potresa umrla.

"Filipi Terčelji in Franci Krašne" so preganjani tudi danes

Ob 75-letnici umora dveh duhovnikov

Letos poteka 75 let od umora duhovnikov Filipa Terčelja in Franca Krašne. V tem kratkem spominu nanju ne nameravam predstaviti njunega celotnega življenja, ampak se želim dotakniti le nekaterih okoliščin njune smrti in opozoriti na njuno aktualnost v našem času. Najbolj izčrpno je celotno Terčeljevo življenje predstavil Ivan Albreht v svoji knjigi *Filip Terčelj. Duhovnik v primežu dveh svetovnih vojn in treh zločinskih režimov* (Družina, 2017). Pomemben prispevek je glede razjasnitve okoliščin njune smrti, seveda ob številnih drugih pričevalcih, prispevala zdaj upokojena učiteljica iz Železnikov, gospa Marija Gasser, ki raziskuje povojno dogajanje v vaseh pod Ratitovcem in v Davči. Zaslužna je, da je sistematično predstavila izginotja ljudi po končani 2. svetovni vojni in izgon prebivalcev iz Sorice, Spodnjih Danj, s Torke, iz Davče in z Zalega Loga v Avstrijo, v decembru 1945. (Vasi pod Ratitovcem skozi čas, samozaložba, Železniki 2015; Božič v letu 1945, v: Železne niti 17, str. 1-24). Zanimivo se mi zdi, da tega niso naredili številni poklicni zgodovinarji. Marija Gasser je to naredila, ker je s temi ljudmi povezana in čuti njihovo bolečino, ki še vedno traja in jo naša družba še vedno ignorira. V svojih delih je prepričljivo predstavila, da je šlo za sistematično komunistično socialno revolucijo, saj so izginili v glavnem gospodarji kmetij (gruntarji), in genocid nad prebivalci tirolskega porekla, ki so imeli nemške priimke. Menim, da bi moral njen prispevek dobiti mesto tudi v širši raziskavi o NOB in komunistični revoluciji na Slovenskem. Ob pisanju knjige *Vasi pod Ratitovcem* in postavitvi spominske plošče izginulim

v Sorici (blagoslov je potekal 6. septembra 2015) je Marija Gasser ugotovljala, da je po vojni, 17. maja 1945, izginilo 24. mož. V svojih poznejših raziskavah je odkrila, da ta seznam ni popoln. Izginilo je vsaj še osem domačinov, med njimi tudi duhovnik Fröhlich Franc (Gosarjev iz Zgornje Sorice; roj. 19. 5. 1901; mašniško posvečenje 29. 6. 1927; župnijski upravitelj v Koki nad Kranjem). Otrokom so bili odvzeti očete, ženam možje, materam sinovi. Otroci izginulih do danes ne vedo, kaj se je zgodilo z njihovimi očeti in kje so se končala njihova življenja - "lepo" spričevalo za povojne "napredne in pravične" oblasti! V dneh okoli Božiča leta 1945 se je odvijal krut izgon 125 prebivalcev teh krajev, od tega 79 otrok. Vsi so ostali brez doma, odvzeli so jim državljanstvo, razlašeni so bili premoženja, prepovedali so jim jezik, spremenili so jim njihove tirolske priimke. Desetletja so bili ti ljudje zapostavljeni, odrinjeni na rob, drugorazredni. Ob vrnitvi družin domov je pri Pavlinovih in Lukovih materama, od vsega hudega, odpovedalo srce. Pavlinova mati Ana Freljih se je po vrnitvi iz Koroške strla od bolečine, ko je izvedela, da so po vojni v Davči pokončali njenega sina Rudolfa (1921-1946) ter njegovega prijatelja Vencija Freljha, ki sta se peš kot nemška mobiliziranca vrnila iz Rusije. Nepolnoletni otroci so tako ostali brez očeta in matere. Zanimivo, da nam ideološki potomci akterjev teh grozodejstev, 75 let pozneje, spet prav okoli Božiča in ob 30-letnici plebiscita za svobodno Slovenijo, želijo spet zavladati! Razlikovati je treba med dejstvi in hipotezami. Marija Gasser ne pripoveduje pravljič, ampak navaja dejstva. S tem nočem

reči, da pri raziskovalnem delu niso dovoljene hipoteze, sklepanje in intuitivno razmišljanje. Pomembno pa je, da med dejstvi in mnenji razlikujemo. Menim, da ni bistveno, po kateri poti sta Terčelj in Krašna hodila v trenutku aretacije, ali sta bila aretirana 6. ali 7. januarja 1946, pri kateri domačiji sta opravila zadnji obisk, kdaj, ob kateri uri in v kateri cerkvi sta darovala zadnjo sv. mašo, kdaj sta bili njihuni trupli pokopani ... Glede vseh teh vprašanj namreč obstajajo različna pričevanja.

Vsekakor se o tem, kaj je resnica glede teh podrobnosti, ne moremo dogovoriti, ampak jo lahko v medsebojnem spoštovanju in potrpežljivosti le odkrivamo. Nekateri hočejo na vse možne načine uveljaviti svojo resnico in zmotno menijo, da je beatifikacija Terčelja in Krašne odvisna od tega. Vse to so sicer zanimive in pomembne podrobnosti, ki zaslužijo pošteno, pozorno in nepristransko raziskavo, a za proces beatifikacije, za katerega se nekateri goreče prizadevajo, niso bistvene. Bistveno je njuno življenje. Pred umorom sta se zavzela za domačine iz vasi pod Ratitovcem, ki so jih revolucionarne oblasti odpeljale neznano kam in so "izginili". Sta bila umorjena zaradi tega, ker v času tega terorja nista molčala in sta

pogumno spregovorila; ker so se revolucionarji bali, da bi genocid obelodanila širnemu svetu; ker so hoteli z njunim umorom v kosti ljudi pognati še večji strah? Ali pa je bil njun umor že prej skrbno načrtovan? Odgovor na ta vprašanja je zavrt v skrivnost. Ne vemo niti tega, ali so odločitev za njun umor sprejeli lokalni vosovci ali pa je prišlo navodilo za njun umor iz CK KPS. Terčelj in Krašna sta bila nekaterim članom CK vsekakor zelo dobro znana, zato ta možnost ni izključena. Dejstvo

pa je, da sta se pogumno zavzela za preganjane ljudi. To ni hipoteza, to je dejstvo! Za Terčelja to ni bilo nekaj novega, saj se je za preganjane in obrobne ljudi zavzemal celo življenje. Bil je zaprt in konfiniran zaradi zavzemanja za Slovence pod fašizmom. Žal lansko leto v javnosti ni bila skoraj nič ozaveščena 100-letnica obnove Zbora svečnikov sv. Pavla, tajne organizacije Primorskih duhovnikov, ki si je prizadevala za ohranjanje Slovencev v času fašizma. Zbor svečnikov sv. Pavla je bil sicer ustanovljen že l. 1899, obnovljen pa januarja l. 1920, zaradi izredno težkih razmer, v katerih so se po 1. svetovni vojni Slovenci znašli v Italiji. Zakaj ta molk? Primorski duhovniki so se organizirano soočali s fašizmom prej, kot je nastala organizacija Tigr,

in veliko prej, kot je začela proti fašizmu nastopati KP! Zanimivo, da se mnogi, ki danes neprestano opletajo s fašizmom, niso spomnili te obletnice. Vedno znova se postavlja vprašanje, ali Filip Terčelj sodi na oltar ali ne? Je določena oblika protesta, nestrinjanja, kontrarevolucije in oporečnosti upravičena ali ne? Je to, kar so počeli primorski duhovniki v Zboru svečnikov sv. Pavla in Filip Terčelj, luciferski upor proti Bogu ali zavzemanje za evangelij, za to, kar oznanja Cerkev? V prvem primeru Filipa Terčelja nikakor ne moremo predlagati za blaženega. Sam seveda menim, da je Filip Terčelj mučenec, ki je naš priprošnjik v nebesih skupaj s sv. Štefanom, prvim mučencem Cerkev, ki je umrl v Jeruzalemu, in sv. Lovrencem, ki je bil mučen v Rimu. Vprašanje, ki sem ga izpostavil, je tudi danes akutno aktualno. Prav tako sta aktualna Filip Terčelj in Franc Krašna ter naš odnos do njune mučeniške smrti. Svet drvi v novi totalitarizem. Amerika je tik pred tem, da postane komunistična država. Kristjanov in pripadnikov drugih religij ne preganjajo le totalitarni sistemi na Kitajskem, v Nigeriji, Pakistanu ... Tudi v Evropi laicizem zahteva, da mora Cerkev utihniti, da se na univerzah ne smejo poučevati krščanska bioetika, družbeni nauk Cerkev, krščanski pogled na spolnost in družino. Istočasno so nekatera usta polna besed o odprti družbi in dialogu. Kakšna farsa in hipokrizija! Cerkev po mnenju laicistov ne bi smela nasprotovati državnim zakonom, ki zagovarjajo abortus, evtanazijo, istospolne poroke, nekaterim spornim ravnanjem OZN, Svetovne zdravstvene organizacije ...

Laicizem se trudi uveljaviti zakone, po katerih bo nasprotovanje abortusu, evtanaziji, vzgoji v duhu ideologije spola postalo kaznivo dejanje. Medijske diskretizacije škofov in duhovnikov, ki se zavzemajo za uradni nauk katoliške Cerkev, pa že potekajo. Ogrožena je svoboda govora. Kje so toliko opevani svoboda, enakost, toleranca, pluralizem in dialog? Ali katoličani sploh še lahko vzgajamo svoje otroke v katoliški veri? Lahko kot duhovnik na prižnici še vedno oznanjam evangelij in nauk Cerkev? Kaj daje pripadnikom ideologije spola pravico, da tudi otroke krščanskih družin vzgajajo v njihovi ideologiji? Kdo si je izmislil "politično korektnost"? Do kakšne mere sem lahko kristjan, da ne bom kaznovan? Lahko vsaj še mislim po svoje ali pa ne smem niti tega več. Bo tudi to kaznivo, če bo uvedeno skeniranje možganov, kot napovedujejo teorije zarote in znanstvena fantastika, ki zadnje čase zgublja pomen, saj se le ta dogaja pred našimi očmi. Je diktator, kdor oznanja evangelij in uči krščanski nauk, ali tisti, ki hočejo to prepovedati in onemogočiti? Več kot očitno je, da smo med seboj razdeljeni tudi katoličani. Škofe in duhovnike, ki se prilagajajo novim časom, lahko skušam razumeti, občudujem njihove diplomatske spretnosti in mnoge njihove dosežke na raznih področjih. Ne morejo pa biti moji vzorniki, ne morem jim zaupati. Po mojem trdnem prepričanju Filip Terčelj, kot "produkt" oziroma eden izmed "najzlahtnejših sadov" komunistične revolucije v Sloveniji, sodi na vidno mesto v muzeju revolucije, prav tako pa tudi na oltarje naših cerkev. **Bogdan Vidmar**

POGOVOR Marko Čavdek

“Ena najlepših plati mojega poklica je delo z ljudmi”

Marko Čavdek, po rodu iz Sovodenj ob Soči, ima v ulici Duca d'Aosta v Gorici, nedaleč od mestnega središča, v širši okolici znano in uveljavljeno drogerijo, ki ima za sabo kar dolgo zgodbo. Povabili smo ga pred mikrofonom.

Kdaj se je vse začelo?

Začelo se je 1. aprila 1967, ko so moji starši odkupili staro goriško drogerijo Leghissa. Oče je prevzel in nadaljeval dejavnost, ki je tam menda obstajala že v 20. letih prejšnjega stoletja. Spominjam se, da je kdaj pa kdaj še pred desetimi leti kdo stopil v trgovino in spraševal po drogeriji Leghissa.

Dolga leta je bila trgovina vezana prav na lik tvojega očeta, ki je bil na Goriškem poznan trgovec.

Do leta 1967 je vozil tovornjake, bil je avtoprevoznik. Krožil je po Evropi, še največ po državah nekdanje Jugoslavije. Doma je rad pripovedoval o dolgih poteh, snegu, volkovih itd. Rad se je šalil, tako da velikokrat nismo vedeli, ali je to, kar je pravil, res ali pa ne. Da bi bil po poroki bolj prisoten doma, je odkupil trgovino v Gorici. Za ta poklic takrat ni bila potrebna kdove kakšna formacija; si pač prodajal, kar si imel. Do leta 1992 je bil lastnik, nato smo ustanovili družinsko podjetje in počasi se je umaknil. Stvari so se namreč kmalu začele korenito spreminjati, val velike distribucije je začel odžirati delo takim dejavnostim in potrebno je bilo si izmisliti kaj novega. Zato smo se začeli specializirati v barvah.

V trgovini je gotovo dragocena navzočnost tvoje mame.

Mama je prisotna v trgovini od vsega začetka, od leta 1967. Zaradi dolgih let neprekinjenega dela je predlanskim postala vitez dela. Na trgovino je seveda zelo navezana, delo ji je vseč in mu je predana. Z veseljem dela bodisi v uradu kot za pultom.

Od kdaj pa v trgovini delaš ti?

V trgovini sem začel delati, ko sem bil star 16 let. Najprej sem delal poleti, ko ni bilo pouka, ko so vrtniki hodili pohajati ... Pri 17 letih so me starši vpisali in sem začel delati kot odvisen delavec. Ko sem leta 1992 odslužil vojaščino, sem se odločil za to pot in aktivno stopil v družinsko podjetje. Ko je oče umaknil, sva v podjetju ostala mama in jaz.

Kako gledaš na razvoj vaše družinske trgovine od trenutka, ko si v njej začel delati, pa do danes? Katere so

bile največje spremembe?

Že v 70. letih so se na tržišču pojavili različni tipi avtomobilskih barv. Moj oče je v tem videl priložnost in je bil eden prvih, ki so že takrat kupili stroj za mešanje barv. Prodaja je dobro stekla, posebno s kupci iz jugoslovanskih držav, in za izjemno uspešnost prodaje teh barv, ki so bile takrat vezane na avtomobilsko hišo Fiat, je bil moj oče tudi nagrajen. V našem sektorju so barve pomenile pomembno revolucijo. Prodajalci avtomobilov so tedaj, v letih vedno večjega blagostanja, razumeli, da je tudi barva pomemben dejavnik pri izbiri in prodaji avtomobila. Življenjski standard se je zvišal in ljudje so želeli izbirati po svojem okusu. Do pomembnih sprememb je privedla tudi tehnologija: prej smo imeli na razpolago približno deset tonov barv, pa naj je šlo za barvanje hiše, kovin, lesa itd. Potem so se pojavili mešalniki za barve, s katerimi lahko ustvariš neskončno nians barv, poleg tega pa imaš v trgovini dosti manj zalog. Če si prej imel 20 tonov barv, si moral imeti 20 embalaž različnih velikosti, potem pa je bilo dovolj imeti osnovo, ki si ji dodal barvilo. Od 90. let dalje smo – tudi na mojo pobudo – kupili več mešalnikov, trenutno jih uporabljamo štiri. Eden je za avtomobilske barve, drugi za industrijo, kovine in les, tretji za stene, na vodo, četrti pa ima kombiniran sistem in je primeren za vse uporabe. Vse to deluje elektronsko, je računalniško vodeno. Klient nam pove, kakšno barvo hoče in za kaj, s spektrofotometrom ugotovimo, katero kodo ima barva, in prek računalnika mu jo z mešalnikom pripravimo. Računalniki so pospešili tudi nabavne postopke: v skladišču hranimo najnujnejše, vsak teden naročimo, kar rabimo, in v trgovino pride v dveh oz. treh dneh. Dobavitelje imamo po vsej Italiji, v glavnem v Trivenetu in Lombardiji, na splošno od Rima gor.

Dobava je zelo hitra, pogosto prejemo celo prej to, kar prihaja od bolj daleč. Pomembna sprememba je bila tudi padec meje. V prvem trenutku je bilo za nas bolje, kmalu pa se se v Sloveniji razvili podjetja in trgovine, podobne naši. A mi imamo tradicijo, zlasti zasebniki nas dobro poznajo, zato še vedno prihajajo k nam in ne iščejo drugih. Sicer pa je v nekem smislu Nova Gorica bolj živa od Gorice: v industrijski coni se marsikaj dogaja, tam še vedno prodajam

različnim obratom, npr. uveljavljenemu podjetju, ki skrbi za proizvodnjo

svetil, inženiring in opremo objektov, ali podjetju, ki prodajamo pa tudi podjetjem, ki občasno skrbijo za različna vzdrževalna dela strojev ali skladišč. Na slovenski strani se marsikaj dogaja, pri nas pa so mnogi zaprli dejavnosti in novih ni.

Imaš več klientov med zasebniki ali podjetji?

Med klienti je približno 30% slovenskih in 70% italijanskih podjetij, zasebnikov pa pol in pol. Slovenski prihajajo celo iz Ljubljane in Bovca, v Italiji iz vse Goriške, od Krmine prek Krasa do Tržiča, nekaj tudi iz Trsta.

To, kar znaš, je vse sad dela ob tvojem očetu in dolgoletnih izkušenj ali si se za kakšen vidik tega dela tudi kako formiral?

Glavnino sem pridobil z izkušnjo. Do 90. let je veljala izključno ta, kasneje so zlasti dobavitelji spodbudili formacijo, ki je namenjena v prvi vrsti končnim uporabnikom barv; pri tem pa se veliko naučimo tudi mi. Danes je formacija pomembna – še bolj kot v prodaji – za to, kako se material uporablja. Podjetja, ki proizvajajo barve, dajejo nam in klientom možnost take formacije. Srečanja včasih obiskujem tudi sam, vsakokrat se naučim česa novega. Srečujem ljudi iz vse Italije, delimo si informacije in izkušnje, med sabo si tudi pomagamo.

V Gorici je bilo do pred nekaj leti kar nekaj drogerij. Ste menda ostali edini?

Drogerij, kakršne so bile nekdaj, ni več, so izumrle. V preteklosti si v drogeriji našel v bistvu vse razen jestvin, tudi čaj, poper, zeliščarstvo, detergente in čistila, parfume, semena itd. Danes najdemo, kar potrebujemo, v marketih, kjer je tudi več izbire in cene so nižje, nihče pa ti ne more svetovati, kaj je najbolje zate. Po ena tradicionalna drogerija je še v Trstu in Vidmu. Moja trgovina nosi še vedno naziv

“drogerija”, še prodajamo kaj tipičnega, kar se je prodajalo v drogeriji, “na kilo”. Zaradi

najpriljubneje tudi meni. Na internetu lahko namreč kdorkoli objavi karkoli o čemerkoli.

Koliko uslužbencev imaš?

V glavnem smo v trgovini vedno štirje, mama, jaz in dva uslužbenca; ko je bil tudi tata, smo bili v petih. Že veliko let je z nami Jurij Kovic, nekaj let pa je tu nečak Štefan. Imeli smo tudi nekaj vajencev, ki so prišli in odšli.

V trgovini prodajaš in imaš stike s kupci. Kot gospodar pa imaš gotovo tudi dosti drugih obveznosti. Katere ti jemljejo največ časa in energij?

Gotovo so najbolj zapletene in “antipatične” birokratske zadeve, rad bi jim posvečal najmanj energij, in vendar so nujne. Dobro je, da zaradi razvoja bančnega sistema skoraj ni več potrebno hoditi v banke, marsikaj delamo prek računalnika. Še vedno imam najraje fizična dela in stik s klienti; za svetovanja tudi veliko hodim po gradbiščih.

Do katerih sprememb je prišlo pri vas zaradi zdravstvene krize v zadnjem letu, od marca 2020 do danes?

Zaradi prodaje detergentov bi spomladi lahko tudi ostali odprti, a v vždušju negotovosti smo tudi mi zaprli tri tedne. Uslužbenci so bili v dopolnilni blagajni, jaz sem delal po telefonu. V družini sem bil edini, ki sem odhajal z doma, zjutraj sem šel ven in se vračal zvečer. Bil je zanimiv čas: ko sem prišel med ljudi, so bili veseli. Prinesel sem jim npr.

ko so vsi živčni in jezni. Z lepo besedo in nasmehom, če ga kupec le sprejme, mu skušam “popraviti” dan. Sem pač šel po tatu, on je vedno imel rad družbo. Sicer pa ugotavljam, da so ljudje vedno bolj zahtevni: 20–30–letniki, ki so zrasli z internetom, prihajajo v trgovino in mislijo, da vse vedo ... Malo tudi poslušam, potem pa skušam vljudno dopovedati, da svoj poklic opravljam 30 let, zato

barve za pleskanje ipd., čemur so se tedaj mnogi posvečali. Čas je bil primeren za številna dela v hiši ali na vrtovih. Na italijanski strani sem tedaj veliko prodal, zmanjkali pa so kupci iz Slovenije. Isto velja zaradi zaprtja meje od jeseni dalje, ko slovenskih zasebnikov sploh ne vidim. Prodajali smo tudi zaščitna sredstva, maske, rokavice itd. Cene so skakale kot na borzi: danes si kaj kupil za 10,

jutri za 3, dan kasneje za 12, kot je bilo povpraševanje. Če si kupil za 10, tega potem ne moreš prodati za 5, ampak vsaj za 12. Nekaj dni, preden je premier Conte izjavil, da bodo maske stale 50 centov, sem jih nakupil po 60 centov ... Politika se s trgovci ni obnašala vedno korektno.

Bo letos spomladi še kdo kaj pleskal?

Lani gotovo niso vsi naredili vsega. Proizvajalci barv so imeli zelo pozitivno leto. Tudi dobavitelji se zdaj sprašujejo, kakšno bo letošnje leto. Bomo videli. Osebnost sem optimist. Upam le, da čim prej odprejo državne meje.

Si v preteklem letu utrpel dosti škode?

Upravitelji barov in javnih lokalov so gotovo utrpeli dosti hujske posledice. Nekaj manj prometa smo gotovo imeli, a kriza nas ni ogrozila. Ko bi meje ne bile zaprte, bi po mojem bili v plusu.

Si prisoten na internetu?

Za zdaj še ne, a mislim, da je to izziv, ki me čaka v prihodnje. Pred kratkim sem izvedel, da se je spletna prodaja barv v prejšnjem letu zvišala za 20%. V naslednjih letih naj bi se zvišala še za dodatnih 60%. Za tako korak pa je treba biti dobro pripravljeni.

Kaj pa tvoji štirje otroci? Kažejo kaj zanimanja za družinsko dejavnost?

Včasih tudi kaj pomagajo, a nikdar jih nisem v to silil. Če bodo želeli priti zraven, bom vesel, pripravljen sem jih uvesti v poklic. Želim pa, da bi se čutili svobodne. Ta svet se zelo hitro razvija in spreminja, skušam živeti umirjeno, iz leta v leto.

Kdor te pozna, ve, da si pravi mož na pravem mestu. Zakaj ti je ta poklic všeč?

Kar se tiče profesionalnosti, se rad učim vsak dan. Mislim, da nikdar ne bom znal vsega. Današnjim mladim po mojem manjka prav pripravljenost poslušati. Kdor najde nekaj informacij na internetu, še ne more znati vsega. Ne moreš zaupati bolj spletu kot pa človeku za pultom! Mladi imajo težave v medosebnih odnosih, skoraj se zdi, da se jih bojijo in se jim izogibajo. Jaz sem “zaljubljen” v ljudi: rad spoznavam nove osebe, rad gojim medosebne odnose in skušam na prvi pogled razumeti človeka, ki ga imam pred sabo. Mnogi to cenijo. Če kdo stopi v trgovino jezen in slabe volje, pa mi uspe kaj narediti, da iz nje izstopi boljše volje, sem zadovoljen. Kdor me pozna, ve, da sem tak. Saj ni vedno lahko: ljudje smo različni. Prav to pa mi je všeč in za to rad dam svojo dušo.

Danijel Devetak

Večstopenjska šola v Gorici

“Pomladni” oddelek v vrtcu bo družinam z majhnimi otroki v veliko pomoč

V Gorici bodo septembra 2021 zelo verjetno odprli novo sekcijo vrtca za otroke od 24. do 36. meseca starosti, to bo t.i. “pomladni” oddelek vrtca. Vršilka dolžnosti ravnatelja slovenske

ki so trenutno namenjeni tretji sekciji, in tiste v nekdanjem stanovanju hišnika, ki je neuporabljeno.” “Oddelek bo namenjen otrokom, ki so dopolnili 24 mesecev starosti – sedaj zbiramo

čeprav se mora ravnateljstvo o vseh birokratskih zadevah, potrebnih pooblastilih in dovoljenjih še dogovoriti s podjetjem za zdravstveno varstvo in goriško občinsko upravo.

program mora biti tako zgrajen, da zagotavlja otrokom določeno vzgojno kontinuiteto. To bo nekako uvajanje v vrtec, obstajale pa bodo lahko tudi skupne dejavnosti z ostalima sekcijama vrtca,” je dodala

pripravi, na razpolago pa sta še člen 38 deželnega zakona št.13 iz leta 2008 in deželni pravilnik iz leta 2018 št.13, ki določata dovoljenja, ki so potrebna za odprtje takih oddelkov. Dežela FJK nudi tudi finančno pomoč za odprtje “pomladnih” oddelkov, kot nam je povedala Mara Petaros pa bodo stroški za prilagoditev prostorov štandreškega vrtca v breme goriški občinski upravi, za osebe pa bo poskrbel Deželni šolski urad – “potrebne bo veliko sinergije med posameznimi ustanovami, da bomo projekt lahko izvedli.” Glede učnega in neučnega osebja, ki bo delalo v novem oddelku, nam je ravnateljica povedala, da bodo za malčke morale skrbeti vsaj tri osebe: vzgojiteljica za vrtec, oseba, ki ima potrebno izobrazbo za vzgojo v jaslilih, in varuška otrok. Glede na število vpisov otrok v goriške vrtece v novem šolskem letu bodo odločili, če bo mogoče izkoristiti že zaposleno osebo ali pa bo potrebno zaposliti novo. To bo edina taka sekcija za celotno Goriško, torej odprta za mesto in vse vasi ravnateljstva večstopenjske šole. “Sprejemali bomo otroke iz vse Goriške, tudi iz sosednjih občin. Pogoji bodo za vse enaki. Izbrali smo štandreški vrtec zaradi razpoložljivosti prostorov, velikega parkirišča, vrta in lokacije, saj je z lahkoto

dosegljiv tudi vsem staršem, ki iz sosednjih občin hodijo v službo v Gorico.”

“Najprej začnimo. Naš cilj je odpreti en “pomladni” oddelek na vsaki slovenski večstopenjski šoli, od Milj do Špetra. Videli bomo, kakšno bo povpraševanje in kako se bo projekt utekel. Nabrali si bomo pomembne izkušnje, ki nam bodo v prihodnje pomagale pri odprtju drugih, podobnih oddelkov. Mi si trenutno prizadevamo, da bi začeli v Štandrežu. Vabim zainteresirane starše, naj kličejo ali pišejo na tajništvo večstopenjske šole v Gorici. Mail lahko pošljejo tudi meni na naslov mara.petaros@vsgorica.net,” je zaključila ravnateljica Mara Petaros.

Odprtje “pomladnega” oddelka bo gotovo v veliko pomoč družinam z majhnimi otroki in verjetno tudi v spodbudo mladim parom, ki se še niso odločili, da bi si ustvarili družinico. Zelo pozitivno je dejstvo, da se bodo naši malčki že tako zgodaj živeli v slovensko okolje, se soočali z izzivi, ki jih šolsko okolje ponuja, in da jim bo zajamčena določena vzgojna kontinuiteta. Vupanju, da bodo na ravnateljstvu večstopenjske šole v Gorici projekt “pomladnega” oddelka vrtca srečno izpeljali, jim seveda želimo uspešno delo!

Kat

Vrtec Pika Nogavička v Štandrežu

Mara Petaros

večstopenjske šole v Gorici, Mara Petaros, je v sredo, 13. januarja, po sestanku, ki ga je imela z drugimi goriškimi in tržaškimi ravnatelji, spregovorila o projektu, ki bi gotovo olajšal življenje marsikateri družini z majhnimi otroki. Ravnateljica pravi, da bodo za novo sekcijo izbrali vrtec Pika Nogavička v Štandrežu: “Zdi se nam, da je ta lokacija najboljša, glede na to, da je poslopje vrtca zgrajeno za tri sekcije in trenutno sta samo dve delujoči. Pomladni oddelek bi namestili v preurejene prostore,

interesente med otroki, ki so rojeni v letu 2019. Otrok, ki bo dopolnil 24 mesecev starosti do konca decembra, se bo lahko vključil v skupino,” je razložila ravnateljica. Trenutno na ravnateljstvu še preverjajo, ali obstaja zadostno zanimanje za vpis otrok v oddelek, vsekakor Mara Petaros poudarja, da je minimalno število vpisov, ki bo omogočilo odprtje oddelka, pet, štiri družine pa so že zelo zainteresirane za vpis, čeprav vpisovanje otrok v oddelek uradno ni še steklo. Projekt bo gotovo izvedljiv,

Vsak “pomladni” oddelek ima lahko od pet do dvajset otrok, deluje od 5 do 8 ur na dan, 11 mesecev na leto. Po besedah ravnateljice bo novi oddelek v veliko pomoč družinam, ki si ne morejo privoščiti, da bi svoje otroke vpisale v jasli, saj bodo starši otrok v “pomladnem” oddelku prispevali samo stroške za šolsko prehrano – jasli navadno sprejmejo otroke, ki imajo najmanj tri mesece starosti, strošek pa je za družine znatno višji. “Pomladni” oddelek mora biti v isti stavbi vrtca in didaktični

Mara Petaros. V novem oddelku bodo morali biti prostori in pohištvo prilagojeni potrebam malčkov: imeli bodo previjalno mizico, posteljice za popoldanski počitek, mize in stole primernih velikosti. Po italijanski zakonodaji so take vrste oddelkov predvidene že dalj časa, odgovarjajo namreč določilom zakonske uredbe št. 65 iz leta 2017 oz. integriranega vzgojno-izobraževalnega sistema od 0 do 6 let. Pravilnik, ki ureja zakonsko uredbo, je še v

Decembrska številka Števerjanskega vestnika

Živahen utrip dogajanja v domači vasi

Od 1. 1969 štirikrat na leto prihaja na števerjanske domačije, pa tudi v daljne kraje, kamor so se Števerjanci preselili, Števerjanski vestnik in prinaša opis kulturnega, verskega, gospodarskega in političnega utripa vasi. V več kot 50-letni zgodovini je zabeležil že toliko dogajanja, da so zapisi dragocen vir podatkov za vsestransko spoznavanje življenja na tem koščku zemlje. Kljub letošnjim epidemiološkim razmeram je mlada ekipa, ki pri SKPD F. B. Sedej ustvarja, tiska in razpošilja glasilo, poskrbela, da je izšla tudi decembrska številka vestnika. Bogata vsebina je ubrana na božični čas. V njej je kar nekaj strani namenjenih najmlajšim bralcem, ki so lahko pobarvali jaslice, reševali uganke in zanke. Četrtošolci so napisali zgodbo Škrat in zdravilni sirup, ki se konča z zelo svetlim pogledom v prihodnost. Poleg te pravljice so posamezni učenci spisali

še druge, zapisa *Morski pes in Planiski orel* segata že na področje naravoslovja. V uvodniku je glavni urednik Damjan Klanjšček vlil svoje spomine na prvo srečanje s Števerjanskim vestnikom leta 1997, ko se je kot otrok z družino preselil v Grojno. Spominja se tudi, kako mu je bilo pri srcu, ko so mu predlagali, naj bi sam postal urednik glasila, in kako je v dragocenih sodelavcih našel pravo oporo, da so lahko l. 2019 tudi svečano praznovali njegovo 50-letnico. Z nekakšnim obračunom opravljenega dela se poslavlja od urednikovanja. Štafetno paličico podaja mladima Petri Ciglič in Klari Tercic, ki sta v tem letu že dodobra spoznali uredniško delo in si prizadevali, da bi bila vsaka številka glasila bogatejša in lepša. O adventnem času piše župnik Marijan Markežič. Petra Ciglič se je pogovorila z dirigentom Patrickom Quaggiatom o zborovskem

delovanju in kulturi med pandemijo. Med drugim je izrazil upanje, da se bo čim prej vrnil čas, ko se bodo spet začele vse zborovske dejavnosti. Petra Ciglič in

Klara Tercic sta starejše sovaščanke in sovaščane povprašali, kakšno je bilo včasih praznovanje božičnih praznikov. Iz pripovedovanj se izrisuje podoba skromnejšega, a nedvomno notranje bogatejšega občutenega skrivnostnega dogodka

božične noči. Petra Ciglič objavlja četrti del italijanske zgodbe, ki jo je prevedla v slovenščino pod naslovom *Pripovedi iz starih pozabljenih predalov*. Marjan Drufovka prinaša vesti iz števerjanske občine. O tradicionalnih praznikih (vseh svetih, martinovanju, zahvalni nedelji ...), ki so letos potekali drugače kot po navadi, pišejo Ema Terpin, Petra Ciglič in Ivan Boškin. Vinogradnik in vinar Fabijan Mužič se zaustavlja pri ... steklenici vina. Pri tem pove marsikaj zanimivega, tudi to, kako smo prišli do današnje standardne velikosti steklenice za vino. Maja Humar podaja zgodovinski pregled društva Briški grič, ki je v letu 2020 praznovalo 75-letnico delovanja. Klemen pod naslovom *Takšni smo pač ljudje, Mi in covid -19*, opisuje, kako je pandemija popolnoma spremenila naš vsakdanjik. V Števerjanskem vestniku se oglašata tudi ekipa Radia Ve'rite! Med mladimi intervjujanci je

Sredi januarja je v večnost k Bogu odšel
JOŽEF SIMČIČ,
ljubljeni oče naše sodelavke Mirjam. Ob tem žalostnem slovesu sočustvujemo z njo in izrekamo iskreno sožalje njej in vsem njenim domačim
vsi iz uredništva in uprave Novega glasa
ter iz Zadruga Goriška Mohorjeva.

Ob odhodu v večnost dragega očeta
JOŽEFA SIMČIČA
izrekamo
dolgoletni sodelavki Mirjam in svojem občuteno sožalje!
Goriška Mohorjeva družba

tokrat Silvia Humar, višješolka na zavodu Žiga Zois, ki sanja o tem, da bi šla v Rim in se tam poklicno uveljavila. Alek Devetak in Petra Ciglič predstavljata nekdanje študente tehničnega zavoda Jurij Vega iz Gorice, Aleka Devetaka, Daniela Peteanija, Guglielma Fratija in Manuela Lupolija, ki so si zamislili koristno platformo *Kam na bris – Dove fare il tampone*.

Ker so Števerjanci tesno povezani z briškim zaledjem “na slovenski strani”, je v Števerjanskem vestniku tudi izsek iz Briškega časnika. Govor je o novem turističnem produktu, ki povezuje Brda, Vipavsko dolino in Kras. V decembrski številki glasila so še Evelinini sladki recepti in pristrčen zapis v domači govoricu o kolednikih.

IK

Jubilejna sezona ŠZ Soča

Vsi upajo, da se bodo čim prej vrnili v telovadnico

Kljub neugodnim razmeram so se člani Športnega združenja Soča srečali, čeprav na daljavo, in si voščili vesele praznike in novo leto. Izkoristili so praznični čas, da so se prvič po prekinitvi delovanja vseh športnih ekip spet sestali in se virtualno družili za namenom, da bi vsaj za kratek čas omilili potrtost vseh odbojkarjev, ki že več časa ne morejo stopiti na igrišče. Spletnega dogodka, ki je potekal v nedeljo, 20. decembra 2020, se je udeležilo več kot 50 članov. Uvodoma je prisotne pozdravil predsednik ŠZ Soča Igor Tomsič. Člane je spomnil, da ŠZ Soča obeležuje letos jubilejno sezono, saj bo aprila 2021 praznovalo 40 let neprekinjenega delovanja. Zahvalil se je tudi domačim trenerjem, vsem staršem in

odbornikom, ki prostovoljno pomagajo trenerskemu kadru, ter izrazil upanje, da bi se čim prej lahko varno vrnili v telovadnico. Nato sta športnike pozdravila še Paolo

predstavili z različnimi izdelki in videoposnetki. Vzdušje ob začetku letošnje sezone je bilo na višku, saj je društvo napredovalo z moško člansko ekipo v C

rekordno število članov; na začetku sezone je beležilo več kot 130 prijavljenih aktivnih športnikov. ŠZ Soča naj bi bilo v letošnji sezoni zastopano v 10 prvenstvih, in sicer U13 (fanti in dekleta), U15 (fanti in dekleta), U17 (fanti in dekleta), U19 (fanti in dekleta), deželni ženski D ligi in moški C ligi. Predsednik ŠZ Soča je poudaril, da je društvo Soča ena izmed najbolj živahnih odbojcarskih realnosti v deželi, saj tekmuje v vseh mladinskih prvenstvih tako z moškimi kot z ženskimi ekipami, članom pa ponuja tudi tečaje splošne motorike. Namen društva za prihodnje delovanje je, da se obstoječa sodelovanja z goriškimi odbojcarskimi društvi Olympio, Valom, Našim praporjem ter Mavrico ohranijo in nadgradijo.

Giulia Černic

Manià v vlogi predsednika krajevnega odbora Trst Gorica odbojcarske zveze Fipav in Ivan Peterlin kot predsednik ZSSDI-ja. Sledila so voščila članov, ki so se

ligo, z žensko pa v deželno D ligo. Lepo je bilo poskrbljeno tudi za mladinsko delovanje in naraščaj, s katerim se društvo lahko pohvali. Letos je združenje presešlo lansko

RAŠTEL Momenti – Trenutki, razstava slik Chiare Pradella

Ko se filozofija prelije v likovno ustvarjanje

Chiara Pradella je raziskovalka in svetovalka za filozofska in izobraževalna vprašanja. V ul. Garibaldi v Gorici je odprla študij La Ziqqurat, posvečen tovrstnemu svetovanju in "zdravilnemu dialogu". Chiaro je posebno očaral lik goriškega filozofa Carla Michelstaedterja, tako je pred leti o njem

od 9. januarja odprta razstava njenih likovnih del z naslovom "Momenti – Trenutki". Na kamnitih zidovih kavarne visi izbor devetnajstih del, ki so nastala v obdobju njenega prisilnega zaprtja zaradi koronavirusne krize. Umetnica že od otroških let ljubi slikarstvo, med dolgimi urami, ki jih je lani preživela v svojem

ki delo uokvirni v določeno sfero občutkov, ki so v Chiari nastali med izolacijo, taki so npr. Jesen vladnih odredb, Slikati z ljubeznijo, Po nevihti, Prihodnost s teboj. O svoji razstavi avtorica pravi, da "je nastala popolnoma nepričakovano", še posebno zato, ker se v življenju ukvarja z zelo raznolikimi dejavnostmi, pri katerih tudi

številnih neznankah glede prihodnosti svoje službe, ob spoznavanju resničnih in lažnih prijateljev ter absolutne ljubezni, ki se je na koncu samouničila. Pri vsem tem je bila umetnost za avtorico prava osvoboditev! Razstava bo v kavarni v Raštelu na ogled do sredine februarja, nato si jo bomo lahko ogledali v frizerskem

napisala knjigo, roman z naslovom "Esistimi", lani pa je goriškemu občinstvu predstavila svoj novi esej "110. Carlo Michelstaedter e il tempo della Verità", ki je izšel pri založbi Ensemble in so ga ob 110. obletnici Michelstaedterjeve smrti predstavili v Kulturnem domu v Gorici. Letos se avtorica predstavlja v novi preobleki, v kavarni Chanel v Raštelu je namreč

stanovanju, pa se je v njej ponovno prebudila potreba po likovnem ustvarjanju, dobila je navdih in začela risati, najprej na papir, potem na slikarsko platno. Posluževala se je tempera barv, mavca in živahnih bleščic, ki njene slike odevajo v pravljico, sanjsko tančico. V svojo umetnost avtorica prenaša svoja čustva, misli in pričakovanja. Vsaka slika ima tudi zelo poveden naslov,

sama težko najde skupne značilnosti. Po avtoričinih besedah je odgovor zelo enostaven: "Tako je življenje, tako so čustva ... Mislim, da je čas, ki je pred nami, prekratek, da bi si ne privoščili možnosti, da bi ga v polnosti in najbolje izkoristili." V Chiarinih delih razberemo življenjsko pot mlade ženske, ki ob krizi zunanjega sveta doživlja tudi notranjo stisko v svojem malem stanovanju, ob

salonu na Travniku. Chiara Pradella namerava s svojo razstavo "ovrednotiti pomen uporabe alternativnih načinov sporočanja, tistih, ki se ne poslužujejo le besede, ampak uporabljajo tudi slike, glasbo, fotografije, kiparstvo, in s katerimi lahko premagamo osebne čustvene blokade, trenutke stresa, se poglobimo v spoznavanje naših moči in se prepričamo, da je vse mogoče."

Kat

Obvestila

Slovenska ustanova v Gorici išče uslužbenca za knjigovodsko in organizacijsko delo. Obvezno znanje slovenskega in italijanskega knjižnega jezika ter uporaba računalnika. Zainteresirani lahko pošljejo curriculum na naslov: ustanova.go@libero.it.

Svet slovenskih organizacij v sodelovanju z vsedravnim združenjem ACLI (Associazione Cristiane Lavoratori Italiani) nudi možnost za prostovoljno državno civilno službo. Na razpolago je pet mest: po dve v Trstu in Gorici ter eno v Čedadu. Prijavijo se lahko mladi med 18. in 28. letom starosti, ki želijo dati svoj doprinos slovenski skupnosti v Italiji in se za eno leto želijo preizkusiti v kulturnem in prosvetnem delu. Vse zainteresente SSO vabi, da stopijo v stik z uradi SSO-ja v Trstu (tel. 0403481586-odbor@ssorg.eu), Gorici (tel. 0481536455-gorica@

ssorg.eu) ali Čedadu (tel. 0432700896-videm@ssorg.eu). Rok za prijavo zapade 8. februarja 2021.

Feiglova knjižnica ni še odprta, ker selitev ni še končana. Kljub temu sta izposoja knjig in vračanje možna pred vrati na hodniku v Trgovskem domu (Korzo Verdi 52) od 9. do 16. ure. Knjige je mogoče naročiti telefonsko (tel. 0481.531733) ali po e-mailu (gorica@knjiznica.it).

Darovi

Ob 37. obletnici smrti predragega očeta dr. Antona Kacina darujeta Marija in Metka 100,00 € za Kulturni center Lojze Bratuž.

Za misijonarja Pedra Opeko: v spomin na Antonijo in ob 3. obletnici smrti Luigija, darujeta Nives in Patrick 100,00 €.

Namesto cvetja na grob drage prijateljice Marije Korsič daruje za cerkev na Jazbinah Marica Colja Podveršič 50 evrov.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 22. januarja do 28. januarja 2021)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 22. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 23. januarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 24. januarja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 25. januarja: Radio Veritrash. Vodita Alessandro Frandolic in Tadej Lukman.

Torek, 26. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem

Sreda, 27. januarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Jezikovni priručnik: Pomagajmo si sami 1. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 28. januarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrvok

Obvestilo

Ker je prehajanje državne meje oteženo, sta se **Narodna in študijska knjižnica in Goriška knjižnica Franceta Bevka** odločili, da članom omogočita vzajemno vračanje gradiva. Člani Goriške knjižnice s prebivališčem v Italiji lahko knjige vrnejo v prostorih Feiglove knjižnice v Trgovskem domu (Corso Verdi 52 – pritličje, treba je pozvoniti) od ponedeljka do petka od 9. do 16. ure. Člani NŠK s prebivališčem v Sloveniji lahko knjige vrnejo na vhodu Goriške knjižnice (Trg E. Kardelja 4) od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure. Če kdo nima možnosti vračila ali gradiva ne želi vrniti na tak način, mu zamudnine za zdaj ne bodo računali. Info gorica@knjiznica.it ali 0481 531733.

SREČANJA
pod lipami

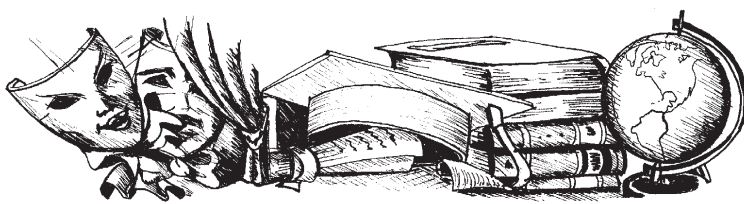

NOVI GLAS

25 LET
MED NAMI

Srečanje bo potekalo na daljavo preko aplikacije ZOOM in preko Facebook strani Krožka Anton Gregorčič
Prijava na info@centerbratuz.org ali krozek.gregorcic@gmail.com

ČETRTEK, 28. JANUAR 2021, OB 20. URI

Knjiga za otroke iz knjižne zbirke GMD za leto 2021

Kristina Martelanc: Mucka Pika

Otroško književno pokrajino so že dolgo nazaj osvojili mačji gobčki in tačke: kdo ne pozna uspešnic *Muca Copatarica* Ele Peroci in *Maček Muri* (z muco Maco) pesnika Kajetana Koviča? Na misel mi pridejo tudi mačje zgodbe, ki jih je pri italijanskih založbah v zadnjih letih objavila Mira Sušič, pa še slikanica Bine Štampe Žmavc, v kateri se odvija romantična dogodivščina muce Ine in muca Pina. Vrsti mačjih junakov se je konec prejšnjega leta v knjižni zbirki Goriške Mohorjeve družbe za leto 2021 pridružila *Mucka Pika*. Avtorico Kristino Martelanc, ki je pri isti založbi pred letom dni že izdala knjigo *Vzponi iz brezna stiske*, odlikuje občutljivost za psiho-socialna

vprašanja, z druge strani, kot izstopa iz njenih predstavitev in radijskih pogovorov, zdravi

realizem, obarvan z dobršno mero optimizma. Tega smo posebno v tem času še kako potrebni. Njena zasidranost v

prostor in njena ozemljenost se odražata tudi v otroški knjigi, za katero je sama na koncu zapisala, da je ... *zgodba, ki je resnična*. Gre namreč za simpatično pripoved o mucki Piki, ki je postala pravi član družine in velika ljubezen male Vere ter vseh bližnjih, tudi bratranca Mateja, dedka Piškota, babice Maje in drugih. Sploh je knjiga sad sodelovanja: mama Kristina, opazovalka in zapisovalka dogajanja, beleži ob mucki Piki čustveno odraščanje hčerke Vere, tudi avtorice pesmice *Pika mucka*, za ilustracije je poskrbela enajstletna Eleonora Sluga, uglasbeno besedilo pa je notografiral Aleksander Sluga. Pesmico je mogoče poslušati v knjigi s kodo QR

ali na Kristinini spletni strani, komponirala pa jo je deklica Vera, ko se je približala študiju harfe in solfeggia. Na zelenomodri platnici (in na belem zgornjem pasu ter notranjih straneh platnice) se kontrastno poigravajo beli in zelenomodri odtisi mačjih tačk. Prikupno oblikovana knjiga, za kar je poskrbela Tiskarna Budin, deluje vizualno razgibano in živahno. K temu prispevajo tudi ilustracije Eleonore Sluga, ki izžarevajo likovno nadarjenost, radoživost in otroško življenje v navezo deklice Vere in mucke Pike. Branje zgodbe je prijetno tako zaradi prijazne likovne podobe kot tudi zaradi tekočega jezika. Pripoved o nežnem odnosu med

otrokom in živalico je navsezadnje pripoved o otroškem spoznavanju sveta in čustvenem dozorevanju: to pot zaznamujejo pomembne življenjske postaje, kot je denimo vstop v osnovno šolo in doživljanje najlepših praznikov v letu, svetega Miklavža in božičnih dni z jasicami in božičnim drevescem. Knjiga zajema osem naslovljenih poglavij, zaključki pa se z odhodom štirih Pikinih mladičkov, ki so pripravljene na samostojno življenje, v nove družine. Mama in Vera jih podarita zanesljivim sorodnikom in prijateljem ob spoznanju in zavesti, da se mucki in mucke osamosvojijo mnogo prej kot otroci v človeškem svetu. Pripovedna nit teče gladko,

v izbranem in dodelanem jeziku. Slogovno opazne so številne pomanjševalnice (*Pikica, sončni smehec, ušesek, darilce, prijateljček, plezalček, junaček*), ki izražajo ljubkoven odnos in naklonjenost do živalskega sveta ter sočloveka. Pripovedovalka mama Kristina se rada razneži in izzivi v liricnih orisih narave, na primer jeseni in sneženja. Lepo berljiva družinska zgodba deluje pomirjevalno, ob njej pa mi prihaja na misel tudi knjiga *Iz dnevnika mlade družine* Matejke Peterlin, ki je pred nekaj leti izšla pri založbi Mladika. Primerno za skupno branje v časih, ko so mlade družine več(krat zbrane) doma kot pred kakim letom!
Majda Artač Sturman

Jubilejno leto Celjske Mohorjeve družbe

Načrtujejo izdajo 60 novih knjig

Celjska Mohorjeva družba bo letos izdala okoli 60 knjižnih naslovov. Med novostmi bodo med drugimi knjiga Branka Cestnika *Sesti pečat*, spomini kardinala Franca Rodeta *Vse je dar*, delo Aleša Maverja *Za prgišče politike* ter nova knjiga Metke Klevišar z naslovom *Utrinki vzporednih svetov*: Iz prelistane knjige obrazov. V pripravi je že tudi Redna zbirka 2022. Obeta se Leksikon priimkov avtorja Janeza Kebrarja, knjiga Hieronimovih pisem, knjigi Vande Šega z naslovom *Polovica dvojine* ter Sabine Koželj Horvat *Deseta dežela*.

Med novostmi v založbi navajajo še knjigo Rudija Mlinarja o Janezu Mencingerju z naslovom *Advokat s srcem*, delo filozofa Jozefa Tischnerja *Filozofija drame* ter roman priznane pisateljice Alene Mornštajnovne *Tiha leta*. Med prevodnimi deli v založbi opozarjajo še na mladinski roman *Klub čudnih otrok*, delo Pripoved o latinščini ter knjigo Dedič apostola. V pripravi pa sta tudi prevod uspešnice *New York Timesa* *Ljubezen deluje* Boba Goffa ter nova knjiga patra Anselma Grūna *Duhovna lekarna*. V načrtu je tudi izid monografije Roberta

C. Leslieja z naslovom *Jesus in logoterapija*. V Redni zbirki, s katero Celjska Mohorjeva družba ohranja tradicijo knjižnega daru od začetka svoje ustanovitve, bodo poleg Mohorjevega koledarja 2022 izdali knjigo z ljubezensko zgodbo *Banatski cvet* avtorja Tomaža Klinarja, delo Bojce Januš *Permakultura za dom in vrt* in monografijo *Fernanda in Gioia Lanzija* z naslovom *Svetniki in njihovi simboli*. Za najmlajše bodo dodali slikanico *Mojiceje Podgoršek* o Antonu Martinu Slomšku z naslovom *Pastirček* s Sloma z ilustracijami Polone Kosec.

Mohorjeva družba bo svoj rojstni dan praznovala 27. julija. Ustanovljena je bila kot knjižno društvo leta 1851 z namenom širiti slovensko bralno kulturo na celotnem etničnem ozemlju Slovencev. Mohorjeve knjige so bile pomemben povezovalni element slovenskega naroda. V slovensko kulturno zgodovino se je zapisala kot najstarejša knjižna ustanova. Danes je Celjska Mohorjeva družba založba s širokim programom zvrstno in žanrsko različnih knjižnih del z domala vseh področij, pripravlja pa tudi kulturno-literarne dogodke.

Kako na študij v Slovenijo

Dan odprtih vrat v organizaciji Kluba zamejskih študentov

Kam po maturi na višji srednji šoli? Kaj če bi študij nadaljeval/a v Sloveniji? Katere fakultete obstajajo, katera je najbolj primerna zame? To so vprašanja, s katerimi si vsako leto belijo glavo maturanti. Letos še nekoliko bolj zaskrbljeno, saj svojih bodočih fakultet ne bodo mogli obiskati v živo. V ta namen Klub zamejskih študentov (KZŠ), že šesto leto zapored organizira Dan odprtih vrat, na katerem nobeno od teh vprašanj ne bo ostalo brez odgovora. Klub, s sedežem na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani, združuje zamejske študente, ki študirajo v Sloveniji. V prejšnjih letih je KZŠ organiziral predstavitev slovenskih univerz izmenično, enkrat na Tržaškem, drugič na

Goriškem, zaradi epidemije novega koronavirusa pa bodo letos vsi dijaki, ki se bodo udeležili Dneva odprtih vrat, od njega oddaljeni le nekaj klikov. Ta bo namreč potekal na spletni platformi Zoom, in sicer 29. januarja 2021 ob 16. uri. Link bodo dijaki, ki se bodo prijavi na dogodek, prejeli po elektronski pošti nekaj dni prej, objavljen pa bo tudi na Facebook dogodku in spletni strani Kluba. Dogodek bo najprej obsegal splošno predstavitev Kluba, nato pa predstavitev vpisnega postopka na univerze v Sloveniji z vsemi pastmi in novostmi (potrebna dokumentacija, priznavanje v tujini pridobljene izobrazbe, vpisni roki, razlikovanje med Slovenci s slovenskim državljanstvom in tistimi brez državljanstva ipd.), za

katero bo poskrbel Dejan Senekovič z mariborske univerze ter predstavitev vseh štirih slovenskih univerz. Prisotne bo pozdravila tudi Andreja Duhovnik Antonij z Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Ker bo dogodek potekal online, letos žal ne bo stojnic s predstavniki vseh slovenskih fakultet. Bodo pa zato študijske programe na kratko predstavile vse štiri slovenske univerze. KZŠ je ob enem pripravil seznam s kontakti članov Kluba, tako da jih bodo lahko dijaki kontaktirali in iz prve roke izvedeli, kako poteka študij na fakulteti, na katero se nameravajo vpisati. Klubovci bodo posredovali tudi vse koristne informacije glede izvajanja dnevov odprtih vrat na posameznih fakultetah.

Za lažjo izvedbo letošnjega Dneva odprtih vrat KZŠ prosi, da se dijaki prijavi na spletnem obrazcu, ki ga najdejo na Facebook dogodku in spletni strani Kluba pod zavihkom dogodki. Preko obrazca bodo lahko postavili tudi vprašanja, na katera jim bodo člani Kluba odgovorili na dogodku. Pri tem poudarjajo, da seveda ni neumnih vprašanj, saj je vsak problem glede vpisa na fakulteto ali študentskega življenja v Sloveniji relevanten. Za katerokoli vprašanje lahko maturanti pišejo tudi na elektronski naslov Kluba klubzamejskihstudentov@gmail.com. Dogodek organizira Klub zamejskih študentov v sodelovanju in s podporo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

JEZIKOVNICA (100)

Vladka Tucovič Sturman

Beseda leta 2020 je karantena

Tudi letos so na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) v Ljubljani razglasili besedo leta za preteklo leto. Proti pričakovanjem izbrana beseda leta 2020 ni koronavirus, pač pa z njim tesno povezana beseda – karantena. Je pa koronavirus postala izbrana kretnja leta. Že drugo leto zapored poleg besede leta skupaj z Zvezo društev gluhih in naglušnih izbirajo namreč tudi kretnjo leta.

neleto cepivo zoom kolesarjenje
šolotožje karantena predihovalnik
pozitiven rahljanje mehurček 14 dni

Pričakovati je bilo, da bo večina izbranih besed povezanih s koronavirusom, take so še epidemija, pandemija in covid-19. Med njimi pa je tudi več značilnih besednih zvez, kot so: delo na domu, delo na daljavo in prehajanje občin ter 14 dni. Pomislimo, kako si ob lanskem izboru besede leta 2019 nismo mogli niti predstavljati, da bo že čez leto dni med finalistkami za besedo leta kar nekaj neologizmov, torej povsem novih besed oz. besed, ki so s pandemijo pridobile nov ali širši pomen, kot je npr. zoom ali nenazadnje koronavirus in seveda covid, ki ga nekateri pišejo že čisto podomačeno kovid.

Poleg zmagovalke so bile finalistke za besedo leta še: cepivo, kolesarjenje, mehurček, pozitiven, predihovalnik, rahljanje, šolotožje, zoom, 14 dni in neleto. Med njimi so kar trije neologizmi. Predihovalnik je posrečena zamenjava za respirator, šolotožje pa izvorna domisljica po vzoru domotožja – le kdo bi si mislil, da se bo otrokom kdaj tako zelo tožilo po šoli, kot se jim v letošnjem šolskem letu ... Zanimiva pogruntavščina je tudi neleto. Besedotvorno ni nič posebnega, navadna sestavljenka, jedru je dodano predponsko obrazilo ne- kot npr. pri pridevnikih nezdrav ali nezanimiv. Posebnost te besede oz. njena privlačnost pa je prav v njeni originalnosti – do sedaj namreč se nihče ni spomnil, da bi besedi leto dodal nikanico ne – mogoče zato ne, ker do sedaj česa podobnega, kot je bilo leto 2020, še nismo doživeli. Beseda neleto združuje ves strah, nemoč in upanje, ki smo jih občutili v preteklem letu. Združuje vse tisto, kar bi radi pozabili oz. zbrisali iz spomina in zgodovine, da ne bi več obstajalo. Med naštetimi finalistkami mi je še posebej všeč samostalnik rahljanje, gre seveda za prvo enoto iz besedne zveze rahljanje ukrepov, torej obeta za normalizacijo življenja, ki je na vidiku vsaj s cepljenjem oz. cepivom. Na spletu je mogoče najti tudi izvorno pesem, ki vsebuje vseh deset finalistk za besedo leta, duhovito so vpete v rimane verze, ki satirično opisujejo naš vsakdanjik preteklega leta.

Za konec pa še anekdota, ki ni neposredno povezana z izborom za besedo leta. Povejte, katera beseda je najbolj negativna beseda preteklega leta. Odgovor: to je beseda pozitiven. Seveda, najbolj osovražena beseda oz. beseda, ki si je nihče ne želi prebrati ali je slišati zase ali svoje domače. Ostanite torej zdravi (še ena značilna beseda leta 2020) oz. ostanite še naprej negativni!

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo *Novoga glasu*.

Z življenjskega odra se je poslovil Dušan Jovanović

S svojim avtorskim pristopom je zaznamoval več desetletij slovenskega modernega gledališča

Komaj minulo leto nam je res nasulo mnogo hudega, začeni seveda s pandemijo koronavirusa covid-19, ki nas še vedno zadržuje v svojih tesnih, zastrašujočih okovih, čeprav nekje daleč medlo brli svetloba ob zavesti, da bi nas množično cepljenje končno zavoravalo pred to pošastjo in njenimi tisočermi lovskami. Smrtna kosa je bila in je še ob razsajanju virusa na delu noč in dan. Zaradi epidemije ali drugih zdravstvenih težav se je v lanskem letu poslovilo kar nekaj znanih oseb, tudi iz gledaliških vrst. Prav na silvestrski večer je ugasnilo življenje pripovednika, dramatika, esejista, scenarista in režiserja Dušana Jovanovića, ki je v oktobru dopolnil 81. leto. Kot sta v knjigi *Sto slovenskih dramatikih umetnikov* zapisala Dušan Moravec in Vasja Predan, je njegovo ime na Slovenskem "najtesneje in najradikalneje povezano s pojmom modernega (avantgardnega, totalnega, gledališkega itn.) gledališča in, formalno gledano, tudi njegovega presežka. /.../ Jovanovićeve gledališke igre in dramske predstave drugih avtorjev ter še posebej njegove režije je nujno pojmovati kot nedeljivo celoto". O tem je Andrej Inkret zapisal: "Dramski opus Dušana

Jovanovića je tesno povezan z avtorjevim praktičnim režiserskim delovanjem v gledališčih. Kakor so njegova dramska besedila zaznamovana z natančno mislijo na teatralizacijo, tako pričajo njegove režiserke postavitve /.../, nedvoumno in konsekvantno o avtonomnem, tako imenovanem avtorskem pojmovanju gledališke umetnosti. Jovanović gledališča ne razume v tradicionalnem smislu kot bolj ali manj spretno igralsko reprodukcijo dramske književnosti. Ampak kot odprt prostor, ki je /.../ povsem enakopraven drugim vrstam umetnosti, tudi literaturi. Različna sta le instrumentarija: dramska pisava in živa, čutno otipljiva, elementarna odrska podoba. Pisatelja in režiserja nosi ista oblikovalna strast." V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica je npr. zrežiral kar deset odmevnih gledaliških uprizoritev. Leta 1969 je v solkanski dvorani režiral prvo profesionalno predstavo Primorskega dramskega gledališča *Plug in zvezde*, l. 1992 sodobno ameriško dramo *Pokopani otrok*, ludistično igro *Volkodlak* pa l. 1993. Na novem odru novogoriškega gledališča je režiral vselej velikopotezne uprizoritve: dve klasični

komediji *Ljudomrzneš* (1994) in *Gospa ministrica* (2010), tragično komedijo *Obisk stare gospe* (2010), v kateri je naslovno vlogo odigrala njegova življenjska sopotnica, imenitna igralka Milena

Zupančič, dramo *Gospoda Glebajevi* (2006), krstno je režiral politično igro Davida Edgarja *Oblika mize* (2004) in uprizoril spektakelno revijo nesmrtnih osebnosti *Krojači sveta – Funeral Fashion Show* (2012). V novogoriškem gledališču je zadnjič režiral l. 2016; na malem odru je srhljivo izzvenela predstava *Podsvet* o pasteh virtualnega sveta. Leta 2018 pa so na malem odru SNG Nova Gorica uprizorili njegovo komično dramo *Ekshibicionist*. V Slovenskem stalnem gledališču v Trstu je v sezoni 1998-99 postavil na oder svoje delo, alko-komedijo

Klinika Kozarcky, ki je premiero doživela v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Dušan Jovanović se je rodil v Beogradu 1. oktobra 1939. V začetku petdesetih let prejšnjega stoletja se je preselil z očetom v Ljubljano. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študiral angleščino in francoščino in tu tudi diplomiral. Nato je študiral režijo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Konec 60. let preteklega stoletja je bil eden od ustanoviteljev Gledališča Pupilije Ferkeverk (ob tem ne moremo mimo njegove predstave *Pupilija, papa Pupilo pa Pupilčki*, o kateri je Veno Taufer, ob prizoru zakola kokoši, zapisal, da je le-ta "simboliziral smrt literarnega, samo estetično funkcionalnega gledališča na Slovenskem"). V začetku sedemdesetih let je bil soustanovitelj in direktor Eksperimentalnega gledališča Glej, konec sedemdesetih in do srede osemdesetih let je bil umetniški vodja Slovenskega mladinskega gledališča in ga s svojo ustvarjalnostjo zelo zaznamoval. Leta 1989 je na AGRFT postal profesor režije. Med njegovimi študenti sta bila tudi režiserja Janez Pipan in Sebastijan Horvat. Ob koncu 90. let je pisal kolumne, posvečal pa se je

tudi raznolikim gledališkim projektom. Jovanović je napisal mnogo avantgardnih, grotesknih, angažiranih dram. Bil je eden od prvih na Slovenskem, ki je uporabil ideje skrajnega modernizma, najprej se je tematik loteval v slogu absurda, nato pa bolj realistično, in se približal modernizmu. Napisal je drame *Predstave ne bo* (1963), *Znamke, nakar še Emilija* (1969), *Norci* (1970), *Življenje podeželskih plejbojev* po drugi svetovni vojni ali tuje hočemo, *svojeja ne damo* (1972), ki jo je uprizorilo tudi naše slovensko tržaško gledališče, *Vojaška skrivnost* (Jovanović), prvič uprizorjena l. 1983, *Karamazovi* (1980), *Viktor ali dan mladosti* (1989), *Don Juan na psu* (1991), *Balkanska trilogija* (1997). Zadnje njegovo dramsko delo je *Boris, Milena, Radko*. Napisal ga je l. 2013 in ga tudi režiral v SNG Drama Ljubljana. Odigrali so ga mojstri odra, Boris Cavazza, Milena Zupančič in Radko Polič. Kar nekaj biografskega je v tej zgodbi o "ljubezenskem trikotniku". Predstava je doživela več kot 50 ponovitev in si jo je ogledalo ogromno število gledalcev. V goste je prišla tudi v Trst in Gorico. Pred leti je bil tudi sam gost goriških višješolcev.

Jovanović je režiral tudi dela znanih slovenskih in tujih dramatikov (Cankar, Svetina, Ionesco, Moliere, Shakespeare). Izpod njegovega pisateljskega peresa so se porodili groteskni roman *Don Juan na psu* (1969), knjige esejev *Paberki* (1996), *Moški, ženska* (2000), *Sobotna knjiga* (2005) in *Svet je drama* (2007). L. 2011 je izdal tudi pesniški prvenec *Nisem*. Leta 2018 je izšla njegova zadnja knjiga *Na stara leta sem vzljubil svojo mamo*, ki je zmes eseja, avtobiografije in memoarjev. Jovanović je za svoje gledališko delo prejel kar sedem Borštnikovih nagrad za najboljšo režijo in štiri Borštnikove nagrade za najboljšo uprizoritev v celoti. Trikrat je bil deležen Grumove nagrade, posebne nagrade žirije na Bitefu, dobil je tudi Prešernovo (1990) in Rožančevo nagrado (2008). Za ustvarjalni opus in bogatitev slovenske kulture, zlasti gledališča, je l. 2009 prejel zlati red za zasluge. "V naših srcih bo z nami ostal kot strasten ustvarjalec in očarljiv človek. In ostala bo zakladnica njegove izvrstne literature", so zapisali v njegov spomin na spletni strani SNG Nova Gorica.

/ str. 12
IK

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (142)

Dimitri Tabaj

PRVI DEL

Slovinci se lahko ponašamo z zelo bogato pomorsko dediščino. Slavni hrvaški pomorski zgodovinar dr. Josip Luetič, o katerem bom še pisal v nadaljevanju, med najpomembnejše slovenske pomorščake 18. in 19. stoletja uvršča na primer Ivana Mihelčiča iz Ljubljane, Martina Valenčiča, Nikolaja Lerna (Kerna) iz Pirana, Josipa Perjana iz Kopra, iz Trsta in okolice pa Josipa Bandela, Mihaela Cibula, Ivana Klemenca, Julija Kodeta, Bartola Pahorja, Antona Štegerja, Nikolaja Tornjana in Antona Šešena, a najslavnejši je bil nedvomno naš goriški rojak Gregor Cotič (rojen okoli leta 1700, morda v Dornberku ali v okolici Gorice), kapitan dolge plovbe (tudi izven jadranske navigacije), ki je zaslovel kot kapitan in poveljnik največjih tedanjih avstrijskih trgovskih ladij in kot pomorski poslovnež po celem Sredozemlju. V izvrstnem članku iz leta 1980 z naslovom *Gregor Cotič - jedan od najistaknutijih slovenskih moreplovaca XVIII stoljeća* je dr. Josip Luetič izpostavil dejstvo, da je bil slovenski primorski pas izredno pomemben izhod na morje in svet, to pa ne samo za svoje ožje zaledje, temveč je bila njegova vloga bistvenega pomena z gospodarskega in z družbeno-kulturnega vidika za širši prostor nekdanje habsburške monarhije in za celotno srednjo Evropo. Vpliv razvoja slovenskega primorja na bližnje in daljno zaledje postane vse bolj izrazito od konca 17. stoletja in pride do popolnega izraza v 18. in 19. stoletju, ko Benetke izgubijo svojo nekdanjo pomorsko moč in premoč v bazenu Jadranskega morja. "Avstrija preko naše obale postane izrazita pomorska sila, tudi zahvaljujoč se znanim in v svetu priznanim

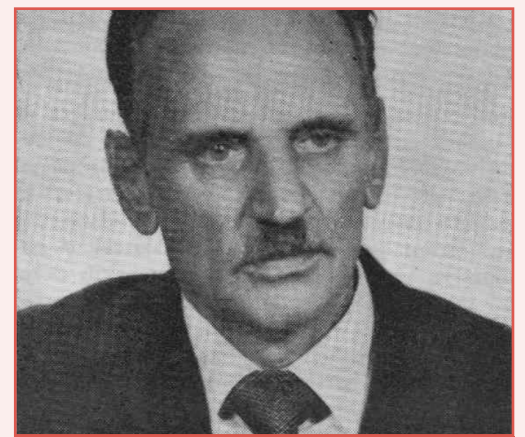
visokim strokovnim sposobnostim naših - in posebno slovenskih - pomorščakov", pravi hrvaški pomorski zgodovinar dr. Luetič. Slovenski pomorščaki so pluli na različnih trgovskih ladjah z avstrijsko ali drugo zastavo. Bili so tudi v sestavi posadk trgovskih ladij Dubrovniške republike izven jadranske plovbe. Slovenci niso pluli samo po Jadranskem in Črnem morju in po celem Sredozemlju, temveč so pogostoma pluli tudi po Atlantskem oceanu. O Gregorju Cotiču je veliko raziskoval dr. Miroslav Pahor (Novelo pri Temnici na Krasu, 1922 - Ankaran, 1981), tigrovec in partizan, zgodovinar, raziskovalec starejše zgodovine obalnih mest od Pirana do Trsta in utemeljitelj zgodovine slovenskega pomorstva, muzealec, obnovitelj delovanja arhiva, knjižnice, muzeja in spomeniške službe v Piranu, ravnatelj in upravitelj Pomorskega muzeja Sergej Mašera, dobitnik Valvasorjeve nagrade leta 1975 za življenjsko delo in postavitev pomorskega muzeja. Bil je avtor velikega števila strokovnih člankov. Med najpomembnejšimi deli moramo omeniti: *Stare piranske soline* (1963, soavtor), *Socialni boji v občini Piran od XV. do XVIII. stoletja* (1965), *Sto let slovenskega ladjarstva 1841-1941* (1969), *Kratek zgodovinski pregled Pirana*, *Po jamborni cesti ... v mesto na peklu* (1981, soavtor), *Statut piranskega komuna od 13. do 17. stoletja* (1987, soavtor). V članku *In memoriam dr. Miroslavu Pahorju* (*Kronika - Časopis za slovensko krajevno zgodovino* - 29, 1981) izpod peresa Ferda Gestrina beremo: "..." je sistematično raziskoval v pomorstvo vključeni kader iz slovenskih dežel na trgovski in vojni mornarici v habsburški monarhiji, pri čemer je na veliko črpal iz dunajskih arhivov. /.../"

Slika iz članka dr. Josipa Luetiča z naslovom Gregor Cotič - jedan od najistaknutijih slovenskih moreplovaca XVIII stoljeća iz leta 1980

Pomorski muzej Sergej Mašera v Piranu

Knjiga *Sto let slovenskega ladjarstva 1841-1941* dr. Miroslava Pahorja s podnaslovom *Narod brez plovbe je ptica brez kril*

Dr. Miroslav Pahor (Novelo pri Temnici na Krasu, 1922 - Ankaran, 1981), tigrovec in partizan, zgodovinar, raziskovalec starejše zgodovine obalnih mest od Pirana do Trsta in utemeljitelj zgodovine slovenskega pomorstva, muzealec, obnovitelj delovanja arhiva, knjižnice, muzeja in spomeniške službe v Piranu, ravnatelj in upravitelj Pomorskega muzeja Sergej Mašera, dobitnik Valvasorjeve nagrade leta 1975 za življenjsko delo in postavitev pomorskega muzeja

Knjiga *Kratek zgodovinski pregled Pirana, Po jamborni cesti ... v mesto na peklu* dr. Miroslava Pahorja (soavtor)

Spletna predstavitev v organizaciji Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm

Nova knjiga Primoža Sturmana

Sinteze je naslov nove knjige Primoža Sturmana. Delo, ki ga sestavlja dvajset kratkih zgodb, je Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm predstavilo preko spleta v petek, 15. januarja. Srečanje, ki ga je vodila prof. Vilma Purič, je potekalo v obliki pogovora z avtorjem. Ta je ob koncu odgovarjal tudi na vprašanja udeležencev predstavitev. Sturman je tržaški pisatelj mlajše generacije, ki doživlja v osrednjem slovenskem prostoru precejšnjo pozornost. Že vrsto let živi v Brjah pri Koprivi na Krasu in poučuje slovenščino na liceju Slomšek v Trstu. Njegov knjižni prvenec *Gorica je naša* je pred leti naletel na dokajšnje zanimanje bralcev. Tokratno delo, ki ga je dokončal pred letom dni, je kritika zelo pohvalila. Kot se avtor v svojem vsakdanjem življenju giblje med dvema državama, se tudi junaki njegovih zgodb

premikajo v slovenskem in italijanskem prostoru. Sturman piše, denimo, o raznolikem doživljanju meje in narodne pripadnosti v obmejnem prostoru. Obrazov narodnosti je pri nas nešteto in narodna zavest bo po mnenju avtorja še naprej odigrala pomembno vlogo. Z zgodbami avtor razgalja temeljne probleme sodobne družbe. Piše o vnaprejšnjem obsojanju, prikrivanju resnice, ravnanju s protestniki v Genovi, izkoriščanju prekarno zaposlenih itd. Evropa nam rada govori o demokratičnih vrednotah, zgodba pa, ki jo avtor opisuje, sporoča, da nerada sprejema drugačnih. V zvezi s težavami in protislovji, ki na stari celini obstajajo okrog reševanja problemov priseljencev, "se bo morala Evropa poenotiti glede migrantske politike, saj drugače problem ne bo rešen," je dejal Sturman. V zbirki naletimo tudi na

nekatera imena znanih osebnosti, ki so odpirala nova vprašanja. Avtor omenja pisatelja Fulvia Tomizzo, ki si je upal v italijansko literaturo vnesti slovanski element, in Roberta Saviana, ki je poznan po svojem pogumu. Sturman

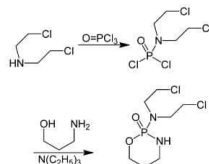

je istrskemu pisatelju posvetil zgodbo "iz protesta", saj po prevodu njegovega romana *Akacijev gozd* se je več let zaman trudil, da bi našel založnika, ki bi bil pripravljen ga izdati. Končno se je zadeva pred kratkim pozitivno razpletla in predvidoma bo prevod letos izšel pri Slovenski matici. "Če je bil kdo v Trstu blizu Slovencem, je bil to

Tomizza, ki je sanjal o padcu meja in boljšem razumevanju med narodi. Postavil je temelje tega, kar smo mi potem

PRIMOŽ STURMAN

SINTEZE

dvajset kratkih zgodb

doživeli," je obrazložil avtor. V delu se Sturman loteva tudi taboriščne tematike. Ob obisku koncentracijskih taborišč ga je v prvi vrsti presunila "banalnost zla" le-teh. Literatura ohranja spomin na to zgodovinsko poglavje.

Kot je poudarila Puričeva, je Sturmanovo pisanje usmerjeno predvsem v opise realnosti. Gre za zgodbe, ki so napisane na precej oklesten in poseben način. Avtor sledi prepričanju, da je treba s pisanjem odpirati vprašanja in ne ponujati odgovorov. Bralcu torej daje prostor, da si lahko ta sam ustvari svojo interpretacijo, kot tudi svoja razmišljanja in čutenja. Sturmanove zgodbe, ki jih označuje inovativen pristop pisanja, nimajo klasične dovršenosti. S svojim pisanjem želi bralcu povedati "nekaj novega". Sturman piše tudi o ljubezni in zna bralcu posredovati vsebine tudi na šaljiv način. V pogovoru z avtorjem je prišlo na dan, da je ta v istem času kot *Sinteze* napisal tudi roman, ki bo izšel letos. Med srečanjem so poslušalci lahko prisluhnili branju dveh zgodb: prvo z naslovom *Slovenska vas* so prebrali

dijaki tržaškega poklicnega zavoda Jožef Stefan, drugo, z naslovom *Lipica*, pa avtor. Sturman je spregovoril tudi o sedanjem koronskem času in o nekdanjih težavah pri uveljavljanju na literarnem področju. Avtorji z obrobja težje pridejo v ospredje v središču. Zanimivo je bilo na srečanju prisluhniti tudi pričevanju o tem, v kolikšni meri je bivanje v Sloveniji spremenilo avtorjev pogled na življenje. Sturman se je s preselitvijo v Slovenijo rešil občutkov zatiranosti manjšinske vrste in nekega implicitnega prepričanja, "da ti je nekdo vedno nekaj dolžan". Teh se je v Brjah pri Koprivi moral znebiti, saj bi se drugače ne ujel z mentaliteto kraških ljudi. Za doseg tega cilja je bila potrebna - tako kot za besedno ustvarjanje - velika mera vztrajnosti, potrpežljivosti in požrtvovalnosti.

Mch

PD ŠTANDREŽ Dramski odsek Letos brez premiere!

Vsako leto smo v januarju vsi tisti, ki ljubimo gledališko umetnost in se radi zaustavljamo tudi ob zvonko žuborečih studenih ljubiteljskih gledaliških ustvarjalcev, komaj čakali, kdaj bodo na domače odrske deske spet stopili igralci štandreškega dramskega odseka, ki več kot pol stoletja deluje v tej nekoč povsem

odsek je v lanskem poletju, ko se je epidemiološki val nekoliko podel, pod velikim šotorom na ploščadi ob športnem središču Mirko Špacapan v Gorici, na enem večeru iz niza prireditev *Poletna obzorja*, v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Zveze slovenske katoliške prosvete, pričaral prijetno vzdušje z nastopom

Od njih se je za zmeraj poslovil Jože Hrovat. Skoraj dvajset let je bil njihov dragoceni mentor, preudarni umetniški usmerjevalec in zelo pozorni režiser. V lanskem januarju je z njimi premierno postavil na oder še zadnje komedijsko delo, tokrat z nadihom kriminalke oz. detektivke, *Vohuni*. Za Hrovatom je zazijala velika praznina. Res zelo težko bo najti spet tako zanesljivega umetniškega spremljevalca, kot je bil Jože Hrovat, celih štirideset let član Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica oz. Primorskega dramskega gledališča, v katerem je izdelal kar nekaj posrečenih likov.

V februarju je bil napovedan nastop štandreškega dramskega odseka v SNG Nova v sklopu *Nedeljskih gledaliških srečanj*. A tudi to vsakoletno gostovanje na novogoriškem odru, ki bi bilo tokrat posvečeno spominu Jože Hrovata, je odpadlo. Duša dramskega odseka PD Štandrež Božidar Tabaj, ki se mu zelo toži po odrskih deskah, je povedal, da ko bodo razmere dovoljevale, bodo gotovo uresničili ta načrtovani gledališki dogodek v spomin na priljubljene režiserja in iskrenega prijatelja Hrovata. Ljubitelji gledaliških dvoran pa moramo le s potrpežljivostjo in z velikim zaupanjem upati na boljše čase, ko bo lahko gledališki studenec spet živahno žuborel po naših tleh in nas napojil s svojo svežo studenčnico.

Iva Koršič

Matej Klanjšček in Polonca Cijan v predstavi Vohuni

slovenski pretežno kmečki vasi. Konec januarja so nas štandreški komedijanti vselej razveselili z novo odsko uprizoritvijo, ki je skoraj zmeraj bila obarvana v razigrane komedijske barve. Smeha sicer ni nikdar izzval cenen humor, ampak ga je vselej iz gledalčevih ust izvabila dobro stkana komedija, ki zavestno in drzno dreza v človekove najšibkejšie točke, kjer se vztrajno kopicijo njegove hibe in napake. Žal bo letošnji januar minil brez vsakoletnega dogodka, ki je poživljal zimske dni in praznično obarval zadnjo januarsko nedeljo. Letošnji 56 sezoni neprekinjenega delovanja PD Štandrež je koronavirus popolnoma prestrigel peruti, tako da ni mogla sploh vzleteti. Dramski

dveh štandreških igralskih stebrov, Božidarja Tabaja in Marka Brajnika. Občinstvu sta s poosebitvijo likov monokomedije *Na trimu*, ki jo je z večjo roko napisal Janez Povše, podarila nekaj sproščujočih trenutkov ob poklonu žlahtni modrici Taliji. Ob nastopu jeseni pa je spet zamrlo vse upanje na nadaljevanje gledališkega dela, ki je pri dramskem odseku vedno zajemalo tudi različna gostovanja v bližnjih in bolj oddaljenih krajih Slovenije na odrih različnih ljubiteljskih skupin, s katerimi štandreški dramski odsek že veliko let tke trajne prijateljske vezi, ki se udeležujejo v vzajemnih gostovanjih. Pa še ena boleča izguba je v lanskem jesenskem času doletela štandreške igralce.

Tri publikacije JSKD za kulturne dejavnosti,
Območna izpostava Nova Gorica

V poklon pomembnim obletnicam

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica, je v decembru 2020 izdal tri publikacije. Zbornik izbranih literarnih, likovnih in fotografskih del, publikacijo

je navezoval na oba avtorja, na njun odnos do narave in rodne zemlje, ki se na simbolni ravni prepleta z družbeno zavzetostjo. Izbor kratkih zgodb je opravila strokovna žirija, ki

literarni sprehod, ki je potekal 19. septembra 2020 v Novi Gorici in Gorici. Pot je imela sedem postaj, na katerih je sodelovalo več govorcev. Ker so bile njihove besede pomenljive in ker so nekateri izvedli celo kratka predavanja, je vse izrečeno postalo zapis v publikaciji. Tako so v zborniku misli Damjane Pavlica, podžupanje MO Nova Gorica, mag. Marije Mercina, pobudnice pohoda, Erneste Dejak Furlan, profesorice slovenščine in predsednice Slavističnega društva Nova Gorica, dr. Katje Mihurko Poniž, literarne zgodovinarke Fakultete za humanistiko na Univerzi v Novi Gorici, dr. Zoltana Jana in dr. Branka Marušiča. Objavljene so tudi fotografije s pohoda in krajši nagovori pred hišo Ljubke Šorli.

Pesem je zaklad v duši, revija otroških in mladinskih pevskih zborov Goriške - 50 let. Zamisel za publikacijo je vzknila ob zlateg jubileju revije, ki je potekala vsako leto v aprilu in je trajala tri dni. Koncertov se je udeležilo več kot 800 pevcev iz osnovnih šol širše Goriške. Prav v tem jubilejnem letu so vsi koncerti odpadli zaradi epidemije koronavirusa, nastala pa je publikacija v poklon tej uspešni pevski reviji. Uvodne besede je napisala vodja pisarne JSKD Nova Gorica, Sabina Volk Simčič.

IK

o septembrskem sprehodu v počastitev obletnic rojstva Franceta Bevka in Ljubke Šorli ter publikacijo o Reviji otroških in mladinskih pevskih zborov Goriške - 50 let. *Zakoni narave in objestnost človeka* nosi naslov zbornik izbranih literarnih, likovnih in fotografskih del natečaja, ki so ga območne izpostave JSKD Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica in Tolmin razpisale v letu za kratko zgodbo z namenom obeležiti obletnice rojstva in smrti pisateljev Franceta Bevka (17. 9. 1890, Zakojca pri Cerknem - 17. 9. 1970, Ljubljana) in Cirila Kosmača (28. 9. 1910, Slap ob Idrijci - 28. 1. 1980, Ljubljana). Natečaj se

so jo sestavljali mag. Marija Mercina, slovenistka in pisateljica, Nevenka Jež, slovenistka, in dr. David Bandelj, komparativist, pesnik in glasbenik. Izbor likovnih in fotografskih del pa sta opravila Nataša Kovšca, likovna kritičarka in recenzentka, ter Gregor Maver, vizualni umetnik. Med 33 prispelimi literarnimi prispevki je komisija izbrala osem zgodb, med 31likovnimi izdelki devet del, med 70 fotografijami pa 29 fotografij. Zbornik *Sprehod po dediščini Ljubke Šorli in Franceta Bevka* v počastitev obletnic rojstva Franceta Bevka in Ljubke Šorli opisuje spominsko

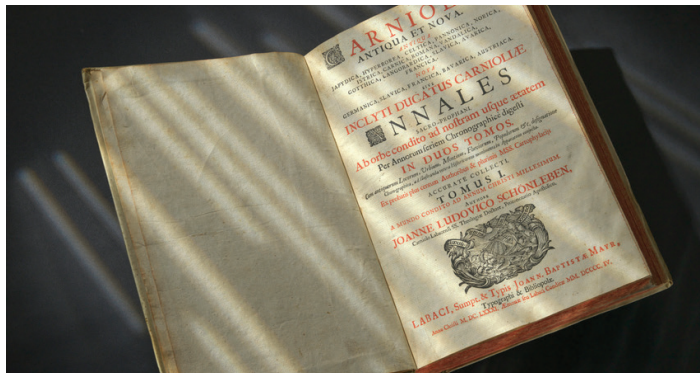
Narodni muzej Slovenije

Spletno odprtje razstave ob 200-letnici delovanja

Narodni muzej Slovenije v Ljubljani je v torek, 12. januarja 2021, s spletnim odprtjem razstave *Muzej skozi zgodovino: najstarejše pridobitve Deželnega muzeja za Kranjsko* vstopil v jubilejno, 200. leto delovanja. Razstava prikazuje tiste predmete, ki jih je muzej pridobil v prvem desetletju svojega obstoja. Po besedah kustosinje Alenke Miškec, prikazujejo razstavljeni predmeti področja arheologije, zgodovine, numizmatike, uporabne umetnosti, umetnosti, naravoslovja, tehnologije in etnologije. Razstava je zasnovana v treh sklopih: prvi sklop predstavlja najstarejše muzejske pridobitve, drugi zaposlene v muzeju od leta 1821 do danes, tretji pa prve znane odmeve na delo muzeja v obliki izpisov iz knjig vtisov. Kot je povedala kustosinja Mateja Kos, bodo seznam zaposlenih in vtise, ki so jih obiskovalci zapisali v knjige od prve muzejske razstave naprej, pokazali skupaj z razstavo Zlato, ki jo pripravljajo s slovenskimi muzeji in galerijami. Prve korake za nacionalni muzej

naravne in kulturne dediščine so napravili Žiga Zois in njegov krog razsvetljenec, neposreden povod zanj pa so leta 1821 dali udeleženci znamenitega ljubljanskega kongresa. Predlog so podali deželni stanovom, ki so 15. oktobra 1821 sprejeli odločitev za ustanovitev domovinskega

je predvidena tudi strokovna konferenca, združena z osrednjo slovesnostjo, je povedala direktorica Prirodoslovnega muzeja Slovenije Breda Činč Juhant. Slovenski etnografski muzej pa bo jeseni, po napovedih njegove direktorice Natalije Polnec, ustanovitev

Knjižnica: J. L. Schoenleben, Carniola antiqua et nova (foto Tomaž Lauko)

muzeja. Ta je že v prvih letih delovanja pokrival področja, ki so danes razdeljena v tri nacionalne muzeje – Narodni muzej Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije in Slovenski etnografski muzej. Razstavo si bo, ko se muzeji ponovno odprejo, mogoče ogledati do 30. oktobra. Jeseni

Deželnega muzeja za Kranjsko obeležil s priložnostno razstavo najstarejših etnografskih predmetov in dokumentov iz svojih zbirk. Čez dve leti bodo v muzeju praznovali še 100-letnico ustanovitve Kraljevega etnografskega muzeja, ki je nastal leta 1923 z ločitvijo od Narodnega muzeja.

Razstava fotografij Marka Vogriča

“Nono Franc, Gorica–Dachau. Fotopismo iz taborišča”

Včetrtek, 21. januarja 2021, bo ob 18. uri virtualno odprtje fotografske razstave fotografij Marka Vogriča z naslovom “Nono Franc, Gorica–Dachau. Fotopismo iz taborišča.” Spremljali ga boste lahko na spletni strani Sinagoge Maribor (povezavo najdete v članku na našem portalu) ali na Facebook strani @Sinagoga.Maribor. Goriškega fotografa Marka Vogriča, člana fotokluba

Skupina75, veže z nekdanjim nacističnim taboriščem Dachau zelo osebna družinska zgodba. Tam je ugasnilo življenje njegovega nonota Franca, ki ga fotograf pozna zgolj po pričevanjih družinskih članov. Na razstavi predstavljeni cikel črno-belih fotografij, posnetih leta 2010 v Dachauu, zaznamujejo posebna patina, izostren čut za izbiro motivov in estetsko-lirčni vtis, ki fotografska

dela odmikajo od gole dokumentarnosti. Vogriču je v fotografije uspelo prenesti občutek za brezčasnost spominjanja, njegova dela pa je mogoče “brati” tudi kot intimna pisma, spisana iz sedanjosti o preteklosti v opomin prihodnosti. Dogodek spada v sklop projekta Šoa – spominjajmo se 2021, ki sta ga podprla Mestna občina Maribor in Velevoslanstvo Države Izrael.

Z 10. STRANI Z življenjskega odra se je...

S svojim avtorskim pristopom...

Dušanu Jovanoviću, gledališkemu mojstru, ki se je vselej z inovativnim pristopom loteval režij uprizoritev svojih in tujih dramskih del, so 15. januarja 2021, v veliki dvorani ljubljanske Drame posvetili spominski večer in ga predvajali v živo po spletu. Na njem so razni gledališki ustvarjalci in stanovski kolegi (Polona Juh, Jožica

Avbelj, Rade Šerbedža, Boris Cavazza, Radko Polič, Bjanka Adžić Ursulov, Ivo Svetina, Sebastjan Horvat ...) spregovorili o njem, o sodelovanju in druženju z njim, o njegovih umetniških pogledih in izraznih izbirah. Igor Samobor se je od njega poslovlil v imenu ansambla ljubljanske Drame in ob koncu prebral pesem, ki jo je Boris A. Novak Jovanoviću, tudi poigraje se z njegovim

imenom, prebral na njegovem pogrebu. Spletni spominski večer je spremljalo po streamingu več kot 800 gledalcev. Isti dan so na YouTube ljubljanske drame predvajali Jovanovićevo delo Boris, Milena, Radko; poleg Borisa Cavazze, Milene Zupančič in Radka Poliča v delu nastopata Alojz Svete in Nina Valič. Spletno predstavo si je ogledalo kakih 1400 gledalcev.

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (22)

Prek Nizkega vrha v Rezijo

Zjutraj sem bil spet pokonci, še preden se je oglasila budilka na telefonu. Sam v ogromnem objektu. V pritličju sem iz steklene vitrine ob točilnem pultu vzel kos slivove torte in kolača, na veliki mašini pa, kot mi je prejšnji večer pokazal Alex, pričaral skodelico kave, kar res ni bil nekunst. Gostilno Pri izviri sem zapustil točno ob osmih in svoj CC nadaljeval po asfaltni podlagi. Po cesti, ki je uživala v osamljeni neprometnosti. Vreme je kazalo kar dobro, vseeno pa je bilo treba strumno korakati, da se je telo na svežem zraku, ki je dišal po jutru, dovolj ogrelo. Ko sem pripešal do odcepa, ki vodi do Alexovega posestva, sem mu in jim v mislih še enkrat zaželel vso srečo pri izvedbi projekta in v življenju nasploh. Do prelaza Tam na meji (Tanamea), kjer me je čakalo ponovno snidenje z originalno potjo, ki se je tja spustila z grebena Stola, me je, sodeč po zemljevidu, čakalo še kakšne tri kilometre hoje po asfaltirani cesti. Nič hudega. Lepo počasi, preudarno sem napredoval. Pod vtisom tistih člankov o medvedih sem, ne glede na to, da sem hodil po cesti, na kateri pa ni bilo nobenega prometa, pozorno motril okolico, da ne bi slučajno ravno takrat iz gozda na asfalt priklovrtil kakšen „brunda gunda“. Po tabli, ki je označevala prelaz, se je pot nekoliko spustila do zaprte gostilne z istim imenom, pred katero sem si privoščil prvo dnevno pavzo. Tam na meji? Ja, zapuščal sem Tersko dolino in se bližal Reziji, pred tem pa me je čakal še vzpon na Nizki vrh. Alex mi je minuli dan, ko sem ga povprašal po trasi naslednje etape, omenil vzpon do Casere (koče) Nischuarch. Ime se mi je zdelo tuje kot kakšen Pocahontas in težko sem ga izgovoril, kaj šele, da bi si ga zapomnil. „Pa saj izvira iz tvojega, vašega jezika, če se ne motim,“ je bil začuden, ko sem mu omenil, da mi zveni nekam indijansko, na kar sem kategorično odkimal z glavo, da to pa niti pod razno ne. Kar nekaj časa mi je šlo potem še med hojo na smeh, ko sem končno poštekal, da se „indijanski“ Nischuarch po starem dobrem jugoslovanskem

reku „piši kao što govoriš“ prebere Niski Warh oziroma po slovensko Nizki Vrh. Preden sem se odpravil naprej, je na bližnje parkirišče pripeljal manjši avtomobil. V njem dve ženski. Ena od njiju je prišla bliže in me vprašala, ali sem na CC-ju, na kar sem pokimal. Naslednje vprašanje pa je bilo, ali vem, kje gre pot. Odgovoril sem, da ne vem natančno, da nameravam slediti modrim ribicam ob cesti, kmalu pa pričakujem odmik v levo, kot je napovedoval vodnik. Ko je pokimala, sem jo vprašal, ali sta s kolegico namenjeni v Ravanco (Prato di Resia), ki je bila konec dnevene etape, pa mi je rekla da ne, ker nista

uspeli dobiti nikogar, ki bi ju od tam nazaj zategnil z avtomobilom. Malo začudeno sem jo pogledal in si za trenutek glavo zabelil z vprašanjem, kakšen pristop do hoje po CC-ju sta ubrali, a odgovora na to uganko nisem dobil. Starejša, tista, ki me je ogovorila, mi je povedala tudi, da sta iz Trsta. Kakorkoli že, zaželel sem jima „Buon Camino“ in jo mahnil dalje. Nekaj sto metrov naprej, takoj po mostu čez Beli potok (Rio Blanco), je modra ribica pokazala v levo in navzgor in vesel sem bil, da zapuščam asfalt. Strmo vzpenjajoča se enoslednica je bila označena tudi s planinsko oznako – rdečo in belo črtico. Prav tam sem, glede na napis na tabli, poštekal, da Nischuarch pomeni Nizki Vrh. Zig-zagasto sem se začel vzpenjati in kmalu nisem več slišal pogovora tržaških pohodnic, ki sta me na asfaltu še držali na

vidiku. Zaradi spolzke podlage, naklona in strmega pobočja, po katerem sem sledil oznakam, je bila previdnost, vsaj na določenih odsekih, na mestu. V manj kot uri sem bil na vrhu. Tam, 1185 metrov visoko, je stala kočica, na kateri sta dva moška ravno popravljala streho. Z njima, a ne na strehi, je bil tudi pes, črn labradorec, ki je začel bahavo lajati proti meni in se mi „kao“ jezno približevati, a sem ga prečital. Takoj ko sem mu prijazno rekel nekaj besed, se nekoliko priklonil in ga s kretljivo povabil k sebi, je pozabil na pozo psa čuvaja in mahajoč z repom in ves prijazen prišel bliže, se mi potem naslonil na nogo in začel nastavljeni, češ božaj me

in prav z veseljem sem mu ustregel. Z jase sredi gozda, kjer je stala hiša, se je odpiral prelep panoramski razgled na greben Stola, tokrat z druge strani. Privoščil sem si nekaj minut paše za oči, potem pa se je onkraj vrha začelo spuščanje v nov svet, v Rezijo. Po precej širšem kolovozu od ozke planinske steze, po kateri sem se vzpenjal, in po kateri bi bilo precej težje gor na vrh prinašati strešno kritino. Z rezijanske strani pa ni bil problem z avtom, sploh pa z džipom priti vse do tiste edine kočice na Nizkem vrhu. To je dokazoval tudi poltovornjak, parkiran v bližini. Cerkev Sv. Ane od Karnice je bila po eni uri spusta prva stavba ob poti. In tam sem si privoščil drugo dnevno pavzo, saj se mi je za počitek kot nalašč ponujala lepa lesena klopca z mizico zraven. Dan je bil res čudovit. Modro nebo posejano s snežno

Nace Novak

belimi ovčastimi oblaki, da je bilo kar kičasto. Nobenega mraza, kot zadnjih nekaj dni, nobene vlage, nobene groznje z nalivom, nevihto, niti manjšo ploho ne. Na prelazu Karnica (Sella Carnizza), poseljenim z miniaturnimi kamnitimi hiškami tik pod ostro odsekanim in kršljivim vrhom, s katerega se je v preteklosti odkotalilo že kar nekaj večjih skalnih gmot, ki so počivale med hiškami, in bile, vsaj nekatere, tudi večje od njih, se nisem ustavljal. Pred tamkajšnjim lokalom je bilo že dovolj motoristov, avtomobilistov in nekaj kolesarjev, saj do tja pripelje vijugajoče vzpenjajoča se cesta z mejnega prehoda Učja oziroma Žage na Bovškem. Preveč ljudi za moje standarde, še posebej po vsej tisti samoti. „Moram pa še kdaj pripeljati svoje sem gor, z avtomobilom,“ sem pomislil med napredovanjem. Nekaj časa sem hodil še po cesti, potem pa me je modra ribica ob podpori rdeče-belih planinskih črtic zvalila „offroad“ na blatno kozjo stezo, ki je bila precej krajša, kot če bi nadaljeval po spuščajočih se serpentinah, s katerih je bilo slišati grmenje potentnih motociklov, ki so motili mir in tišino, naravno spokojnost. Tisto glasno prdakanje res ni sodilo v pred napredkom civilizacije in tehnologije odrezan gorski svet. Spust po mehki podlagi, na gosto posejani z ovčjimi ali kozjimi bobki, je blagodejno vplival na asfalta naveličane sklepe in stopala. Precej nižje dol sem se ob strugi manjšega potoka spustil do kraja Lisjač, kjer je bilo že prav pošteno toplo, saj sem med potjo izgubil precej višinskih metrov. Motoristi so še naprej kot po tekočem traku švigali mimo, da ni bilo prijetno, pa dva kolesarja cestarja in dva kolesarja popotnika na električnih kolesih sem pozdravil. Potem je šlo samo še po asfaltu navzdol, pa spet malo navzgor do Gnive in spet dol, pa čez reko Rezija in po stopnicah navkreber do Ravance (Prato di Resia).

POGOVOR Ivo Jevnikar in Nadia Roncelli

Srčna želja po ponovnem druženju

Leto 2020 je mimo. *Laznamovala ga je pandemija, ki je prizadela vsa področja, med temi so gotovo tudi mediji in založništvo. V letu 2021 se stanje ni veliko spremenilo, čeprav vsi upamo, da bomo med letom zaživel spet neko "normalnost". O obračunu minulega leta in novih izzivih na področju tiska smo se pogovorili z Ivom Jevnikarjem, predsednikom Zadruga Mladika, ki izdaja revijo ter knjige, in urednico Nadio Roncelli.*

Vlogo predsednika si prevzel v letu pandemije, kočljivem letu za vse. Kako si doživljal prvo leto predsedovanja?

V odboru Mladike sem bil že več let prisoten, res je, da sem s predsedniško vlogo marsikaj videl поблиže in se nekaterih problematik lotil nekako v prvi osebi. Za nami je kar posebno leto, ki je prav gotovo omejilo in spremenilo naše delovanje in normalno oz. redno izvajanje našega letnega programa. Vsekakor pandemija ni zavrla izid revije in knjig, nasprotno smo program uspešno speljali in tudi nadgradili. Delo in delovne prostore smo zelo dobro organizirali. Srečo imamo, da so ti zelo prostorni in zračni, tako da so naši uslužbenci na primernih razdaljah in različnih sobah. Kot marsikje smo tudi pri nas imeli nekatere primere okužb, a smo se takoj organizirali z uslužbenci, ki so se nekaj časa tudi vrstili na uradu oz. z delom od doma. Tako imenovani smartworking je uspešno deloval, spoznali smo nekaj novega, seveda ta praksa ima tudi negativne plati, saj so razni pripomočki in dokumenti, od računalniških programov do knjig in materialov, namreč v uradu. Mislim, da smo vsekakor bili kos izrednemu stanju. Zmanjkale pa so predstavitev knjig, ki so gotovo eden najpomembnejših trenutkov in možnosti za prodajo, a tudi za pogovor z ljudmi in za neki "feedback" oz. mnenja, komentarje, pohvale, a tudi kritike.

Kako pa z revijo?

Revija je uspešno izhajala, za kar se je treba zahvaliti vsem sodelavcem, ki jim je Mladika res pri srcu, predvsem za dragoceno prostovoljno delo. Revija izhaja osemkrat na leto z dvema dvojnima številčkama. Mislim, da se je v letih krog sodelavcev precej razširil in revija je postala res bogata, od začetnih dvajset strani jih ima zdaj okoli 80. Vsebinsko je bolj pisana, aktualna, poglobljena.

Tudi tukaj se je pokazal problem srečan, v vsaki mladiki je Fokus nosilni sklop člankov, ki smo ga skušali redno predstavljati na večerih v Trstu, Gorici, Kopru, Ljubljani, v letu 2020 pa žal ni bilo niti enega. Tako da je to sredstvo za opozarjanje možnih bralcev na naše vsebine odpadlo, in to se pozna. V elektronski obliki smo prisotni, a ne še dovolj, gotovo bi mogli to pospešiti in nadgraditi. Mladika je bila lani dostopna že ob izidu brezplačno tudi na spletu, to zaradi pandemije, problemov z dostavo oz. pošto in zato ker smo hoteli dati močan znak, da smo blizu vsem, predvsem zvestim bralcem. Mislim, da je bila dobra poteza, ki je imela uspešen odziv in mogoče tudi približala reviji potencialne nove bralce. Prepričan sem namreč, da je še veliko tistih, ki ne vedo za nas in da izhajamo, že v zamejstvu, kaj šele drugje. Ta pojem in problem lahko razširimo tudi na druge dejavnosti in realnosti naše narodne skupnosti. Mislim, da marsikdo ne ve, koliko bogastva ima okoli sebe. Odzivov v zamejstvu je vedno malo na katerokoli stvar. Vsekakor so tisti, ki jih dobimo, pozitivni. Kako bo letos, moramo še odločiti, pošte so namreč predvsem v Italiji problem, saj pozno prejete številke zgubijo aktualnost. Mi imamo veliko naročnikov tudi v zdomstvu. Prejšnji dan me je poklicala naročnica iz Clevelanda, ki je dobila komaj deveto številko, medtem je izšla že deseta in v pripravi je že prva letošnja.

Sicer je najbolj osupljivo, da po slovenski pošti imajo ljudje na domu Mladiko dan po izidu, naročniki v Italiji po italijanski pošti pa komaj po dveh/treh tednih.

Kaj bi povedal o vsebinah?

Kot sem že omenil so vsebine raznolike, revija je postala v letih splošno kulturno-družbena revija. Ob tradicionalnih temah, ki so jo vedno zaznamovale, je v zadnjih letih v ospredju fokus, rubrika, ki skuša preko člankov in intervjujev osveščati bralca o aktualnih temah. Imamo članke in poglobitve o gospodarstvu, prav tako o polpretekli zgodovini, zdomstvu, matični domovini. Vedno smo skušali povezovati "tri Slovenije", kar postaja vedno bolj dragocena vez, saj je v zdomstvu vedno manj tiska in se zato ljudje tudi preko Mladike lahko povežejo z nami in matico. Imamo pa tudi lepo skupino mladih, ki vodijo kar obsežno rubriko Rast, katero radi berejo prav mladi. Rast navadno delimo tudi po šolah, kar je v tem izrednem času zmanjkalo. Vseeno pa so mlade generacije zelo aktivne na spletnih omrežjih in zato imamo lep odziv tudi preko teh medijskih pripomočkov.

Če preskočimo na začetek leta ... Nova številka je v pripravi? Kako gleda v novo leto?

Ja, nova številka je v pripravi in bo izšla na koncu meseca. Prej omenjenim vsebinam bomo dodali rubriko o šolstvu, prostor pa bodo imela tudi teološko-moralna vprašanja in ekologija. Fokus v prvi številki bo namenjen položaju Slovencev v Argentini v času pandemije in kako je danes s slovensko skupnostjo v Argentini. Predstavili bomo dve razstavi, ki sta postavljeni v dveh kulturnih domovih v Gorici, in sicer razstavo Grafika Slovencev v Italiji v Kulturnem centru Lojze Bratuž in razstavo o Klavdiju Palčiču v Kulturnem domu. Imeli bomo zanimivo zgodbo Slovenke, ki se je med vojno znašla v Londonu kot sodelavka BBC-ja, in tragično zgodbo duhovnika, ki je bil žrtev revolucionarnega nasilja na Primorskem, pa še marsikaj. Tako da bo tudi prva številka v novem letu kar bogata. Upamo, da se bo počasi stanje z epidemijo umirilo in da nam bo uspelo prirediti zopet srečanja. Prav gotovo je eden od naših velikih izzivov razširiti krog bralcev, in to predvsem pri nas. Zadovoljni smo s številom bralcev v Sloveniji in po svetu, pri nas pa je še veliko rezerve. Treba bo razmisliti, kako priti do teh.

MČ

Izredno leto vas je verjetno vidika. Ste upali, da se leto 2020 čim prej konča?

Ja, res je bilo naporno z različnih vidikov. Občutek in željo, da bi se najraje takoj končalo, smo imeli mogoče na začetku. Potem ko smo razumeli, da se bo izredno stanje zavleklo, smo se pač spoprijateljili s situacijo in se začeli prilagajati. Žal smo morali ukiniti vse dogodke, od predstavitev in srečanj do prisotnosti na raznih

sejmih. To je bil prav gotovo najmočnejši udarec. Knjiga mora iti med ljudi, jo je treba videti, prelistati. Mi smo vedno vlagali veliko v srečanja in predstavitev ter imeli vedno dober odziv. Vedeli smo, da bodo ljudje prišli, poslušali, se pogovorili z avtorjem, prelistali knjigo, kaj vprašali in jo potem tudi kupili. V letih so se srečanja in dogodki razvijali, postajali raznoliki in potekali v različnih krajih: na večerih DSI, v Tržaškem knjižnem središču, Katoliški knjigarni, knjižnicah, društvih, a tudi na turističnih kmetijah in na odprtem. Večina teh priljubljenih dogodkov je odpadla in seveda tudi z njimi povezana promocija knjižnih del.

Ta je bila torej največja težava ...

Prav gotovo je bila največja ovira in tega se ne da rešiti v tem trenutku, dokler se ne bodo razmere spremenile ali vsaj toliko izboljšale, da pridemo do nekega stanja, kot je bilo lani poleti, ko se z varnostno razdaljo, uporabo mask in razkuževanjem uspe kaj prirediti. Za zdaj je samo mrtvilo. Prodaja vsekakor ni bila tako slaba, kot smo predvidevali. Seveda so številke slabše, a glede na razmere so kljub vsemu pozitivne. Ojačili smo prodajo na spletu in imeli kar veliko naročil, tudi v knjigarnah so prodali nekaj več. Tako so se ponekod številke celo izboljšale. To lahko uvrstimo med pozitivne točke.

Vsekakor vam je pravzaprav kljub vsemu nekaj srečan

uspelo speljati ...

Nekaj nam je res uspelo rešiti predvsem v poznem spomladanskem in poletnem času, ko so delno sprostili varnostne ukrepe. Pa tudi nekaj v zgodnjem jesenskem času, preden so spet zaostri predpise. Dogodke smo speljali v velikih prostorih in pretežno tudi na odprtem, kar je bil pravzaprav kar velik uspeh. Bila sem presenečena v poletnem času, ko sem videla tako velik odziv, verjetno so ljudje res močno pogrešali

druženje in te socialno-kulturne trenutke.

Kaj pa knjižni sejem? Lani je potekal v spletni obliki ...

Žal moram povedati, da je bil knjižni sejem v taki obliki porazen. Sejem je za nas zelo dragocen, predvsem če nisi medijsko močno prisoten v Sloveniji, je odlična priložnost, da se pokažeš. Je neke vrste izložba. Vseeno smo odločili, da se ga bomo udeležili v elektronski obliki. Pripravili smo spletno knjižno ponudbo, nekaj predstavitev posnetkov, video-dogodkov in srečanj, odziva pa nismo imeli. Naša prodaja, povezana s tem dogodkom, je bila nezadovoljiva, porazna, bi lahko rekli v primerjavi z osebno udeležbo na sejmu. Zato lahko povem, da spletni sejem ni bil učinkovit. Kar smo lani prodali preko spleta, je bilo v bistvu zaradi našega promoviranja po medijih, elektronski pošti in spletnih omrežjih. Zahvaliti pa se moram avtorjem, ki so se zelo dobro odzvali na spletne predstavitev in z veseljem sodelovali pri promociji, kljub neprimernim razmeram.

Koliko knjig ste izdali?

V lanskem letu smo izdali šestnajst knjig, kar je dober rezultat. Naš knjižni program je vsebinsko in tematsko raznolik in je namenjen širšemu krogu bralcev, saj smo izdali knjige za otroke do romanov, leposlovnih del, zbornikov, zbirk, a tudi glede vsebin. Prvi namen je kriti naš prostor, našo skupnost, potrebe tega prostora in skrbeti za promocijo naših avtorjev. To je naše vodilo in

temu smo zvesti.

Izdali smo dva romana ob dveh pomembnih lanskih obletnicah, 100-letnici požiga Narodnega doma in 90-letnici usmrtitve bazoviških junakov. To sta Črni obroč Marija Čuka in Šepet nevidnega morja, dvanajst tablet svinca Dušana Jelinčiča, ki je izšel tik pred koncem leta, da smo lahko ohranili posebno simboliko obletnic, ki sta bili za našo narodno skupnost posebno pomembne. Jelinčičev roman je sad uspešnega razpisa literarnega natečaja Mladike in Slovenske prosvete prav ob omenjenih obletnicah. Ponovno smo ponatisnili zimzeleni roman Renata Ferrarja *Murva Fabianijevih*. Izšli so zadnja, postumna knjiga Alojza Rebule *Apokrif*; pesniška zbirka Davida Bandlja *Enajst let tišine*; dnevniški in avtobiografski zapisi Rafka Dolharja *Pot iz zelene doline*; Jožeta Horvata *Izrečeno in zamolčano*; Zdravka Kalana *Zgodba mojega življenja*; izbor esejev *Tržaška branja* Marije Pirjevec; znanstvena monografija *Sodobne tržaške pesnice* Vilme Purič; *Cankarjev zbornik* v sodelovanju s Slavističnim društvom Trst-Gorica-Videm; kronika delovanja Tržaškega okteta *Zapisani petju* Borisa Pangerca; slikanica na temo koronavirusa *Evelin, Peter in strašni koronavirus* Lare Spinazzola; pa tudi tradicionalni zbornik študijskih dnevov *Draga* in notna zvezka *Prešernov triptih* ter *Žerjalov triptih* Dine Slama.

S kakšnim razpoloženjem vstopate v leto, ki ga imamo pred sabo? Imate že izdelan program?

Zanimivo vprašanje, prav gotovo se je leto začelo slabše, saj smo lani ukinili dejavnost meseca marca. Zdaj pa dobro vemo, v kakšnem stanju smo in da se bo lahko celo poslabšalo oz. da bo prav gotovo trajalo še nekaj časa. Upajmo, da bo proti poletju zdravstvena slika boljša in da bomo lahko priredili kak dogodek ob knjigi. Prav gotovo bomo v tem času premislili, kako nadgraditi in ojačiti našo spletno prisotnost, ponudbo in promocijo. Socialna omrežja so namreč pomemben del današnjega življenja in glede tega nekoliko zaostajamo. Mislim tudi, da imamo v naši skupnosti problem z mladimi, ki so premalo vpeti v našo književnost in premalo prisotni pri naših knjižnih pobudah. Računamo vedno na starejšo publiko. To je pereče vprašanje, ki se ga moramo v naši skupnosti čim prej lotiti, in sicer s tematikami, ki so mladim pri srcu in jih privlačujejo.

/str. 15
MČ

POGOVOR Mia Righetti, lastnica trgovine oblačil na Opčinah

“Delam zaradi ljubezni do dela in svojih strank”

Epidemija koronavirusa ne pojenja. Tudi v Furlaniji Julijski krajini se stanje že nekaj časa vztrajno poslabšuje, zato imamo spet “oranžne” ukrepe. Ti predvidevajo zaprtje gostinskih lokalov in barov, ne pa tudi trgovin. Čeprav so trgovine lahko v drugem valu skoraj ves čas odprte, se je seveda tudi njihovo obratovanje v zadnjem letu zelo spremenilo. “Zdaj ljudje sprašujejo po trenirkah, takih lepih, s katerimi grejo lahko v trgovino,” nam je povedala Mia Righetti, lastnica trgovine z oblekami Mia v središču Opčin, v kateri prodaja moška in ženska oblačila za vsako priložnost, pa tudi čevlje, torbice in modne dodatke. Ko stranka vstopi v trgovino, si težko predstavlja, da lahko v majhni trgovini dobi toliko različnih stvari. Ko pa Mio vpraša za pomoč pri izbiri, ji takoj najde točno tisto, kar si je želela.

Z njo smo se pogovorili o obratovanju njene trgovine v tem za trgovce težkem času.

Novo leto se v trgovinah začne z razprodajami. Kako je letos? So se začele uspešno?

Ne, niso se. Stanje je popolnoma isto, kot je bilo pred razprodajami. V svoji trgovini imam sedaj v glavnem delo samo z

menjavo daril oz. boni, ki so jih stranke dobile za božična darila. Da bi pa kupci spraševali po popustih, niti pod razno. Vsi samo govorijo o problematiki koronavirusa. V moji trgovini stranke sprašujejo samo po udobnih oblačilih, saj niti ne vejo, kaj rabijo in kako bo v naslednjih mesecih.

Ponavadi ste imeli veliko strank iz Slovenije, teh pa ne vidite že veliko časa.

Res je. To je težko, ker tudi če bi jim želela nesti stvari, je situacija v Sloveniji še hujša. Sama sicer živim v Sloveniji, vendar se ne morem premikati izven občine. Službeno bi sicer lahko, a opažam, da so ljudje kar prestrašeni. Konec koncev sem oseba, ki ima dosti stikov z ljudmi, saj delam v trgovini.

Se vam je v tem času spremenila klientela, ste pridobili kakšne nove stranke?

Ja, mislim, da sem. Prihajale so stranke, ki

jih nisem še nikoli videla; mislim, da so prišle iz Trsta. Tega si ne znam povsem razložiti, mogoče zato, ker je trgovina majhna. Ljudje so spremenili način nakupovanja, ne kupujejo več toliko po trgovskih središčih (tudi zato ker so ti zaprti). V manjših trgovinah se verjetno čutijo bolj varni kot pa v velikem trgovskem centru.

V tem drugem, jesenskem valu ste lahko trgovine skoraj ves čas obratovale. Vaše delo pa se je vsekakor spremenilo. Kako?

Disciplina v trgovini je čisto drugačna. Že to omejevanje, koliko ljudi je lahko v prodajalni, je zelo spremenilo delo. Po eni strani mi to odgovarja, saj vsak točno ve, da mora počakati in so ljudje veliko bolj potrpežljivi. Glede tega se res lepše dela. Po drugi strani pa je še vedno veliko takih, ki so nepotrpežljivi in bi hoteli imeti vse takoj, ko pridejo, tega sicer sedaj ni več. Meni se je spremenilo

tudi to, da sem ostala sama. Tukaj je prej delala še ena delavka, ki pa ne bo prišla nazaj, ker se je sistem popolnoma spremenil in mislim, da bo tako tudi ostalo kar nekaj časa.

Vlada pa je tudi vašemu sektorju ponudila pomoč. Med drugim skušajo stranke spodbujati z nakupom s cashbackom. So vam ti ukrepi kaj pomagali?

Konec decembra smo morali tudi plačati predplačilo dddv-ja za letošnje leto. V taki situaciji, ki ni enostavna, nam je dala država določena plačila, ki bi se jim lahko odrekla, saj je predplačilo dddv-ja plačilo, za kar boš ti mogoče naredil naslednje leto. V tako negotovi situaciji pa mislim, da to ne gre. Bilo je še nekaj stvari, o katerih ne bi niti govorila, moram pa priznati, da je zame vse nelogično. Država bi nam trgovcem lahko nudila tudi drugačno pomoč. Če bi mislila na te stvari,

bi jaz, ki sem sicer optimističen človek, samo zaprla rolo vrata trgovine. Če bi čakala na državo, bi zaprla trgovino. Pokonci me drži optimizem, delam naprej zaradi ljubezni do dela, pa tudi zaradi svojih strank, ki so ostale zveste tudi v tem obdobju, ko ni bilo lahko. Razumele so situacijo in še bolj pomagale in mislim, da je to tisto, kar me drži pokonci.

Če končava s pozitivno mislijo: katere so vaše želje za letošnje leto?

Ne pričakujem, da bo ne vem kaj. Bi pa želela, da bi bili ljudje bolj pozitivni. Če so vsi ljudje bolj svetli in vidijo stvari bolj pozitivno, je dobro za vse. Zame, ker si bodo tako kaj novega kupili, saj si vsak vedno želi kaj novega, če je denar ali pa ga ni. Pozitivnost vedno pripelje do tega, da je za vse boljše. Mislim, da bi se vse takoj obrnilo, če bi imeli ljudje zdaj malo več svobode. Kljub težavam

Urška Petaros

Tradicionalna publikacija Koledar 2021

Na stene naših domov in delovnih prostorov vsako leto znova v tem času obesimo koledarje, ki nas nato spremljajo skozi vse leto. Izbira ni lahka, saj je ponudba koledarjev velika. Prebivalcem Nabrežine, Šempolaja, okoliških in bolj oddaljenih vasi, ki imajo radi koledar, ki jih povezuje z lepoto, dušo, zgodovino in dogajanjem domačih krajev, sta tudi letos na razpolago koledarja SKD Vigred in nabrežinskih društev (Jus, SKD Igo Gruden, Sokol, godbeno društvo, Združenje staršev osnovne šole Vergil Šček, župnija sv. Roka). Pri le-teh so se pred nedavnim odločili, da **Koledar 2021** posvetijo umetniškimi stvaritvam domačega slikarja in duhovnika **Viktorja Godniča**, čigar je lani potekala stoletnica rojstva. Izvirne slike na krajinsko in versko tematiko dopolnjujejo na koledarskih listih domoljubni verzi, ki so vzeti iz zbirke *Primorske pesmi* (1920) pesnika Iga Grudna. Prikazujejo posamezne kotičke nabrežinskega vaškega jedra, značilne kraške dimnike, zvonik cerkve sv. Roka, trg poln ljudi, tihožitja, Sveto Družino, pristan s terasastimi vinogradi, Devinski grad z obalo in druge pejsaže, pogled na katere nam bo nedvomno med letom grel

srce. Godnič (1920–2013) je bil član salezijanskega reda. V duhovnika je bil posvečen leta 1955 v Padovi. Od mladih nog je bil tesno povezan z nogometom: najprej v domači ekipi, nato na Siciliji in končno pri moštvu Genove, ki je sredi minulega stoletja

večkrat osvojilo državni naslov. Rad je risal in se preizkusil v raznih slikarskih tehnikah: iz impresionizma kraških motivov je prešel na ekspresionizem, simbolizem in “novo metafiziko”. Prek krščanskih simbolov je upodabljal verske vsebine. Risanje mu je pomagalo tudi v trenutkih iskanja, dvomov in duhovnega razmisleka. Kot duhovnik je Godnič mladim posredoval

osnove ekumenizma, življenjski slog don Boska in “revolucionarnost” Jezusa Kristusa. Leta 2004 je v italijanščini objavil *Pisma prijatelju*, poklicnemu nogometistu, ki obravnava vprašanja sodobnega časa: odnos do pripadnikov drugih veroizpovedi, fanatizem na stadionih, trud svetovnih religij, da bi prispevale za mir v svetu itd.

Nabrežinski salezijanec, ki so ga ljudje imeli radi, je znal vernike povezati z laiki. Bil je človek odprtega značaja, ki se je napajal pri vrednotah drugega vatikanskega koncila. Več kot 30 let je duhovno oskrboval bolnike v nabrežinskem sanatoriju. Maševal je tudi za italijanske vernike v tamkajšnji župnijski cerkvi. Čeprav ni bil vključen v slovensko versko okolje, je bil v svoji istovetnosti trden. Od fašizma poitalijančeni priimek Godini je po vojni povnil v izvorno obliko.

Koledar, ki si ga ljudje med drugim lahko nabavijo v Kavarni Gruden (tik ob cerkvi) in Baru Na drevoredu (nasproti nabrežinske bolnišnice), je uredila likovnica Nadja Doljak; besedilo zanj je prispeval Ivan Vogrič, fotografije Damjan Gerl, odbiranje Grudnovih verzov je pa opravila Vera Tuta.

Mch

S 3. STRANI Pogovor: Rok Dolenc Najpomembnejše je vztrajati!

V zadnjem obdobju sem v glavnem produciral pesmi za Ines, posnel sem veliko klavirskih partov in tudi drugih instrumentov za glasbenike iz Skandinavije, ki je danes center elektronske glasbe, iz Anglije in tudi Amerike. Z Erikom Puričem, znanim tudi kot Johnny Reed, sva prejšnje leto posnela pesmi *Our tree* in *I'm coming home*. Erika poznam že od rosno mladih let, zato imam z njim poseben odnos. Moram reči, da je on umetniško zelo zrel. Obenem ima zelo jasne ideje, zaradi tega se hitro razumeva.

Kdo so tvoji vzorniki?

Zrasel sem z Avseniki, od katerih še zdaj črпам ideje. Kar se tiče klavirja, imam

za zgled Stefana Bollanija. Švedski DJ, remikser in glasbeni producent Avicii mi je odprl oči v nov diskografski svet in še danes je zame velik vzornik. Zelo cenim Chainsmokerse zaradi njihove harmonične odprtosti in spretnosti prenašanja vintage glasbe v digitalno obliko, zaradi istega razloga sledim tudi skandinavskemu klaviaturistu in producentu Lennu. Občudujem tudi Coldplayje, J-Balvina in Calvina Harrisa. Neverjetno, a resnično, zelo cenim tudi Fabia Rovazzija, ki se je v letih znal uveljaviti na različnih umetniških področjih.

Kateri so tvoji načrti in cilji za prihodnje?

S 3. STRANI Pogovor: Jasna Vitez

“Rada bi odprla ambulanto!”

Kaj pa te čaka v prihodnosti?

Po pravici nisem še dobro definirala svojih načrtov. Imam veliko projektov oziroma sanj. Želela bi se poglobiti v študij ritmične masaže. Ta tip masaže pomaga pri telesu, ki ima določene bolečine, ker je izgubilo svoj ritem. Ta

masaža sloni na tehnikah, ki spet vzpostavijo ritem. Poleg tega pa bi rada tudi opravila še štiritletni študij osteopatije v Bergamu.

Jasna, katere so tvoje sanje?

Rada bi odprla polikliniko/ambulanto, kjer bi delalo več figur, od fizioterapevta do zdravnika in še drugih. Vse te figure bi sodelovale med

Najprej si želim, da bi se čim prej vrnil v stanje pred pandemijo. Nadaljeval bom v producentstvu, rad pa bi ustanovil svoje glasbeno podjetje. Razmišljal sem tudi, da bi opravil diplomu v jazz klavirju. Moj cilj pa je čim več in vsestransko napredovati v glasbenem svetu producentstva in proizvodnje lastnih produktov.

Kaj svetuješ mladim, ki bi se radi vključili v širši svet glasbe?

Nasvet, ki so mi ga drugi večkrat dali in ga tudi jaz lahko posredujem, je ta, da se je treba truditi in verjeti vase in v to, kar delaš. Najpomembnejše pa je vztrajati.

seboj in izbrale najboljše rešitve za pacienta. Danes veliko ljudi, ki deluje na sanitarnem področju, je po mojem mnenju nekako mentalno zaprtih. Mislim, da če bi vse te figure sodelovale, bi vsaka analizirala pacienta s svojega zornega kota in skupaj bi prišle do optimalne terapije in zdravljenja.

Tradicionalna božičnica ZCPZ tokrat po spletu

So zvezde se zbrale za božični koncert

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta (ZCPZ) vsako leto januarja organizira tradicionalni božični koncert v stolnici sv. Justa. Ker je to že občutena tradicija, so se odločili, da bodo koncert pripravili tudi letos. Letošnji nastop so posneli v prazni stolnici, poslušalci pa so ga lahko poslušali iz udobja doma, saj so ga premierno predvajali preko Youtube

ZCPZ Rossane Paliaga) uvedel nagovor Antona Bedenčiča, škofovega vikarja za slovenske vernike v tržaški škofiji, ki je med drugim dejal, da je pesem vedno dajala upanje, tudi v najtežjih trenutkih, in tako bo tudi letos. Letošnjega koncerta niso oblikovali pevski zbori, kot je v navadi za koncerte ZCPZ, pač pa solisti. Na njem so

obsegal skladbe Venturinja, Florjanca, Gašperšiča, Tomca, Premrla in Brede Šček (za glasbeni izbor in koordinacijo glasbenikov je poskrbel Janko Ban), se je prepletal z recitacijami Nejca Kravosa in Loredane Gec. Brala sta odlomke iz zbirk Aleksandra Furlana, ki sta izšli pri založbi Mladika. Odlomke, v katerih se Šandrin spominja svojega praznovanja Božiča, je izbrala

gledalcev, do večera pa je bilo ogledov že več kot 200. Vodja celotnega projekta je bila Rossana Paliaga, za grafično oblikovanje je poskrbel Matej Sussi, videoprodukcijo pa Studio Trak. Pri realizaciji koncerta so poleg že omenjenih akterjev sodelovali tudi Mirko Ferlan, Alenka Cergol in Tomaž Simčič. ZCPZ pa se obenem za pomoč zahvaljuje

Nada Tavčar

Goran Ruzzier

kanala in Facebook strani ZCPZ. Letošnji koncert je nosil naslov *So zvezde se zbrale*, in sicer po pesmi dolgoletnega člana ZCPZ Aleksandra Furlana (Šandrina), ki je lani zapustil ta svet. Prav njemu so posvetili letošnji literarni del programa. Koncert je (po pozdravu predsednice

se predstavili sopranistki Marta Fabris in Mojca Milič, mezzosopranistka Nada Tavčar, basbaritonist Manuel Sedmak in basist Goran Ruzzier. Na klavir in orgle jih je spremljala Tamara Ražem Locatelli, za orgelske intermezze pa je poskrbela Zulejka Devetak. Bogat glasbeni program, ki je

Majda Cibic. Nejc Kravos je bral iz proznega dela *Bilo je nekoč*, Loredana Gec pa je podala Furlanove pesmi v barkovljanskem narečju *An popodan*. Da je koncert tradicionalen in priljubljen med ljubitelji glasbe, je bilo takoj jasno, saj si ga je v neposrednem prenosu ogledalo več kot 100

dirigentu stolnega zbora Cappella civica Robertu Brisottu, cerkovniku Liviu Millochu in stolnemu župniku Marinu Trevisiniju. Izvedbo koncerta sta podprla Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina. UP

Obvestila

Svet slovenskih organizacij v sodelovanju z vsedržavnim združenjem ACLI (Associazione Cristiane Lavoratori Italiani) nudi možnost za prostovoljno državno civilno službo. Na razpolago je pet mest: po dve v Trstu in Gorici ter eno v Čedadu. Prijavijo se lahko mladi med 18. in 28. letom starosti, ki želijo dati svoj doprinos slovenski skupnosti v Italiji in se za eno leto želijo preizkusiti v kulturnem in prosvetnem delu. Vse interese SSO vabi, da stopijo v stik z uradi SSO-ja v Trstu (tel. 0403481586-odbor@ssorg.eu), Gorici (tel. 0481536455-gorica@ssorg.eu) ali Čedadu (tel. 0432700896-videm@ssorg.eu). Rok za prijavo zapade 8. februarja 2021.

Darovi

Za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu: v spomin na prof. Alda Stefančiča darujeta Marta in Boži 100,00 €.
Misijonski krožek Rojan je prejel: Za slovenske misijonarje: Pavlina Ziebarth 10,00 €, Milena Kotar – Šentrupert 10,00 €, Marjanca Prosen – Škofja Loka 20,00 €, N.N. za misijon v Etiopiji 100,00 €. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice Bic: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

S 13. STRANI Nadia Roncelli Srčna želja po ponovnem druženju

Program leta je delno že začet, prav tako so nekatere publikacije že v pripravi. V kratkem bo izšel italijanski prevod romana Marija Čuka *Črni obroč*, ker ta tema zanima tudi Italijane in tudi ker bi jih radi seznanili z dogodki, o katerih ne vedo nič. Predvsem tisti, ki so bolj oddaljeni, imajo drugačen odnos do dogodkov iz druge svetovne vojne in niso seznanjeni z nasiljem, ki se je dogajalo predvsem ob meji. Roman smo lani predstavili tudi v Milanu, v ožjem krogu italijanskih podjetnikov in intelektualcev ter imeli neverjeten odziv. Nobeden od prisotnih ni poznal teh dogodkov, ki so zaznamovali našo skupnost, bili so zelo radovedni in postavili veliko vprašanj. Vprašali so, kdaj

bo roman preveden, in že rezervirali kopije. Res lepo presenečenje. Na programu pa so še izid pesmi *Božji mlini* Boruta Rutarja, ki so izbor celotnega življenjskega opusa, priročnik za zgodnje učenje slovenščine Martine Šolc v sozaložništvu s Skladom Libero in Zora Polojaz, biografsko delo Martine Štokelj, *Feliks Štokelj. Slovenec v Trstu*, delo o *grafomotoriki* Martine Ozbič, mladinsko delo *Potovanje po tržaški pokrajini* Eveline Umek in nemški prevod *Pesmi* Marija Čuka, v vidiku udeležbe na sejmu v Frankfurtu leta 2022. Pripravlja pa se tudi nov roman Vilme Purič, nova knjiga v zbirki *Zapis iz zdomstva* in italijanski prevod knjige Bruna Volpija *Ruska flota dve leti v Trstu*.

Začel se je sedmi splošni popis kmetijstva

Kmečka zveza zahteva slovenščino

V Italiji se je začel sedmi splošni popis kmetijstva. Državni statistični zavod ISTAT je nekaterim kmetovalcem v naši deželi prek elektronske pošte že razposlal obvestilo z vabilom k sodelovanju. Zbrani podatki bodo služili za spoznavanje splošnih značilnosti kmetijskih podjetij, obdelanih površin, velikosti rej, delovne sile in drugih morebitnih dejavnosti. Na območju, na katerem v FJK živi slovenska manjšina, so kmetije prejeli obvestilo z navodili za popis zgolj v italijanskem jeziku. Kot že pred 10 leti, ko je bil izveden zadnji popis kmetijstva, se je tudi tokrat stanovska organizacija slovenskih kmetov, Kmečka zveza, odzvala z zahtevo po spoštovanju pravice do rabe slovenskega jezika.

Pisala je generalnemu direktorju zavoda ISTAT Micheleju Camisascu (v vednost so dopis prejeli tudi predsednik italijanskega združenja kmetovalcev CIA Secondo Scanavino, predsednica SKGZ Ksenija Dobrila, predsednik SSO Walter Bandelj in senatorka Tatjana Rojc). Predsednik KZ Franc Fabec v pismu izpostavlja, naj se slovenskim kmetom na osnovi zakonskih določil zagotovi možnost izpolnjevanja obrazcev v materinem jeziku. Popis kmetijstva, ki bo trajal do 30. junija, poteka na več načinov. Vprašalnik lahko kmetije izpolnijo prek spleta (<https://raccoltadati.istat.it/censagr2020>), telefonsko (zelena tel. št.: 800.961.985 ali na pobudo zavoda oz. pooblaščenih popisovalcev, ki bodo stopili v stik s

kmetom) in s pomočjo popisovalcev, ki jih bo ISTAT zagotovil na osnovi konvencije s centri za pomoč v kmetijstvu. ISTAT zdaj izvaja tudi raziskavo o uporabi fitofarmaceutskih sredstev v kmetijstvu za sezono 2019–2020. Nekateri kmetovalci so informativno gradivo že prejeli v svoj predal

bodo služili za spoznavanje količine v vinogradih rabljenih fitofarmaceutskih sredstev. Ker je tudi v tem primeru gradivo, ki so ga kmetije prejeli, zgolj v italijanski, je predsednik KZ Franc Fabec pisal predsedniku zavoda Istat Gian Carlu Blangiardu. V imenu stanovske organizacije, ki predstavlja

možnost rabe materne jezika. Glede na širši pomen, ki ga popis ima za slovensko narodno skupnost v Italiji, Kmečka zveza vabi včlanjene kmete, naj zahtevajo popis svojih kmetij v slovenskem jeziku. **Pismo Igorja Gabrovca predsedniku zavoda Istat** Na predsednika zavoda ISTAT je naslovil pismo tudi deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. V njem omenja pomembnost popisa v tem sektorju in dodaja, da so kmetijske stvarnosti na državnem ozemlju zakonsko priznanih in zaščitene narodnih manjšin del pestrega mozaika specifičnosti, ki v Italiji sestavljajo primarni sektor. Med temi je slovenska narodna skupnost. Gabrovec izpostavlja potrebo po zagotavljanju možnosti

komuniciranja in sodelovanja pri popisu in raziskavi tudi v slovenskem jeziku. S to zahtevo se je v zadnjem času več posameznikov obrnilo na slovenskega deželne svetnika. "Uporaba priznanega jezika je ključnega pomena za zaščito skupnosti, a predstavlja hkrati neodložljivo sredstvo za aktivno sodelovanje zainteresiranih subjektov," pravi Gabrovec, ki v ključnem delu pisma predsednika zavoda Blangiarda spominja, da je naša manjšina v obmejnem pasu FJK močno prisotna v predmestjih in na podeželju. Na tem območju pripada večji del zemljiških posestnikov in kmetijskih podjetij, ki so vključene v popis in raziskavo, slovenski manjšini.

elektronske pošte. Statistični zavod opozarja, da morajo kmetije obvezno sodelovati pri zbiranju podatkov. Ti

večino slovenskih kmetov, ga je pozval, naj zavod na osnovi zaščitnega zakona zagotovi slovenskim kmetovalcem

Ob spominu na prvo svetovno vojno

Zagora 1916

Po dolgem času sem zopet segel po knjigi Alice Schalek *Posočje: marec do julija 1916*. Knjiga je izšla na Dunaju 1916 in ima zelo zanimiv zapis tudi o naši vasi Zagora pri Plaveh. Ko opiše znano koto 383 nad Plavami, na strani 184 opiše vojne dogodke v vasi Zagora. Tako piše: "... Če je kdo dovolj pogumen, da odstrani tančico z resnice, namesto da bi zaradi vsega mogočega odmisli vojno, potem naj si skuša predstavljati to sliko. Na obeh straneh strmi hribi, dosti, dosti stotin visoki. V sredini reka (Soča), rezerve, zajetja, topovi, kuhinje, dovozne ceste – vse zgoraj v hribu, visoko, kot do neba. Spodaj vas. Lepšega ni, nekdanja vas, sedaj samo še posamezni zidovi, ruševine, prevrnjen dimnik, zdrobljena malta, tramovi, kamenje, delci izstrelkov. Vojna črta gre po sredini vasi. Nekaj ruševin je v položaju, nekaj zunaj. Ena od hiš je v obojestranski lasti – mi – Italijani. Enega od vogalov imamo mi, drugega pa Italijani, saj sta fronti oddaljeni le nekaj korakov ..." – Prebiranje knjige in spoznavanje krutosti na tem delu soške fronte mi priključijo v spomin obisk starejšega gospoda iz Ljubljane, ki se

je veliko let po priključitvi ali letu po letu 1947 v prvi polovici meseca decembra zglasil pri nas doma. Vedno je prinesel svečko, da jo je mama prižgala na njivi čez cesto, kjer so počivali njegovi vojaki. Bil je avstro-ogrski oficir, in kadarkoli je prišel, je podoživljal grozote na tem delu soške fronte. Te vojake so po končani vojni prekopali na

vojaško pokopališče v Plave. Zaradi tiste svečke smo imeli pri nas doma tudi nevšečnost. Mama jo je postavila v lonec, da bi je ne upihnil veter, in jo odnesla na njivo. Nekdo je ponoči šel mimo in videl, da na njivi gori sveča, in nas prijavil. Možje postave so se drugo jutro zglasili, češ da dajemo signale sovražnim silam. Spominjam se, da

je bil pogovor med našimi domačimi in možji postave zelo glasen in možje postave so odšli, domači pa plačali globo. Tako se je živelo v tistem času. 20. decembra 1984 pa smo prejeli od tega gospoda njegovo zadnje pismo. Bil je to dr. Janko Golias, pravnik iz Ljubljane. V pismu piše: "Ko sem prebral Vaše ljubeznivo pismo in prebral Zagora, december 84, mi je šlo po dolgem času spet hladno po hrbtu – ZAGORA ... Zame je ..., nikoli se ne bom pomiril moj spomin na ta kraj. Čeprav si vsa ta leta govorim: Pusti, ti meseci so bili morda najtemnejši v tvojem življenju, pozabi jih! Navezanost na Zagoro je zame neizbežna. Pa naj bo, čeprav sovražim vojno iz vsega srca – naj bo. Ljubezen do Vaše vasice (Zagore) in neizbrisno spoštovanje nedolžnih žrtev naj ostanejo in naj še rastejo – Bog pomagaj! ..." Pred slabim letom mi je znanec iz cesarskega mesta poslal zanimivo fotografijo, na njej pa piše Zagora 1916. – Fotografija je priložena in naj dopolni misli avstro-ogrskega oficirja, ki na Zagoro ni nikoli pozabil, danes pa med svojimi počiva na ljubljanskih Žalah. **Ambrož Kodelja**

Pot miru, Euroservis in DM+

Spletna delavnica, namenjena spoznavanju analize in razvoja nagrajenega evropskega projekta

V četrtek, 4. februarja, bo od 18.30 do 20.00 ure potekala spletna delavnica z naslovom *Zakaj je Pot miru uspešna zgodba? Od ideje in analize do novih priložnosti nagrajenega evropskega projekta*. Dogodek sooblikujejo organizacije Pot miru, Euroservis in DM+. Predavali bodo Maša Klavara (Fundacija Pot miru), Mara Černic (Fundacija Pot miru in project manager na Euroservisu) ter Andrej Bertok (project manager na Euroservisu). Workshop bodo vodili omenjeni predavatelji in drugi izkušeni mentorji v sodelovanju s člani društva DM+. Spletna delavnica bo potekala na platformi Zoom, za katero je potrebna prijava, prvi del pa bo predvajan tudi v živo na Facebook profilu društva DM+. Zainteresirani morajo izpolniti digitalno prijavnico, ki jo lahko najdejo na naslovu dmplus.org. Prijave potekajo do 27. januarja oziroma do zapolnitve razpoložljivih mest. Starostne omejitve ni.

Vabljeni so vsi, ki si želijo izvedeti kaj več o nagrajenem evropskem projektu Pot miru ali enostavno pridobiti novega znanja o delovanju evropskih projektov, vsi, ki jih zanima razvoj obmejnega območja od Kanalske doline do Trsta, vsi, ki verjamejo, da moramo za boljšo prihodnost v evropskem duhu skrbeti tudi sami. Delavnica bo potekala v slovenskem jeziku. **Fundacija Pot miru** Fundacija je nevladna organizacija, nastala leta 2000, in združuje to, kar je prva svetovna vojna ločila. Je Pot miru od Alp do Jadrana, ki povezuje območja in ljudi ter bogato kulturno in naravno dediščino vzdolž nekdanje soške fronte. Spominja na vse, ki so trpeli v času 1. svetovne vojne, in opominja, zakaj se vojne ne smejo več dogajati. Predvsem pa spodbuja vrednoto miru in priložnosti za skupni razvoj. Projekt Pot miru je bil proglašen kot najboljši evropski projekt. **Euroservis** Euroservis je sodobno

svetovalno podjetje, ustanovljeno leta 2004, specializirano na področju načrtovanja evropskih projektov s sedežem v Trstu. Euroservis je ustanova, ki svojim naročnikom in partnerjem zagotavlja storitve prevajanja in tolmačenja, organizacije dogodkov, delavnic in simpozijev v okviru EU projektov, ki se financirajo iz različnih programov skupnosti. Med glavnimi cilji društva DM+ je krepitev in navezovanje novih sodelovanj pri oblikovanju skupne prihodnosti mladih Slovencev v Italiji, skupno širjenje obzorij in pridobivanje izkušenj. Vzbuja ustvarjalnost, prenavljanje preko inovacije, navdihovanje, spoznavanje in sodelovanje med partnerji, razmišljanje izven kalupov ter spodbujanje kritičnega razmišljanja so odskočne deske vseh mladih, ki želijo soustvarjati družbo in okolje, iz katerega izhajajo in v katerem živijo.

Privoščiči si enkratno darilo!

KATJA FERLETIČ

Stare jedi v novih loncih

NOVI
GLAS

Knjiga *Stare jedi v novih loncih* avtorice Katje Ferletič pripoveduje zgodbe o ljudeh in jedeh, prepletajo se anekdote, opisi kulinarčnih navad in praznovanj iz tradicije širše Goriške, zlasti iz sovodenjskega, kraškega in vipavskega sveta.

Osamosvojitelj in politik Jelko Kacin je dobil mesto v vladi

Na razstavi o osamosvojitvi tudi o tistih, ki so prvi delovali za neodvisno in samostojno Slovenijo!

V Sloveniji se z nekaterimi novostmi nadaljuje procesi in dogodki, ki bodisi so ali naj bi bili aktualni in pomembni za družbo, državo in politiko. Gre, seveda, najbolj in najprej za delovanje zoper koronavirus, ki ogroža življenja in zdravje. Slovenija v tem boju zaostaja in zdaj na ravni stroke in vlade poskušajo ugotoviti, zakaj ob enakih ukrepih, ki jih sprejemajo na Slovenskem, v nekaterih drugih državah dosegajo večje uspehe. Morda bo zaostajanje odpravljeno in ustavljeno z množičnim cepljenjem zoper virus covid-19, ki je dobro pripravljeno in poteka po vsej Sloveniji. Ostajajo pa tudi zastoji in dvomi o cepljenju, ki jih pretežno povzročajo posamezniki in manjše skupine ljudi, tudi iz opozicijskih strank, ki zatrjujejo, da je cepljenje nepotrebno, celo škodljivo, ker da virus ne obstaja ali je celo izmišljaja Janševe vlade. Privrženci zmotne, da virus ne obstaja in da si ga je izmislil Janez Janša, so celo uprizorili zborovanje v središču Ljubljane in se ob vpitju zoper premiera in vlado kazali brez zaščitnih obraznih mask. Politiko in delovanje zoper virus bo odslej usklajeval

Jelko Kacin, osamosvojitelj in diplomat, ki ga je vlada razrešila funkcije glasnika vlade o bolezni virusa covid-19 in ga imenovala za državnega sekretarja v kabinetu predsednika vlade. V politiki pa poteka namera opozicijskih strank, da s tako imenovano konstruktivno nezaupnico zrušijo vlado in oblikujejo novo v okviru nekakšne koalicije ustavnega loka. O teh namerah, v katerih za novega premiera vsiljujejo predsednika Demokratične stranke upokojencev, imenovane Desus, spornega in razvpitega Karla Erjavca, sta v prejšnji številki našega časnika obširno in prepričljivo pisala teolog in politični analitik Janez Juhant ter publicist in ocenjevalec razmer v slovenski politiki Milan Gregorič. Dodajam trditve dr. Matevža Tomšiča, "da tako destruktivne opozicije, kot je zdajšnja, še ni bilo v vsej zgodovini samostojne Slovenije." Sociolog, univerzitetni predavatelj, sodelavec Študijskega centra za narodno spravo in predsednik Združenja novinarjev in publicistov, kar je omenjeni dr. Matevž Tomšič, še navaja, "da nam vsak dan posredujejo izjave Karla Erjavca, Tanje

Fajon, Marjana Šarca, Alenke Bratušek in Luke Mesca. Iz njihovih ust poslušamo vselej ene in iste puhlice o tem, kako se bo, če Janša obstane na oblasti, praktično podr svet. Gre za ljudi, ki do sedaj niso premogli ene same izvirne misli, nobene izvirne ideje. Zato lahko igrajo samo vlogo političnih lutk, s katerimi upravljajo drugi." Veliko bolj kot stališča in zahteve opozicije je pomembna in spričo tridesete obletnice osamosvojitve Slovenije tudi aktualna spletna razstava, ki so jo v Narodni in univerzitetni knjižnici pripravili na temo *Razvoj osamosvojitve misli od pomladi narodov leta 1848 do rojstva samostojne in neodvisne Republike Slovenije leta 1991*. Gradivo povezuje in na skupen imenovalec umešča posameznike in skupine, ki so skozi zgodovino razmišljali in delovali v smeri samostojne in neodvisne Slovenije. Profesor Oton Muhr, ki je na slovenskih gimnazijah v Trstu in Gorici poučeval latinščino in grščino, je v spominu dijakov, med njimi pokojnega časnikarja Saše Martelanca, bil eden prvih razglaševalcev naše nove slovenske države. Iz dokumentov in pisnih pričevanj, prikazanih na

razstavi, je razvidno, kdo si je na Slovenskem v resnici prizadeval za ustanovitev samostojne in neodvisne države Slovenije. Avtorica razstave Helena Janežič navaja: "Prva izrecna navedba samostojne slovenske države

Helena Janežič

je iz leta 1943, povezana pa je z imenom dr. Lamberta Ehrlicha. Opozarjam, da nam je prevladujoče zgodovinopisje o njem skušalo vcepiti podobo umora vrednega izdajalca, ne pa nosilca državotvorne misli. Dr. Ehrlich je o samostojni Sloveniji govoril že v tridesetih letih prejšnjega stoletja, tudi v pridigah na Svetih Višarjah, kjer je ideja o neodvisni državi zorela in se leta 1941

prelila v politični program, poimenovan Slovenski problem. Dr. Ehrlich so maja leta 1942 člani komunistične Varnostno obveščevalne službe umorili tudi zato, ker je bil edini sposoben organizirati upor proti okupatorju mimo komunistične partije." Avtorica in razlagalka razstave opozarja, "da le-ta ne navaja vseh, ki so se zavzemali za slovensko neodvisnost, nekatere pa je nujno treba izpostaviti. Poleg Lamberta Ehrlicha, Cirila Žebota in Franceta Dolinarja so v 'izseljenskem' delu predstavljeni še Ruda Jurčec (Argentina), Mirko Javornik (ZDA) in Franc Jeza (Trst), v slovenskem delu pa Jože Pučnik in France Bučar. V središčno luč je uvrščen Franc Jeza. Strinjam se z raziskovalcem arhivov Igorjem Omerzo, ki pravi, da bi prav Franc Jeza moral imeti ulico in spomenik v Ljubljani, imajo ga pa kakšni na silo in mimo dejstev oklicani očetje slovenskega naroda." Kronika preteklega bližnjega dogajanja pa obravnava tudi nekatere pomembne dogodke z območja Cerkev. Slovenski škofje so s posebno izjavo vsem duhovnikom, redovnikom, redovnicam in drugim pastoralnim delavcem

priporočili, da se po posvetu s svojim osebnim zdravnikom odločijo za cepljenje. Vsi, ki se bodo dali cepiti, bodo prispevali k umiritvi epidemije ter vrnitvi verskega življenja v slovenske cerkve, župnije in samostane. K temu spodbuja tudi papež Francišek, ki se je dal cepiti, z njim pa tudi vsi verski predstavniki in laični uslužbenci, zaposleni pri Svetem sedežu. Slovenski katoliški tednik Družina je bralce in tudi druge ljudi povabil, naj duhovnikom pomagajo pri premagovanju materialnih in drugih stisk, ki jih je povzročila pandemija. Na trditve o bogati Cerkev in duhovnikih se je na TV Slovenija odzval ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore. Povedal je, da "duhovniki – nekateri mislijo drugače – ne prejemajo nobenega plačila, nobene plače. Po drugi strani pa za socialno in zdravstveno zavarovanje vsak duhovnik prispeva iz svojega žepa dobro polovico prispevkov. Zato so pri nekaterih razmere postale zelo kritične. Duhovniki so zdaj res v stiski. Še v večji stiski pa so redovnice. Pomoč vlade, ki smo jo prejeli, vidimo kot priznanje za delo duhovnikov in Cerkev."

Marijan Drobež

Z 2. STRANI Globoka država v vrtincu napak Porazi na tekočem traku

Končno smo bili priče tudi izjalovljenim neprikritim poskusom rušenja vlade preko ulične drhali. Odmeven neuspeh je bila tudi klavna predstava Fajonove na čelu SD, ki se je ponujala celo za bodočo premierko, a ji je bil ob njeni bedni protijanševski retoriki že v štartu zapisan poraz na obrazu in je v nekaj mesecih končala na političnem obrobju. Nato je bil štirim vodjem levih strank, ali "politim cuckom", kot jih je ljubeznivo poimenoval Požar, potem ko so si sami sesuli svojo vlado in se zaradi tega cmerili naokrog, vsiljen še peti, to je Jože P. Damjan, ki pa je neslavno končal, še preden je začel. Celotoni naj bi bil v kuloarjih levice v igri za mandatarija, če bi se, seveda, bil pripravljen prodati. Da bi na koncu globoka država potegnila iz naftalina še Erjavca, ki je v Desusu pohodil pokončne in nepokorne posameznike, se kot buldožer z vso silo pognal nad svoje neubogljive poslance in nekaterim, zdi se, tudi upognil hrbtenice ter neposlušnega Polnarja vrgel skozi okno. To pa se ne more dobro končati za Desus, ki je doživel osip že ob surovi likvidaciji Pivčeve

in ki se krči tudi ob sedanjem discipliniranju stranke po meri globoke države. Prava, pravcata demonstracija levičarske politične bede in njenih zapoznelih totalitarnih popadkov. Medtem je levica doživela velik javni fiasko tudi, ko se je doma in v tujini zaletela z žolčno kritiko nad Janševno pismo evropskim voditeljem, za katero pa mu je EU dala priznanje in ga obravnavala kot pomemben prispevek pri reševanju spora z Madžarsko in Poljsko. Pri tem se ni Janši, naravno, nihče opravičil, ker je za tako gesto treba imeti nekaj dostojanstva v sebi. Temu je sledil neokusen poskus dr. Tineta Hribarja in dr. Renate Salecel, da bi podtaknila SAZU-ju izjavo, ki je popljuvala Janšo in njegovo vlado, a ju je vodstvo SAZU odločno demantiralo. Podpredsednik SAZU dr. Milček Komelj pa je pri tem dejal (Družina.si, 17. 11. 2020), da izjava "enostransko in neprimerno posega v dnevno politiko, prispeva k razdorju med ljudmi, s tem škodi ugledu SAZU-ja ter je z njo SAZU nečastno zdrsnila na raven agitatorskih nevladnih organizacij". Da bi na koncu podivjani levičarski

jurišniki z grožnjami in ogabnimi lepaki udarili še po predstavnikih zdravstvene stroke, ki nesebično, vzorno in prizadevno sodelujejo z vlado, in tako naprej brez konca. Dolgoročno bi bil poraz tudi to, če bi ali če bo levici uspelo zrušiti vlado, ker to ne bi bila častna zmaga, dosežena v enakopravnem in

demokracičnem političnem boju, ampak ukradena s pomočjo vsakršnih umazanih zakulisnih mahinacij, za kar bi bilo verjetno treba na prihodnjih volitvah polagati račune.

Rušenje vlade v epohalni družbeni stiski kot teptanje osnovnih etičnih načel, človeških in družbenih Odprti, pošteni in enakopraven politični boj ter s tem povezana

zmaga ali poraz predstavljajo povsem legitimen proces demokratičnega oblikovanja oblasti. Politični boj v pogojih, slovenskih namreč, ko se je ena opcija na nedemokratičen način polastila glavnih vzvodov realne družbene moči (kapital, mediji, represivni organi, civilna družba idr.) ter jih tudi dolgotrajno obvladuje, pa je prej oblika prikritega nasilja in politične burke kot pa demokratičen proces. Osvajanje oblasti preko zakulisnih mahinacij, kršenja sprejetih dogovorov, kupovanja poslancev in vsakršnih pritiskov nanje ter preko drugih umazanih prijemov, čemur smo ravnokar priča v Sloveniji, pa predstavlja pravo kršenje osnovnih etičnih načel, človeških in družbenih. Poslanci postajajo tako kupljivo blago. Njihovo človeško dostojanstvo je poteptano. Na čelo države pa se po tej sprijeni poti grebejo ljudje (Erjavec, Bratuškova, Fajonova, Damjan idr.), ki jih ljudstvo ni izvolilo in jim tako ni dalo legitimnosti. Volitve se spreminjajo v farso, demokracija pa v gnojnico, z lakajskimi dominantnimi mediji vred, ki to podpirajo. Res je, da so

v igri velike stave, kot npr. upravljanje preostalega dela družbenega premoženja in bogatih izpogajanih finančnih sredstev EU, kar skupaj znaša preko dvajset milijard evrov, vendar to še ne opravičuje brutalnih posegov globoke države v demokratične procese v družbi. In to v času, ko se vladna koalicija pogumno in ob izjemnih naporih spopada z eno največjih družbenih stisk po drugi svetovni vojni. Ustvarjanje negotovosti, nestabilnosti in strahu še posebej v trenutku, ko se dnevno štejejo mrtvi na desetine in oboleli na tisoče, pomeni tudi poigravati se z življenji, kar predstavlja skrajno zavrženo, nečastno in mrtvaško početje. Še več, to je pravi, pravcati napad na državo in narod. Očitno so za globoko državo v igri tako veliki interesi, da se je odločila za spopad na vse ali nič, brez ozira na posledice. Vendar postaja igra zanjo nevarna. S surovostjo, s katero se je predstavila javnosti, je namreč zrevoltirala proti sebi široke sloje ljudi. Najprej volivce pomladnih strank (SDS, NSi, SLS) in dveh ponižanih ter oklevetanih sredinskih strank (SMC in DESUS), brez

katerih levica ni sposobna sestaviti vlade, pa široko verno občestvo z njegovimi predstojniki ter številnimi množičnimi organizacijami in združenji vred. Ne nazadnje tudi predsedstvo republike s širokim slojem državljanov, ki ga podpira, kot tudi ugledne sredinske intelektualce idr. Na to kaže npr. že omenjeno razpadanje Desusa, predvsem pa rezultati zadnjih raziskav javnega mnenja (npr. Parsifal), ki so bili za koalicijske stranke, kljub medijskemu protivladnemu deliriju, najbolj ugodni doslej. To bi lahko pomenilo, da medijski liniji vladnih ljudi in strank ne prijemljejo več, saj je navedeno početje levice končno tudi žalitev inteligence ljudi. In na koncu, ko človek gleda obraze glavnih akterjev globoke države in nekaterih njihovih izvajalcev na odprti politični sceni, ga zazebe pri duši. Kajti z obraza lahko spereš marsikaj, ne moreš pa z nobeno "žajfo" sprati človeške umazanije, ki se nabira na njem in udarja iz njega ven. Tako se, kljub žalostni zgodbi, ki smo ji priča, na ramah Janše dogajajo novi pozitivni in obetavni globinski premiki v slovenski družbi.

Slovenski nogometaši v italijanskih ekipah

Gazzetta piše o Slovencih

Pred časom smo pisali o nogometašu Andražu Struni, ki igra za Triestino, in košarkarju Jakobu Čebašku, ki pa je jeseni en mesec nosil dres tržaškega Allianza. Tokrat, tudi ker so v zadnjem času opozorili nase z uspešnimi nastopi, pa bi te stolpce za spremembo namenili skupnici slovenskih poklicnih nogometašev, ki igrajo v italijanski A ligi, še vedno kljub vsemu enem najbolj fasciniranih evropskih državnih prvenstev. V nedeljo sta se nazadnje v tekmi Atalanta – Genoa med sabo pomerila Josip Iličić in Miha Zajc. Napadalec in vezni igralec slovenske reprezentance sta v prejšnjem krogu z zadetkom prispevala k zmagi svoje ekipe, tokrat pa se je končalo ... brez gola. V Prijedoru v Republiki Srpski rojeni Iličić, 33 let, je zrasel v Kranju, igral je tudi v Kopru, odskočna deska za Italijo pa mu je bil Maribor. Dokončno pa se je po izkušnjah pri Palermu in Fiorentini

prisilno izpustil, jeseni pa se je vrnil in zdaj spet stopa po poti slave, pomembno je predvsem, da se počuti dobro. V A ligi je v novi sezoni že prispeval dva gola, v zadnjih nastopih prejema zelo visoke ocene in Atalanta se vzpenja na lestvici.

Josip Iličić

Vse bolj igra tudi 26-letni Zajc iz Šempetra pri Novi Gorici, ki je steber Genoe. V vrhunski nogomet sta ga izstrelila ljubljanska Interblock in Olimpija, v Italiji je nastopal že tudi za Empoli v A in B ligi, lastnik njegove

trenerje. V reprezentanci je kajpak pustil mesto ravno tako sijajnemu Janu Oblaku. Morda pa je že kdo pozabil, da se je Handanovičeva srečna italijanska zgodba (sicer brez lovorik!) začela pri Udineseju. Letos pa se vendarle odločno poteguje za scudetto.

Četrty Slovenec v A ligi je napadalec Parme Jasmin Kurtić, ki ima tudi že dva gola v letošnjem prvenstvu. S soigralci lovi obstanek v najelitnejši konkurenci. Reprezentant je v Italiji zamenjal že vrsto klubov – Varese, Palermo, Sassuolo, Torino, Fiorentina, Atalanta in Spal, tudi v tem zimskem prestopnem roku se baje marsikdo zanima zanj. Rodil se je v Črnomlju leta 1989. Od senatorjev Serie A, kot ligo radi nazivajo slovenski novinarji, ki veliko pišejo o svojih nogometaših v sosesčini, se je nekdanji kapetan izbrane vrste Boštjan Cesar upokojil, Primorec Valter Birsa pa je brez ekipe. Oba sta nazadnje igrala za Chievo. Kdaj drugič več o Škofjotu Domnu Črnigoju, 25-letnem veznem igralcu drugoligaša Venezie, ki je postal standardni član selekcije z državnim grbom. Nazadnje je v soboto igral v Lignano proti Pordenoneju, kot zanimivost pa lahko dodamo, da je drugi bratranec znanega tržaškega filmskega režiserja Martina Turka.

HC

Miha Zajc

uveljavil kot vrhunski igralec v dresu Atalante, s katero je lani postal eden najbolj odločilnih nogometašev na svetu. V sezoni 2019/2020 je pred prekinitvijo zbral 15 zadetkov v A ligi in pet v Ligi prvakov, tu je na enem samem srečanju v Valencii prispeval štiri gole. Nato je prišel covid-19 in doživel je, kot znano, izjemno težke čase zaradi obdobja hude depresije. Poletni del prvenstva je

izpisnice je turški Fenerbahçe. Spomnijo se ga tudi vrstniki na poletnih turnirjih na Goriškem. Nanj močno računa tudi selektor Matjaž Kek. Starosta slovenskih igralcev v italijanski ligi je seveda Samir Handanović, še dalje eden najboljših vratarjev na svetu, Interjev nenadomestljivi član. Pri 36 letih je že veteran, vedno daleč od žarometov in novinarjev, igra konstantno in je opora za soigralce in

Poslovil se je velikan slovenske zabavne glasbe

Mojmir Sepe, že od otroštva zapisan glasbeni umetnosti

Na sam predbožični večer je svoj življenjski krog sklenil skladatelj Mojmir Sepe, eden od začetnikov slovenske zabavne glasbe. Lanskega 11. julija je dosegel častljivo starost 90 let. Glasbenik, ki je bil poznan z nadimkom Mojzes, je bil vseskozi aktiven ustvarjalec in poustvarjalec slovenske glasbene scene. Poznan je kot oče slovenske popevke in šansona. Rodil se je v Črni na Koroškem. Že v zgodnjem otroštvu je vzljubil glasbo. Ko je bil star šest let je začel igrati klavir, a se je kaj kmalu navdušil tudi nad trobento. Obe glasbili je študiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Že kot študent je postal član legendarnega Plesnega orkestra Radia Ljubljana, ki je bil predhodnik današnjega radijskega big banda, sicer je ustanovil tudi svoj ansambel in z njim nastopal na mnogih jazzovskih festivalih. Z njim je posnel tudi eno izmed prvih jazzovskih plošč v tedanji skupni državi Jugoslaviji. Bil je tudi urednik za zabavno glasbo na radiu Ljubljana in vsekozi zelo aktiven kot skladatelj. Pri svojem skladateljskem delu se je rad spogledoval z jazzom in swingom. Pisal je popevke, šansone, gledališke sonete in narodno-zabavno glasbo. Tudi ko se je l. 1991 upokojil, je še zmeraj ustvarjal, snemal za radio, film, televizijo in gledališče. Sodeloval je tudi z mladimi glasbeniki. Bil je dejaven v krogu glasbenikov, skladateljev, pevcev in tekstopiscev, ki so ustvarjali začetke slovenske zabavne glasbe po drugi svetovni vojni. Med najbolj znanimi takratnimi imeni so bili pevci Stane Mancini, Elda Viler in Lado Leskovar in seveda Marjana Deržaj, ki je s svojim žametnim glasom očarljivo pela Sepetovo Poletno noč in nas tedanje najstnike popeljala v še neraziskane ljubzenske

širjave. Poleg njih je treba omeniti vsaj skladatelje Jožeta Privška, Bojana Adamiča in Jureta Robežnika ter tekstopisca Dušana Velkaverha in Elzo Budau. Njegova življenjska sopotnica je bila Majda Sepe, s katero

je vseskozi sodeloval. Bila je gotovo ena izmed največjih slovenskih šansonjerk. Poslovala se je l. 2006. Sepe je sodeloval tudi s pesnikom Franetom Milčinskim Ježkom. Mojstrsko je uglasbil tudi tekste drugih vidnih slovenskih pesnikov, kot so Gregor Strniša, Branko Šomen, Miroslav Košuta in Ivan Minatti. V zakladnici slovenskih zimzelenih melodij bodo za zmeraj zveneale njegove velike uspešnice, poleg omenjene *Poletna noč, Zemlja pleše, Brez besed, Med iskrenimi ljudmi, Malokdaj se srečava, S teboj, Pridi, dala ti bom cvet, Uspavanka za mrtve vagabunde, Ribič, ribič me je ujel, Ljubi, ljubi, ljubi in Pismo za Mary Dobre*. Mnoge izmed njih so dobile prestižne nagrade na festivalih, tako med drugim v Opatiji in na Slovenski popevki na Bledu. Tu je Sepe redno sodeloval kot dirigent in avtor.

V tej vlogi je tudi dvakrat zastopal Jugoslavijo na tekmovanju za pesem Evrovizije: leta 1966 v Luksemburgu s popevko *Brez besed* in leta 1970 v Amsterdamu s pesmijo *Pridi, dala ti bom cvet*, ki jo je odpela Eva Sršen. Ob 90. rojstnem dnevu je v pogovoru za STA dejal, da se z veseljem ozira na svoje delovanje in opus. "Imeli smo srečo, da je ta ljubljanska šola, ki je v celoti izvirala iz big banda, iz plesnega orkestra, imela lep krog delovanja. Če pogledam nazaj, je bilo tega kar precej, tako da lahko z mirno roko opustim svinčnik za note, ker se zdaj tako ali tako dela z računalniki. Tukaj pa sem popolnoma zaostal in tudi nimam nobene želje, da bi to osvojil," je še dejal Sepe. Njegova dela so nastajala tudi iz potrebe takratnega glasbenega oddelka na RTV Slovenija, ki ga danes v takšni obliki ni več. "Včasih je bil RTV mecen, kar se tiče vseh glasbenih zvrsti. Tako da smo doživeli eno lepo življenje v svojih najboljših letih. Počeli smo tisto, kar smo radi počeli in kar smo znali in je bilo nekako cenjeno. Zdaj pa mislim, da je takšnih naročil ali spodbujanj precej manj in se glasba snema in odvija na popolnoma drugačen način," je ob svojem okroglem jubileju za STA še povedal Sepe. Za svoje delo je prejel več nagrad, med njimi nagrado Franeta Milčinskega Ježka za opus šansonov, nagrado mesta Ljubljana za življenjsko delo in leta 2010 Kozinovo nagrado za zaokrožen opus. Kot so utemeljili nagrado, je v nacionalnem radijskem arhivu shranjenih 235 Sepetovih del za zabavni revijski orkester in 40 del za plesni orkester. Komisija ga je uvrstila med skladatelje, ki so v slovenski zabavni glasbi pustili trajne sledi.

Naturopatski nasveti (322)

Erika Brajnik

Sclerantus (mešič)

Sclerantus je cvetna esenca osebe, ki je v sebi neodločna, negotova, labilna, ki večkrat na dan zamenja ideje, ki se lahko tudi večkrat na dan preobleče, ki ji razpoloženje niha, tako da je zjutraj dobre volje, popoldan pa depresivna. Poslušaj ljudi, nima lastnega mnenja, neki dan je zanj nekdo super, naslednji dan pa obupen. Sledi nekemu projektu, za katerega pravi, da je enkraten, menadoma pa se ga naveliča in se ji zdi popolnoma zgrešen. Bere tri knjige istočasno, ne zna se odločiti, katere stvari so ji ljubše, vse je nekako negotovo, neodločno, labilno in površinsko. Odločanje takšno osebo spravi v velik stres, selitev ali menjava službe sta za osebo Sclerantus v deficitu prava nočna mora. Srečala sem npr. sodnike, ki jim njihova funkcija sploh ni bila pisana na kožo in so izbrali tako poklicno pot samo zato, ker so tako odločili drugi, predvsem starši, ali zato, ker so bili v družini

že odvetniki. Zgodi pa se tudi, da Sclerantus v deficitu dobi gotovost v pravih igrah prava, vendar ga lahko hitro destabilizira kakšna izjema, saj te ljudi spravlja v stres odločanje, kljub temu pa imajo službo, ki jih vsak dan silijo v to. V tem primeru ta esenca pomaga uravnati razdvojenost, negotovost, dvom in s tem zmanjša stres! Nekateri ljudje uživajo v odločanju in ukazovanju, drugi ne! Najboljši so tisti, ki v tem ne uživajo, saj lahko postanejo svetovno znani, ker ni njihov ego tisti, ki jih silijo v to. Morajo pa paziti, da ne padejo v "ledvični deficit", ker takrat postane njihovo vsakodnevno

odločanje nočna mora. Sclerantus pomaga tudi otrokom in odraslim ob slabosti v avtomobilu, ki je vezana na evstahijevo cev v ušesu, ki jo nadzoruje energija ledvic. V takih primerih bo gotovo pomagala krepitev ledvic in uživanje petih kapljic Sclerantus peroralno, zvečer pred spanjem.

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Sede legale: Via Saint Jean 64 Fontafredda - PN, Sede operativa: Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, Cod fisc e P. Iva IT01882960931 tel. 0499960021 - faks 049 9960022; e-mail: info@centrostampaveneto.com, spletna stran: www.centrostampaveneto.com

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRIT22V00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Celotno besedilo je na razpolago na spletni strani www.noviglas.eu v poglavju "Varstvo podatkov". Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC Izdajanje našega tednika Novega glasa podpirata tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks.

To število smo poslali v tisk v torek, 19. januarja 2021, ob 13. uri

NOVI
GLAS

S 1. STRANI Razmišljanje znanstvenika in duhovnika

Dajmo se cepiti proti koronavirusu SARS-CoV-2

Zdravljenje pride v poštev, **Z**ko je bolezen že prisotna, da se jo ublaži in ustavi. Cepljenje pa je preventivni ukrep, katerega namen je preprečiti, da bi se bolezen pojavila. V obeh primerih telo razvije imunost – odpornost proti obolenosti, ki jo povzroča dani patogen. Patogeni so različni, od eukariotskih enoceličarjev do bakterij in virusov. Zavedati se pa moramo, da niso vsi eukariotski enoceličarji, bakterije in virusi patogeni. Mnogi namreč lahko celo pomagajo pri zdravljenju ali cepljenju.

Kako priti do učinkovitih medicinskih pripravkov? Navadno gre za dolgo pot. Najprej se izberejo možne tarče za napad; to so navadno proteini, encimi ali pa nukleinske kisline patogenov. Inštituti in farmacevtske firme imajo "knjižnice" raznih spojin in strategij, ki jih potem preizkušajo proti tarčam v laboratoriju, in vitro (v epruvetah). To je začetna raziskovalna stopnja. Navadno znanstveniki že predvidevajo, katere skupine spojin oziroma strategij bi bile učinkovite proti dani tarči, da ne preizkušajo vse vprek na slepo. Na tej stopnji gre za najbolj osnovne poizkuse, kjer so v igri le tarča in kandidati za pripravek, v kontroliranih raztopinah. Ko odkrijejo obetavne kandidate, jih navadno še izboljšajo, da so še bolj učinkoviti. Ko pridobijo izboljšano učinkovino, gre le-ta v predklinično testiranje. Na stopnji predkliničnega testiranja kandidatno učinkovino postopoma preizkušajo in vivo, to je v celicah, tkivih in organizmih. Začnejo s celičnimi in tkivnimi kulturami standardnih in uveljavljenih celičnih linij, kjer je delo še vedno laboratorijsko; namen je ugotoviti, ali kandidatna učinkovina še vedno deluje proti tarči v bolj zapletenih sistemih, ne da bi poškodovala celice oziroma tkiv. Sledi

testiranje v poskusnih živalih; navadno so to posebno gojene miši, podgane ali zajci, včasih tudi opice, ker so to sesalci in so dobri fiziološki modeli za človeka. Če ugotovijo, da je kandidatna učinkovina varna in učinkovita v laboratorijskih živalih, jo usmerijo v klinično testiranje.

Klinično testiranje sestoji iz treh faz. V prvi fazi preizkusijo kandidatno učinkovino na majhnem številu prostovoljcev, da ugotovijo varnost in doziranje ter potrdijo učinkovitost. V drugi fazi se poveča število vzorca prostovoljcev, ki pokriva različne demografske skupine (starost, spol ipd.), da ugotovijo, če in koliko kandidatna učinkovina deluje različno v raznih skupinah ljudi. Še vedno tudi testirajo varnost. V tretji fazi pa se vzorec poveča na tisoče ljudi, prav tako v raznih skupinah, ki pa so vsi skupaj razdeljeni v dve skupini, testno in kontrolno. Kontrolna skupina prejme t. i. "placebo", to je raztopino brez kandidatne učinkovine, medtem ko testna skupina prejme raztopino s kandidatno učinkovino. V tej fazi se ugotovi statistična učinkovitost, ki jo citirajo v procentih. Podatke z vseh faz testiranja potem predstavijo pristojnim zdravstvenim organom v odobritev za splošno uporabo v zdravstvu. Toliko na splošno. Zdaj pa se osredotočimo na cepiva proti koronavirusu SARS-CoV-2, ki povzročata COVID-19. Prva in najbolj očitna tarča je površinski protein-S (S za angl. spike, slov. ost ali konica), ki je po strukturi trimerni trans-membranski protein, katerega velik del gleda na površje, del sedi v dvoplastni membrani in del sega v notranjost virusnega delca, kjer je pakiran virusni genom 30.000 znakov dolg genom v obliki ribonukleinske kisline (RNA). Protein-S daje koronavirusom ime, ker na elektromikrografih in agregatu daje videz sončne korone

(lat. corona, slov. krona), to je zunanje plasti sonca, ki je vidna, ko se osrednji disk pokrije (kot ob sončnem mrku). Protein-S se pri okužbi z virusom veže na površinske receptorje ACE2 človeških celic, v katere se potem virus vsrka in jih napade – prevzame oblast nad celičnimi procesi, da proizvajajo nove kopije virusa. Raziskovalci preučujejo protein-S drugih

sorodnih koronavirusov že več kot desetletje ter so med drugim ugotovili, da spreminja obliko površja in zavzame vsaj dve stanji. Nato so vanj vstavili mutacije in stabilizirali stanje, ki je bolj antigenično, to je, spodbudi močnejši odziv imunskega sistema in produkcijo protiteles, ki potem onesposobijo "naravni" virusni protein-S in s tem virus.

Na seznamu imamo tri cepiva, ki so 95 % učinkovita, odobrena in v začetnih fazah uporabe ter zanimiva za nas v Evropi (Kitajci, Rusi in drugi imajo tudi svoje kandidate, ki jih testirajo oziroma uporabljajo doma): Pfizer-BioNTech, Moderna-NIH, AstraZeneca-Oxford. Vsa tri so usmerjena na spodbujanje proizvodnje protiteles v človeškem organizmu proti isti tarči,

to je koronavirusnem površinskem proteinu-S, vendar uporabljajo različne strategije. Cepivi Pfizer-BioNTech in Moderna-NIH uporabljata podoben pristop: sintetična sporočilna ribonukleinska kislina (mRNA) pakirana v sintetični lipidni (mastni) nanokroglici, ki simulira celično membrano. Ta mRNA (S-mRNA) vsebuje navodila

za sintezo stabilizirane in bolj učinkovite različice proteina-S v človeških celicah. Mastna kroglica pa zavaruje občutljivo mRNA pred razkrojem med prenosom in omogoča dostop v celice. V celici se S-mRNA veže na ribosome, velike makromolekularne encime za sintezo proteinov, in zažene produkcijo enot (monomerov) proteina-S; tri enake monomere se vežejo v končno trimerno obliko proteina-S, ki se vcepi v celično membrano in izpostavi zunanji del na celičnem površju, kjer ga zaznajo imunske celice, ki nato proizvajajo ustrezna protitelesa. Sčasoma celica razgradi S-mRNA, ki tako ne pusti dolgoročnih sledov v celici sami (ne postane del genoma). Protitelesca pa so pripravljena reagirati z virusom, ga onesposobiti (da se ne veže na celične

receptorje) in zaznamovati za uničenje s pomočjo drugih imunskih celic. Protitelesca in imunske celice ostanejo v repertoarju organizma v imunskem spominu tudi desetletja. Cepivi se sintetizirajo in vitro, izven živalskih ali človeških celic, kar omogoča boljše biokemično čistost in poenostavi proizvodnjo. Predklinično testiranje je bilo opravljeno na miših in opicah rhesus macaque. Za raziskave, razvoj in predklinično testiranje niso uporabljali človeških izvornih celic. Cepivi sta torej etično nesporni, vendar morata biti shranjeni pri nizkih temperaturah, kar pa predstavlja logistični problem za distribucijo. Cepivo AstraZeneca-Oxford pa uporablja drugačen pristop. Navodila za produkcijo proteina-S so namesto v občutljivi mRNA shranjena v bolj stabilni deoksiribonukleinski kislini (DNA), ki je zapakirana v adenovirusu (nekateri navadni adenovirusi povzročajo prehlad, ta pa ni nevaren), ki je prirejen tako, da se ne more razmnoževati v človeških celicah (imenovan RD-adenovirus, iz angl. replication-deficient). Adenovirus se veže in vsrka v celico ter dostavi S-DNA v jedro, kjer se le-ta prepíše v S-mRNA. S-mRNA gre nato v citoplazmo na ribosome in zažene produkcijo proteina-S, kot zgoraj. Prednost tega cepiva je, da se lahko hrani v hladilniku in tako ne predstavlja večjega logističnega problema za distribucijo. Vendar je to cepivo etično bolj sporno, ker se ga proizvaja v prirejenih celicah iz celične linije HEK293, ki izhaja iz človeškega zarodka, splavljenega na Nizozemskem leta 1973. Kljub temu "Nota o moralnosti uporabe nekaterih cepiv proti COVID-19" Kongregacije za nauk vere z dne 21. 12. 2020 dopušča uporabo v meri, "da je sodelovanje pri

zlu povzročene splava s strani tistega, ki cepiva uporablja, daljno." Dalje je "potrebno upoštevati, da se lahko uporabljajo vsa cepiva, ki so priznana kot klinično varna in učinkovita v trdni sodbi vesti, da uporaba teh cepiv ne pomeni formalnega sodelovanja pri splavu, iz katerega izvirajo celice, s katerimi so bila proizvedena cepiva. /.../ Dopustno uporaba takih cepiv namreč na noben način ne vključuje in ne sme vključevati moralne odobritve uporabe celičnih linij, ki izvirajo iz splavljenih fetusov."

Torej cepiva so v produkciji in v uporabi. Vse tri firme si prizadevajo povečati proizvodnjo na več krajih in učinkovito distribucijo, da cepiva pridejo do čim več ljudi čim hitreje. Epidemiologi poudarjajo pomen skupinske imunosti – čredne imunosti (angl. herd immunity), ki se pridobi, ko je imuniziranih 60–70 % prebivalstva; nekateri izvedenci postavljajo celo višji prag, 80 % ali celo 90 %. Veliko je odvisno od tega, kako hitro se virus širi in koliko ljudi more okužiti le en prenašalec (faktor R0), to pa je funkcija gostote prebivalstva kakor tudi nalezljivosti virusa. Bolj ko je virus nalezljiv, več ljudi se mora cepiti, da se doseže čredna imunost. Torej, ko se nam ponudi priložnost za cepljenje, močno spodbujam, da jo sprejmemo in se damo cepiti. Naredimo to zase, za naše družine, za naše skupnosti, za naša občestva, za prijatelje, za domovino, za človeštvo ... Nota Kongregacije za nauk vere podčrta, da "v vsakem primeru pa z etičnega vidika moralnost cepljenja ni odvisna samo od dolžnosti varovanja lastnega zdravja, ampak tudi od prizadevanja za skupno dobro." Torej je tudi naša moralna dolžnost, da se damo cepiti. Prav tako bodimo Bogu hvaležni za ta dar in za številne raziskovalce, katerih dolgoletna prizadevanja so pripeljala do teh rezultatov.

Prejeli smo

Odziv na pismo o spominih na Stello Matutino

Gospoda Ambroža Kodeljo **G**cenim, saj vem, da je človek velikega znanja in širokih obzorij. Prejšnji teden sem z zanimanjem prebral njegovo pismo, ki ga je NG objavil na 19. strani. Tudi sam namreč hranim veliko spominov na goriško središče Stella Matutina, ki sem ga obiskoval od leta 1987 pa vse do trenutka, ko so iz njega odšli še zadnji patri Družbe Jezusove. Moj spomin torej ne sega v čase, ki jih opisuje A.K. O tem, kar se je tam dogajalo v letih 1981–1989, ko je bil p. Mario Vit v Gorici, vem le to, kar so mi povedali drugi in kar sem bral. Gospoda

Cimpriča pa sem osebno spoznal in na lastne oči videl, kako radi so ga imeli nekateri pripadniki italijanske Marijine družbe ("congregati mariani"), ki so se zbirali v Stelli. Tam smo torej od konca 80. let dalje številni Slovenci iz Goriške (in tudi Tržaške) v študentskih letih rasli in veliko prejeli. V kapeli Stelle Matutine smo imeli vsak večer na razpolago dvojezično mašo, v bližnjih sobanah tedenske sestanke po skupinah, tečaje slovenščine za Italijane, družabne trenutke in praznovanja, pa tudi večdnevne izobraževalne seminarje o

družbi, kulturi, umetnosti, veri, politiki itd. Poleti smo hodili na romanja in izlete; nepozabni so bili dnevi v Sloveniji v letih tik pred osamosvojitvijo matične domovine, ko nam je p. Marko omogočil, da smo se lahko pogovarjali z nekaterimi tedanjimi ključnimi slovenskimi političnimi in kulturnimi osebnostmi. Ne nazadnje so nam patri nudili ignacijanske duhovne vaje, ki so bile za marsikoga temeljna življenjska izkušnja. V Stelli so se rodila številna lepa prijateljstva, pa tudi družine, nekaj (slovenskih in italijanskih) fantov je

bilo posvečenih v duhovnike oz. redovnike, pa tudi kar nekaj deklet se je odločilo za redovniško pot. Velika večina teh, ki smo obiskovali Stello, še danes redno hodimo v cerkev, v naše župnije, kar je za pripadnike moje generacije žal prej izjema kot pravilo. Minilo je veliko let, še danes pa smo mnogi hvaležni jezuitom za možnost osebne rasti v krščanstvu in narodni zavesti, ki smo jo prejeli in bi jo gotovo priželeli tudi svojim otrokom. Res veliko so nam dali p. Marko ter drugi italijanski in slovenski patri, ki so – pod

vodstvom predstojnika p. Gina Dalla Vecchie – v tistih letih uresničevali t.i. "projekt Gorica", ki ga je zasnoval p. Mario po naročilu vrha italijanskih jezuitov v dogovoru z nadškofom Bommarcom. Znano je, da sta bila patra Mario (roj. 1933) in Marko (roj. 1954) močni osebnosti z različnimi vizijami in karizmami; kdor pa je bil zraven, ve, da je "projekt Gorica" v smislu povezovanja in sprave med Slovenci in Italijani na Goriškem dosegel razmah in višek prav v Rupnikovih letih. Zaradi tega me je razžalostilo, ko sem v pismu prebral, da je p.

Rupnik "pokvaril ali vsaj otežil vse tisto, kar si je zamislil njegov sobrat". Poleg tega, da me kot kristjana vedno prizadene, ko duhovniki javno grdo govorijo ali pišejo o sobratih duhovnikih, sem namreč prepričan, da ni bilo tako, saj so sadove delovanja p. Marka – tudi z rednimi prihodi v Gorico – večkrat potrdili italijanski in slovenski provinciali ter goriški škofje. Vsekakor – kot g. Kodelja – sem tudi jaz vesel, da se bodo v Stelli še naprej srečevali in izobraževali mladi ter da je središče končno spet zaživelo. Danijel Devetak

**V novem letu
ohrani zdrave
navade.**

**Naroči se na
Novi glas!**

@ivanpersoglia

**NOVI
GLAS**

#25LETSKUPAJ

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

